

ВЕЧНИТЕ ДЕТСКИ РОМАНИ

Моят прагядо и аз

ДЖЕЙМС КРЮС

ПАН

ДЖЕЙМС КРЮС МОЯТ ПРАДЯДО И АЗ

Превод: Костадина Йорданова, Боряна Александрова

chitanka.info

Десетгодишният Бой живее на малък остров в Северно море. За една седмица е изпратен на гости при праядо си — мъдър старец, който отдавна е изтеглил лодката си на брега. Двамата всеки ден си разказват забавни истории и случки, измислят игри и стихотворения. Така седмицата се превръща във вълшебно пътуване през царството на фантазията.

ЗА КНИГАТА И АВТОРА

Джеймс Крюс е роден през 1926 г. на остров Хелголанд в Северно море. Островът има площ по-малка от един квадратен километър, а най-високата му част е само на 56 метра над морското равнище. Снимки на Хелголанд могат да се видят във всички енциклопедии за природните забележителности на света. Керемиденочервените му скали се издигат над морето като останки на старинен и непристъпен замък.

Крюс е стара моряшка фамилия. Прадядото на писателя е ловец на раци и сладкодумец, който обича да си измисля стихчета и игрословици. „На малък остров човек няма какво да прави, освен да развива въображението си“ — казва за детските си години Джеймс Крюс.

На шестнадесетгодишна възраст той напуска острова. Учи в педагогически институт, но не го завършва. В Мюнхен се запознава с Ерих Кестнер, който прочита първите му литературни опити и го насърчава да пише за деца.

Джеймс Крюс започва да публикува свои произведения през 50-те години. Първият му голям литературен успех е романът „Моят пралядо и аз“ (1959), отличен с Немската награда за детска и юношеска литература.

През 1966 г. Джеймс Крюс се преселва на най-големия от Канарските острови, където остава до смъртта си. В следващите тридесет години той публикува десетки книги, между които романите „Моят пралядо, героите и аз“ (1967) и „Тим Талер или продаденият смях“ (1962).

Джеймс Крюс е най-известният немски писател за деца от втората половина на XX век. През 1968 г. за цялостното си творчество той получава най-високата награда за детска литература — медала „Ханс Кристиан Андерсен“.

ПЪРВИ ДЕН

Прадядо ми беше мъдър човек. Когато станал на шестдесет и пет години, той изтеглил на сушата лодката и рибарските кошове, с които през целия си живот ловил морски раци, и се захванал да майстори пумпали и стихчета за деца, което — както всеки ще признае — е разумно занимание.

По мое време, това ще рече, когато бях на десет години, прадядо ми беше вече на осемдесет и четири. Но той все още майстореше — наистина повече стихове, отколкото пумпали.

Той живееше в планинската част на остров Хелголанд при своята дъщеря, която беше моя баба и която аз наричах Горна баба, понеже жилището ѝ беше горе на скалите на Хелголанд.

Другата ми баба, която живееше в низината, в подножието на скалите, наричах Долна баба, но за нея тепърва ще стане дума. Сега искам да разкажа за Горната ми баба, при която живееше прадядо ми. Те имаха къща на „Трафалгарщрасе“ в планинската част. Но прадядо ми прекарваше почти всичките си дни от ранна сутрин до късна вечер в бараката с рачилата, която се намираше от другата страна на улицата, срещу къщата. Посещавах го винаги когато можех. Тук ние заедно майсторяхме, но не пумпали, а рими.

Един ден сестрите ми Анекен и Йоханекен хванаха дребна шарка. Това е всъщност досадна болест, ала на Анекен и Йоханекен, които скоро вече нямаха нито температура, нито болки, шарката им се видя накрая много приятна. Не трябваше да ходят на училище, можеха да играят по цял ден с куклите си, а отгоре на това получаваха и лакомства от съседите и роднините.

Най-голяма полза от шарката обаче имах аз. Понеже тя е заразна болест, трябваше да сменя квартирата. Изпратиха ме на „Трафалгарщрасе“ при моята Горна баба и при прадядо ми.

— Здравей, Бой! — извика той, когато пристигнах с всичките си партакеша. — Искаш да сменяш кораба ли?

— Тъй вярно, капитане! — отговорих аз и вдигнах за поздрав лявата си ръка до кожената си шапка.

— Чест се отдава с дясната ръка — каза пралядо ми. — Освен това не аз съм капитанът. Капитанът е застанал горе на вратата. — И посочи към моята Горна баба, която заклати сърдито глава по този повод и измърмори: „Глупости!“.

Моята Горна баба, която живееше горе, на островните скали, беше сериозна жена. Откакто нейният мъж, моят Горен дядо, беше купил истински моторен катер и пътуваше с него насам-нататък между нашия остров и голямата суша, тя бе станала още по-сериозна.

— Катерът ще ни изяде и ушите! — каза тя, когато след обяда седяхме в кухнята. — По-рано, когато имахме шалупата^[1], на година се нуждаехме само от кълбо корабни въжета, чифт талпи, две кофи боя и няколко кърпи за платната. Но онова, от което сега имаме нужда, леле-мале, то всеки месец струва цяло състояние.

— Затова пък печелите пет пъти повече от преди — засмя се пралядо ми.

— Печелим ли? — извика Горната ми баба. — И ти наричаш това печалба, след като всяка марка, която ми донесе, веднага пак отива за провизии. Бих искала да знам кой всъщност поглъща тия планини от продукти на кораба! С тях биха могли да се нахранят седемдесет и седем прегладнели корабни таласъма!

— Олеле! — прошепна пралядо ми. — Подхване ли за корабните таласъми, ще свърши чак с второто пришествие. Давай да се махаме.

Той стана и каза:

— Отивам да струговам, Маргарета, и взимам малкия със себе си.

— Е, да, офейкайте и ме оставете насаме с грижите ми — викна тя. — Всички мъже го умеят това. Но гледай да не пропуснеш да научиш и момчето да се държи така, че да стане и то безделник като теб!

Аз никога не се месех в кавгите на възрастните. Казах: „Чао, бабо!“ и профучах след пралядо през кухненската врата.

— Ако искате кафе с горещи симиди, ще трябва да наминете насам към четири часа! — прокълтя след нас. — Няма да стъпя във вашия Содом и Гомор!

— Какво е Содом и Гомор, пралядо?

— Това са били два града, в които всичко вървяло наопаки, Бой. Можеш да прочетеш в Библията за това.

— Но какво иска да каже Горна баба със Содом и Гомор? — попитах аз.

— Тя нарича така работилницата ми, Бой. А сега си сложи шапката. Трябва да пресечем улицата.

На острова винаги имаше вятър, а по „Трафалгарщрасе“ ветровете от морето можеха да препускат, без да заобикалят. През есента, когато североизточните вихри фучаха над острова, вятърът в улйчките беше толкова силен, че малко дете като мен можеше спокойно да се облегне удобно на него, без да падне.

Този ден всъщност не беше чак толкова лош, понеже времето — макар и в края на септември — бе меко. Въпреки това бузите ми се зачервиха от вятъра, докато извървях четирите крачки през улицата и влязох с прадядо ми в бараката с рачилата.

Понечих веднага да се изкача по дървената стълба към стругарската работилница на горния етаж. Но прадядо ми каза:

— Назад, Бой! Оставаме долу.

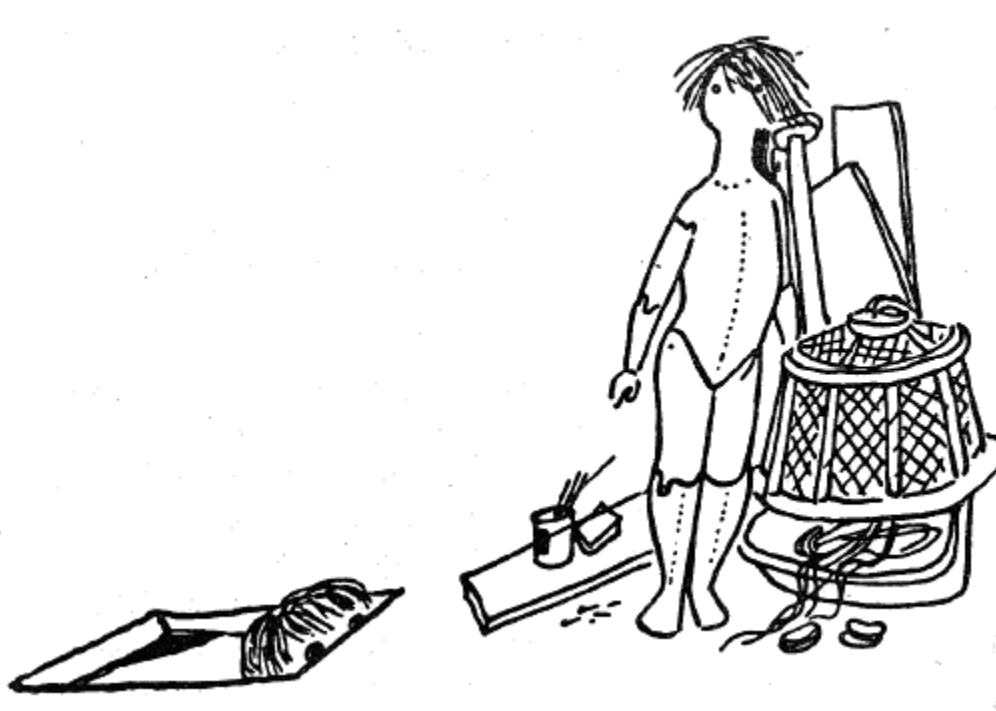
— Искam само да си взема няколко пумпала за игра — извиках аз и продължих да се катеря по стълбата нагоре.

— Внимавай! Горе е Кожената Лизбет! — каза прадядо ми.

— Кожената Лизбет? — викнах изплашено. И крачка по крачка заслизах обратно.

— Знаеш, че лодката за лов на раци лежи на брега — каза прадядо ми. — А когато тя не е във водата, Кожената Лизбет я приютяваме в бараката с рачилата. Нали така?

— А, да — казах аз и бързо изминах и останалите стъпала надолу.

Всъщност Кожената Лизбет не беше някоя лоша жена. Тя бе кожена кукла с човешки бой, която прадядо ми беше купил за много пари на панаира край Хамбургската катедрала. От дълги години тя

обитавахе малката каюта на лодката за лов на раци, която естествено също се наричаше „Кожената Лизбет“. Куклата беше нещо като дух пазител на лодката и поради това — уважавана личност. Ала възрастните често ни разправяха на нас, децата, такива истории с духове, в които тя беше забъркана, че ни се струваше особено зловеща. Само пралядо ми, само той не разказваше тия страховити истории. Той казваше: „Всичко това е глупав брътвеж. Тя си е само кукла и нищо повече. Баста!“.

Въпреки това тъкмо сега, докато стоях на стълбата, той искаше малко да ме сплаши. Но аз вече знаех защо: искаше да ме примамва в стаичката с рачилата. Понеже, качех ли се веднъж горе в стругарската работилница, не се оставях току-така да ме свалят обратно.

Сега последвах пралядо в стаичката с рачилата, където имаше дебело въже и кръгли и четвъртити плетени кошове, стигащи по онова време до гърдите ми. Това бяха рачила, с които се ловят раци. Те се пускат с дълги въжета на дъното на морето и се оставят там една нощ. Лесно ги намират отново с помощта на дългото въже, на което те, така да се каже, висят. Навсякъде по въжето са прикрепени парчета корк и то прилича на гердан, на който са окачени гевречета от корк. Над водата въжето свършва с по едно голямо кръгло парче корк, на което се вее шарен вимпел.

През живота си пралядо ми беше направил много рачила. Той често ги и поправяше, когато бурите ги повреждаха. Работилницата, в която ги изработваше и поправяше, се наричаше стаичката с рачилата и сега ние се разположихме в нея.

— Седни върху корковете, Бой — каза пралядо ми.

Аз се отпуснах върху наредените едни върху други дълги плоскости корк, от които се режат подобните на хлебчета с кимион коркови парчета за въжетата на рачилата. Пралядо ми взе друга коркова плоскост, която беше подпряна на стената, извади късия си широк нож и захвана да реже парчета от нея и да ги хвърля в един кош за пране.

— Обещал съм на Кришон Куция един кош с коркове за рачила — каза той. — През това време можем да си говорим, и от мен да мине, да съчиняваме, ако искаш.

— О, да, нека да посъчиняваме стихове — казах аз.

— По-напред ще ти разкажа една история — каза пралядо ми. — Накрая за почивка ще вържем малко рими. Имаш настроение да послушаш една история, нали?

О, да, имах и още как! Пралядо ми разказваше толкова хубаво. Първо той ме запита как е истинското име на Кришон Куция. Но аз не го знаех. Познавах повечето хора от нашия малък остров само по прякорите им.

— И така, Кришон Куция се казва всъщност Кристиан Бродерс. Но от сто години насам на цялото семейство му викат „Куците“. А знаеш ли защо?

— Не, пралядо.

— Добре, тогава ще узнаеш от моята история.

И пралядо ми разказа следната история:

[1] Вид голяма лодка. — Б.пр. ↑

КУЦИЯТ ЙОНАТАН

Йонатан Бродерс бил ловец на раци, който открай време накуцвал и заеквал и по тази причина не обичал много-много да се мотае сред хората, а се радвал, когато го оставяли насаме с лодката му.

През един майски ден, когато гребял от мястото за лов на раци обратно към острова, му се сторило, че долавя откъм открито море стенещ глас. Той сложил ръка над очите си, понеже слънцето го заслепявало, и видял недалеч във водата дълга черна линия. Не приличало на човек, по-скоро на морско чудовище. Но Йонатан не вярвал в съществуването на морски чудовища. Затова той обърнал решително лодката си и загребал по посока на черната линия.

Скоро разбрал, че това бил плуващ дънер, което особено му харесало, понеже на остров Хелголанд дървото е оскъдно и скъпо.

Колкото повече Йонатан се доближавал до дънера, толкова повече му се струвало, че чува жаловития зов. Тъй като седял с гръб към посоката на движение, той се обърнал още веднъж и за свой ужас видял как от водата изплувала една глава и как две тънки бели ръце посегнали към дървото, но веднага се плъзнали обратно, понеже дънерът се въртял по течението.

Сега Йонатан загребал с всички сили и след около четиридесет удара с греблата достигнал мястото, където на все по-редки промеждутъци корабокрушенецът се показвал над водата. Тъкмо прибрал греблата, когато главата отново се появила. Йонатан просто я хванал с десницата си за косите, навел се ниско през борда, подхванал удавника с лявата си ръка под едната мишница и с голямо усилие, задъхвайки се, изтеглил в лодката една млада жена, която мърдала устни, като че ли искала да заговори, но издавала само стенания.

— Н... н... не говорете! — заекнал Йонатан. — Т... т... това из... из... изморява!

Въпреки че била в полусъзнание, младата жена като че ли се усмихнала на заекващия Йонатан и ловецът на раци забелязал добре това. Той се изчервил и не казал ни дума повече. Мълчаливо свалил

дебелото си яке, сгънал го, подложил го под главата на жената и я покрил с мушамата.

После отишъл на носа, измъкнал изпод дъските едно въже, направил примка, метнал го около стъблото на дървото, затегнал здраво клупа, прекрачил над лежащата жена и над двете скамейки за гребците до кърмата на лодката и закрепил тук другия край на въжето със здрав моряшки възел.

Младата жена проследила с големите си очи върху бледото лице всички действия на рибаря и когато той случайно я погледнал, устата ѝ се разтворила в съвсем лека усмивка. Но Йонатан, който не бил свикнал да си има работа с жени, се намусил сърдито от срамежливост и бил щастлив, когато най-сетне могъл да седне на скамейката за гребане и да обърне гръб на жената.

Сега той усилено и с равномерни удари почнал да гребе към острова, което продължило ни повече, ни по-малко от три часа, нали влачел и привързания дънер. От време на време той внимателно се обръщал към своята необичайна спътница. Но жената била затворила очи. Тя спяла.

Когато късно следобед лодката изскриптяла върху крайбрежната ивица на острова, непознатата жена се събудила от тласъка, отворила очи и казала с тих глас: „Б... б... благодаря в... в... ви!“.

При тези думи Йонатан се извърнал слисан: „К... к... какво казахте?“ — попитал той бързо.

— К... к... казах б... бл... благодаря — заекнала младата жена. След което като че ли пак изпаднала в несвяст, понеже затворила очи и не ги отворила дълго време.

Сега вече ловецът на раци погледнал на нея съвсем другояче. В ушите му нейното заекване звучало като божествена музика. Понеже на този остров не заеквал никой освен него, а сега съдбата му била

донесла по вълните хубава млада жена, която заеквала точно като него. Това го развълнувало невероятно силно. Сърцето му затупкало лудо, а дланите му се изпотили. Разтреперан, той подхванал изпадналата в несвяст жена с двете си ръце, слязъл разкрачен на брега през борда на лодката и понесъл мократа непозната госпожица към къщичката си, която се намирала на север, в подножието на високите островни скали. На всички, които срещал по пътя си, той подвиквал: „К... к... корабокрушенка!“.

Къщата на Йонатан била чистичко варосана, имала зелени врати и кепенци на прозорците и яркочервен керемиден покрив. Той живеел тук със сестра си Гинтия, която се облещала от учудване, когато брат ѝ се върнал с мократа припаднала жена.

— Какво значи пък това? — извикала изплашено тя.

— Ед... ед... една корабокрушенка — отвърнал Йонатан и поставил внимателно непознатата на кушетката. После се протегнал и казал с възможно най-радостен глас: — Т... т... тя също з... з... заеква!

— Какво? — попитала Гинтия слисана. — Заеква ли? Как така? Какви са тия работи? Та тя е полумъртва! Ти ли я спаси?

Йонатан кимнал.

— А раците къде са?

— В л... л... лодката, Гинтия.

— Тогава хайде, върви да ги донесеш! — заповядала Гинтия. — През това време аз ще се погрижа за бедната жена. Тя е напълно изтощена.

Йонатан послушно излязъл, обаче на вратата извърнал още веднъж глава към непознатата и така се сблъскал с две съседки, които тъкмо влизали със завивки, възглавници, хапчета и шишенца.

— Все същият дървеняк! — казали двете сърдито. После се шмугнали покрай рибаря в стаята и шепнешком докладвали на Гинтия, че вече целият остров говори за корабокрушенката.

От многото възглавници, завивки и женски фусти Йонатан не можел вече нищо да види и излязъл с въздишка. Тръгнал обратно към плажа, за да донесе раците и дънера.

През следващите дни жената постепенно се съвзела и разказала, че е родом от съседен остров и седяла с брат си в една лодка, която при най-хубаво пролетно време се преобърнала от коварното мъртво

вълнение. Тя не знаела какво е станало с брат ѝ, понеже въртопът на потъващата лодка я повлякъл в дълбочина. Едва по-късно изплувала в полунесвяст и се вкопчила в носещото се по водата дърво, докато отпаднала съвсем. Тогава за щастие дошъл Йонатан.

При разказите на жената се установило, че тя наистина заеква, а освен това и че била хвърлила око на Йонатан, понеже винаги когато той си идвал у дома, тя ставала особено бодра и разговорлива.

На съседките това им се сторило странно:

— Тая май още не е съвсем наред с главата — казала съседката отляво.

— Иначе как ще харесва мъж, който хем пелтечи, хем куцука — допълнила съседката отдясно.

— Че знаеш ли я, може и тя да е куца — изкискала се онази отляво.

И наистина — когато чужденката успяла да стане за първи път, тя куцала.

— Казах ли ви аз! — засмяла се лявата съседка.

А дясната промълвила в шепата си:

— Които си приличат, се привличат!

В действителност обаче, по-рано непознатата нито куцала, нито заеквала, и двете неща били много повече последица от нейното премеждие. Затова тя напрегнала сили да се отърси от тези недъзи. Първо се опитала да се отучи от заекването. Говорела много бавно, а на плажа, където прибоят заглушавал гласа ѝ, понякога си слагала парченце чакъл в устата и декламираше дълги стихотворения.

При това лечение против заекване тя често вземала Йонатан със себе си. Казвала: „Може пък и той да се отучи да заеква. Нещо като промивка!“.

Така Йонатан, който дотогава бил твърдо уверен, че ще заеква до края на живота си, необщителният, куцийт Йонатан изведнъж се убедил, че може да се отучи от заекването. Сега вече никой не можел да познае ловеца на раци. Той се шегувал, което никога по-рано не се било случвало, и се подигравал на Гинтия, започнела ли както обикновено да го хока, а младата жена, която сега можел да нарича с името ѝ Пеерке, развеждал из острова под ръка, тъй като тя била още доста слаба, за да ходи сама.

Двете съседки ежедневно си съдирали устите от приказки за двамата. Но не могли да отрекат, че заекването на Пеерке и Йонатан наистина намалявало с всеки изминал ден.

В началото на юни те още заеквали по малко, когато били развълнувани, а в края на месеца изобщо вече не заеквали.

Най-удивителното обаче било, че покрай заекването изчезнало и куцането. Това хич не можело да се побере в главите на съседките.

— Не е чиста тая работа! — казвали те.

Но никой не обръщал внимание на бръщолевенето им, даже и суеверната сестра на Йонатан, Гинтия, с която скоро двете съседки си развалили отношенията завинаги.

Докато се възстановявала, Пеерке получила вест от родния си остров и узнала, че брат ѝ е оцелял. След коработрушението той се бил спасил с плуване, а сестра си смятал за мъртва, понеже с очите си я бил видял да потъва. Щом узнал за чудното спасение, той пристигнал един ден в средата на юли с платноходката си от съседния остров, за да я отведе у дома.

Това никак не допаднало на Йонатан, който се бил привързал към младата жена. И сестра му Гинтия мърморела, понеже тя — честно казано — била мързеливичка и мърлява, а Пеерке вече била поела почти цялата къщна работа.

— Всеки е свободен да постъпва според волята си — казали обаче двамата и оставили Пеерке да отплува с брат си, макар че физиономията на младата жена също била дълбоко опечалена.

— Замина си — казал Йонатан с въздишка, когато след прощаването седял в кухнята с Гинтия.

— Изглеждаше тъжна — мрачно каза Гинтия. — Мисля, че беше плакала.

— Тогава защо ли не остана тук? — попитал Йонатан.

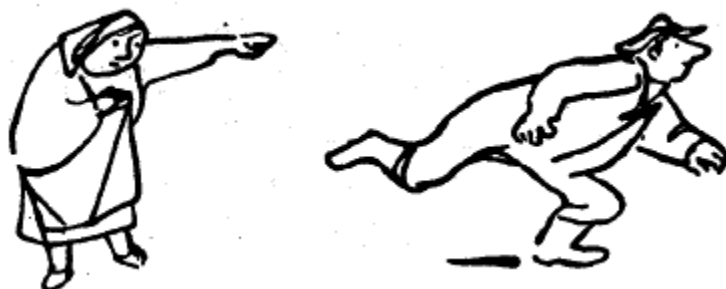
— Не върви никак си — отговорила Гинтия. — Ако ти беше жена, да, тогава би могла да остане, но така...

— А тя дали би искала да ми стане жена? — викнал Йонатан слисан.

— Как така, Йонатан, никога ли не си я питал?

— Не, Гинтия, никога.

— Ох ти, глупава главо! Веднага бързо след нея и я питай! Вземи назаем платноходката на свата! Магаре такова, дръвник с дръвник, нехранимайко, мечок такъв!

Докато Гинтия продължавала да гълчи както обикновено, Йонатан хукнал към свата да иска ключа от хангара, от свата отърчал до хангара за платноходки, за да вземе оттам кормилото, от хангара изприпкал до плажа и тук съвсем сам избутал тежката лодка във водата. После опънал всички платна и заплувал бързо с попътния вятър подир Пеерке и брат й.

След около час ги видял, след два часа и те го разпознали през далекогледа и нагънали платната. Половин час по-късно платноходката

на Йонатан шумно стигнала до тяхната, а после те взаимно си прехвърлили въжета и прикрепили лодките една за друга.

Едва станало това, Йонатан скочил в другата лодка и попитал, при което от вълнение пак започнал да заеква:

— П... П... Пеерке, искаш ли да с... ст... станеш моя ж... ж... жена?

Младата жена пребледняла като платното на лодката и отвърнала — при което за жалост и тя започнала да заеква:

— Д... д... да, Йо... Йо... Йонатан!

Братът на Пеерке се смял до сълзи на заекващите кандидати за женитба. Но двамата хич не се смутили. Понеже сега те заеквали за последен път в живота си.

По-късно, след сватбата, те вече нито заеквали, нито куцали, а децата им, седем момчета и четири момичета, всички до едно били здрави и силни. Само името „Куците“, само него е запазило семейството на острова, макар че всъщност се казва Бродерс.

Прадядо ми замълча, поизглежда ме и най-сетне каза:

— Сега знаеш защо Кришон, за когото режа тези коркови парчета, го наричат „Куция“, а именно поради дядо му Йонатан.

— А защо Йонатан е спрял да куца, след като се отучил от заекването?

— Това се казва въпрос на място, Бой! — каза прадядо ми. — Тъкмо в този въпрос е поуката от нашата история.

— Защо, прадядо?

— Защото от тази история можеш да научиш, че характерът на даден човек обикновено се изразява в това как говори, как върви и как

се държи. Отначало Йонатан бил плах и боязлив и само поради своята стеснителност заеквал и куцал. Когато загубил тази боязън, същевременно се загубили и заекването, и куцането, понеже краката му всъщност били здрави. В начина, по който говорим, се разкрива нашата природа. Говорът ни е неотделим от нас, както погледът и походката ни. Това е поуката от нашата история.

— Ами, пралядо, а сега ще съчиняваме ли стихотворения? — запитах аз.

— Щом си рекъл, Бой. Но тъкмо сега ми хрумна нещо. Историята на Йонатан, както току-що ти обясних, се отнася до езика. Какво би казал, ако през седмицата, която ще прекараш при нас, се занимаваме главно със стихотворения и истории, които имат нещо общо с езика?

— Ооох — казах аз. — Но това е скучно. Все едно граматиката в училище.

— Защо, Бой? Нима историята за Йонатан ти се видя скучна?

— Не, не е скучна, пралядо.

— Е, моля, значи сме на едно мнение. И така, решено? Само за езика?

— Дадено — казах аз.

Приготвихме се за съчиняване на стихотворения. Това ще рече, че се качихме в стругарската работилница при Кожената Лизбет, всеки от нас си взе по една борова дъска и по един дебел дърводелски молив, после седнахме в противоположни ъгли, така че да не можем да си надничае един другиму в дъските.

— Какво ще съчиняваме? — попита пралядо ми от своя ъгъл.

— А-Б-В-стихове — отговорих аз.

Пралядо ми беше съгласен, понеже буквите от азбуката имат доста общо с езика. Затова не беше зле в началото на седмицата да се започне с А-Б-В-стихотворения.

Вече неведнъж бяхме писали такива стихотворения. Затова трябваше да помислим само за заглавията.

Прадядо ми каза:

— Ще напиша мъжко А-Б-В от трудния вид!

— Добре — казах аз. — Аз пък ще направя едно женско А-Б-В, но от лесния вид.

— Съгласен съм, Бой!

И вече започнахме да нижем римите.

Разбира се, прадядо ми съчиняваше по-бързо и по-добре от мен. Но понеже той правеше трудното А-Б-В, а аз лесното, бяхме готови приблизително по едно и също време.

Хвърлихме чоп кой да чете пръв и аз спечелих.

Тогава прочетох моето женско А-Б-В от боровата дъска:

А-Б-В ЗА ЖЕНИ

*А, Б, В, за наште дами
буквите в шпалир стоят.
В пролетния ден ги мами
с панаира си градът.*

*Ана, Берта и Венера,
Гина, Дора и Елвира
в суматоха още вчера
тръгнаха за панаира.*

*Жана, Зелда, Ингеборг,
Карин, Лиза, Маргарета
се наблъскаха с възторг
в украсената карета.*

Нели, Олга, Паулина,
Рут, Сузана и Терез
чакат вече от година
да танцуват полонез.

Уте, Флорентин, Хедвига
ближат розов сладолед.
Но това не им достига —
пръскат с воден пистолет.

Цилия, Чанита, Шели
пред стрелбището в захлас,
без да искат, са запели
смешни песнички на глас.

Щефи, Юлия, Янина
със закачки и през смях
скачат със момци двамина,
тропат, рипат, вдигат прах.

А, Б, В и тъй нататък
азбуката цяла мина.
Беше панаирът кратък.
Пак сме тука догодина!

— Отлично, Бой! — каза прадядо ми. — Този път си стъкмил по-добро стихотворение от моето.

Зарадвах се много на тази забележка, макар и да не й повярвах напълно. Та аз бях написал само едно просто А-Б-В-стихотворение. А прадядо ми си беше избрал от трудния вид. По-точно, той трябваше по реда на азбуката да изброи само такива мъже, които са съществували в действителност или в книгите, а това е трудно.

Но за прядядо ми тая работа беше дреболия. И така, той отдръпна малко от себе си своята борова дъска, защото беше далекоглед, и после бавно прочете своето мъжко А-Б-В:

А-Б-В ЗА МЪЖЕ

*Авицена лекар бил,
с билки тайнствени церил.
Бисмарк бил държавен мъж,
в странство ходил неведнъж.
Вилхелм, рицарят Орански,
разгромил врага испански.
Гъливер със лилипути
водил учени диспути.
Дикенс „Оливър Туист“
съчинявал лист след лист.
Емпедокъл скочил сам
в Етна, страшния вулкан.
Жироду за виконтеси
писал весели пиеси.
Зевс във Гърция царувал,
на Олимп цял ден пирувал.
Иван Грозни ужас всявал,
но създал добра държава.
Йосиф е герой библейски,*

клонка от рода юдейски.
Казанова в мемоари
е описал който свари.
Лоенгрин със лебед бял
в операта оживял.
Моцарт в мигове на блян
композирал „Дон Жуан“.
Ной успял да натовари
в кораба си всички твари.
Одисей наглед протакал,
но се върнал на Итака.
Питагор след сенна хрема
формулирал теорема.
Рем и **Ромул** основали
Рим, докато си играли.
Синбад, славният моряк
скитал се от бряг на бряг.
Тутанкамон, качен на слон,
клатушкар се на златен трон.
Уолтър Скот създал герой:
всеизвестния **Роб Рой**.
Фридрих Втори свирил смело
флейта в съпровод на чело.
Хераклит ни учи, че
всичко във света тече.
Цезар водел в своята шатра
хубавата **Клеопатра**.
Чичо Том в колиба стара
робските си дни прекара.
Шекспир с драми и сонети
пример дал на куп поети.
Щраус със „Виенска кръв“
станал валсов майстор пръв.
Юда е човекът, който
за пари продава своите.
Янки в **Щатите** живеят,
уиски пият и се смеят.

Тъкмо щях да заръкопляскам, когато отвън се чу вик: „Кафето изстива!“.

— Това е Горна баба, Бой — каза прадядо ми. — Чака ни с горещи симиди. Да вървим!

Тогава всеки от нас взе подмишница своята дъска, сложихме шапките си за преминаването през улицата, казахме учтиво довиждане на Кожената Лизбет и отидохме отсреща в къщата, където Горна баба беше сложила масата в гостната по случай моето посещение.

Горещите симиди ухаеха чудесно. Но преди да ги излапам, аз прочетох на Горна баба нашите две стихотворения и ѝ разясних специфичните трудности на азбучните стихотворения. Но тя каза само:

— Яж и пий, докато не са изстинали симидите.

После хвана с два пръста дъските ни и ги изнесе в коридора.

— Виж какво — каза прадядо ми, като дъвчеше. — Тя не разбира нищо от поезия. Винаги съм го твърдял, макар че ми е дъщеря.

— Ще се научи — казах аз. После започнах да се храня.

След кафето, когато Горна баба се беше оттеглила в кухнята, ние отново взехме подмишница своите дъски, подвигнахме на Горна баба, че симидите са били чудесни, и се затътрихме обратно през улицата към бараката с рачилата. При това прадядо ми беше удивително мълчалив. Освен това той присви очи и издаде напред долната си устна. Тогава разбрах, че вече обмисля нова история.

И наистина: едвам бяхме влезли в бараката, когато пралядо ми каза: „Сядай тука, Бой. Сега ще ти разкажа втората история“.

И така, аз седнах върху корковите плоскости, а пралядо ми клекна върху един кош и ми разказа историята:

СИ И ИО

ИЛИ ХУБАВИТЕ ДНИ НА НЕАПОЛ

Тази история се случила преди повече от сто години. Може и да е истинска. Разказваше я един моряк. А моряците — както се знае — не измислят никога или пък само понякога.

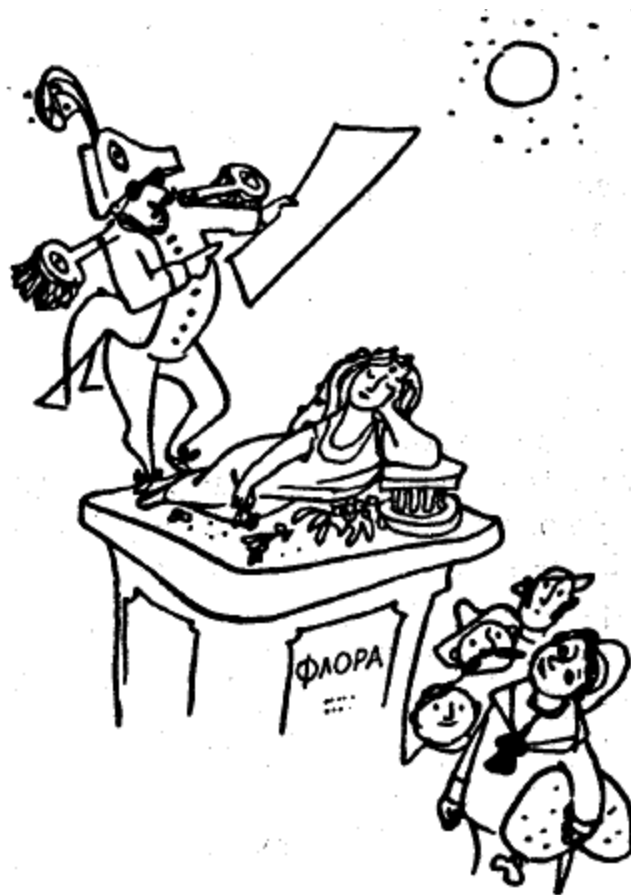
И така, преди повече от сто години в Хамбург живеело едно момче на име Андреас. То било най-сръчният кърпач на платна в цялото пристанище. Затова големите тримачтови кораби го вземали с радост при пътешествията си. На кораба Андреас бил зает само с кърпенето на платната, а когато корабите със седмици стояли закотвени в чужди пристанища, за да бъдат разтоварени, Андреас можел да слиза на сушата и да се шляе там колкото му душа иска.

Един ден Андреас отпътувал с платнохода „Малката Любима“ за Неапол. Вятърът бил попътен, а времето — приятно. Само около Бискайския залив върхлетяла буря, при която Андреас отхвъркнал върху острия ъгъл на покрива на каютата и от това му останал белег на лявата буза. Когато след една седмица пристигнали в пристанището на Неапол, капитан Карстен Петерсен казал на младия кърпач на платна:

— Тук имаме работа четиринадесет дни, Андреас. Ако искаш, можеш да поскиташ малко из кралство Неапол.

— Така и ще сторя! — отговорил Андреас, взел моряшката торба, в която съхранявал сувенирите от многобройните си пътувания, и слязъл на сушата.

Когато стигнал до площада, наречен „Пиаца Витория“, той видял там струпани много хора, които както всички италианци, вдигали голяма дандания. Върху пиедестала на паметника на богинята на цветята Флора бил застанал един мъж с богата, но странна униформа и викал нещо на италиански към хората.

Андреас си пробил път напред през тълпата към паметника, за да разгледа по-добре разкошно облечения господин. Освен това той искал да опита дали ще го разберат, когато заговори на италиански. В действителност той знаел само две италиански думи. Едната била „си“ и означавала „да“, а другата била „ио“ и означавала „аз“.

Андреас изчакал благоприятен момент и когато му се сторило, че мъжът от пиедестала задава някакъв въпрос, на който никой не можел да отговори, извикал с всички сили: „Ио!“.

А всъщност ставало дума за това, че кралят на Неапол бил умрял, а неговият син, принц Анджелино, се бил изгубил от три седмици. Никой не знаел къде се е запилял. Затова глашатаят питал хората кому е известно местонахождението на кралския син. Та когато Андреас извикал „ио“, всички си помислили, че младият кърпач на корабни платна знае мястото, където се намира принцът.

— Той в Неапол ли е? — попитал глашатаят.

Андреас отговорил: „Си!“. А това означавало „да“.

Глашатаят се изненадал и запитал:

— А може би той е даже тук, на площада?

— Си! — извикал Андреас.

— Но кой тогава е принцът? — питали хората и се заоглеждали на всички страни.

— Ио! — извикал Андреас. А това означавало „аз“.

Тъlpата била удивена и отначало не искала да повярва. Но облеченият богато глашатай слязъл от паметника, отишъл при Андреас, разгледал го от всички страни и казал:

— Неговата черна коса е станала руса. Удивително. Ала на лявата си буза той има продълговат белег, точно както и нашият кралски син. Следователно това трябва да е принц Анджели.

— Си! — казал младият кърпач на платна, понеже той бил разбрал само думата Анджели и мислел, че това означава Андреас.

Сега от всички страни почнали да напират хора, за да видят отблизо намерилия се принц. Андреас мислел, че предизвиква любопитството на неаполитанците като чуждестранен матрос. Затова той заповтарял поред „си“ и „ио“, отворил своята моряшка торба и показал на хората предметите, които носел от пътешествията си. Показал им малкото слонче от слонова кост от Индия, огърлицата от кокосови черупки от Ямайка, абаносовия сфинкс от Египет и седефената лула от островите Фиджи. Но най-голямо впечатление той направил с една моряшка кукла от Хамбург, която, натиснел ли я някой по корема, казвала „Ахой“.

Когато неаполитанците видели скъпоценностите от моряшката торба, те вече нито за миг не се съмнявали, че Андреас всъщност е принц Анджели. Съпроводили го до кралската карета, която чакала в края на площада, и казали на кочияша със златни галони, че това е намерилият се кралски син, който носи от пътешествието си цяла торба скъпоценности.

— Си, ио! — извикал Андреас и под ликуващите викове на народа се качил в каретата, която го закарала право в двореца.

Тук го облекли във великолепно одежди, на гърдите му окачили двайсет и седем ордена, така че той почти се привел напред, и след това го завели на балкона, за да се покаже на народа.

Андреас не схващал какво става, но му се сторило много весело и бързо извадил от торбата своята моряшка кукла, която така

била допаднала на хората от площада. И когато излязъл на балкона, съпроводен от двама ужасно учтиви слуги, той бързо натиснал по корема моряка кукла, който пък послушно извикал на околните своето „Ахой!“.

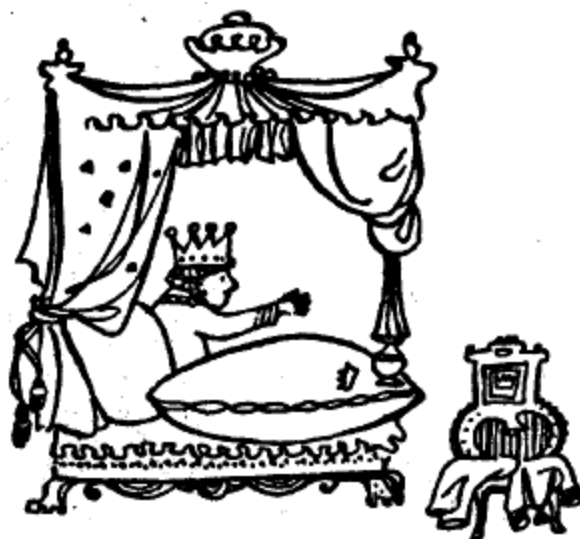
Слугите с дългнести лица и още по-дълги черни мустаци потиснали смеха си, понеже кралските служители трябва винаги да бъдат сериозни. Но когато Андреас натиснал за втори път корема на куклата и морякът за втори път извикал „Ахой“, мустаците започнали да се тресат съмнително, лицата се разкривили в широки гънки от смях, после изпълнените с достойнство лакеи прихнали и се разсмели толкова силно, че техните златни галони и шнуrowe се залютели насам-натам като корабни въжета на вятъра.

Тълпата хора, които стояли долу пред двореца и гледали нагоре към балкона, се засмели гръмко, толкова смешни им се видели новият крал и двамата му слуги. По бузите на жените се затъркаляли сълзи, а дебелиите мъже се хванали за коремите, понеже се бояли да не се пукнат от смях.

Когато хората спрели да се смеят, вдигнали ръце нагоре и завикали: „Да живее крал Анджелио!“. Андреас замахал благосклонно от балкона, викал „си“ и „ио“ и пак накарал куклата матрос да цвърчи „Ахой“. Всеки път смехът започвал отново и най-сетне цялата тълпа пред двореца завикала в хор: „Да живее крал Анджелио Ахой! Да живее крал Анджелио Ахой!“.

Под името Анджелио Ахой Андреас действително станал крал на Неапол. Всеки ден той трябвало да управлява от десет до един часа. И понеже винаги казвал само „си“ и „ио“, министрите били много доволни от него. Защото министрите обичат, когато кралете казват „да“.

Дванадесет дни Андреас живял сред великолепиe и охолство. Когато сутрин слугата му го питал на италиански дали Негово Величество иска закуската си, Андреас отговарял: „Си“, и веднага му донасяли на златна табла горещ шоколад, бял препечен хляб, ябълково желе, грейпфрути, маслини, шунка, пармезан и пържени сардели.

След закуската Андреас казвал: „Ио“. Тогава идвали прислужниците и го обличали в продължение на два часа. Фризирали го, оправяли маникюра му, пудрели го, изчетквали го и го накичвали с ордените и едва когато всичко това било свършено, той можел да отиде, съпровождан от цялата си свита, в тронната зала и да управлява.

Под управлението на крал Анджели Ахой Неапол станал най-веселият град на Италия и всички дни се превръщали в празници. Веднъж на банкет в замъка бил поканен даже и екипажът на „Малката Любима“. Но те седели толкова далече от краля, че той не успял да разговаря с тях, а и никой от моряците не разпознал в лицето на великолепия напудрен крал начело на масата кърпача на корабни платна Андреас.

На тринадесетия ден от своето царуване Андреас си седял в тронната зала и управлявал, когато двама гвардейци домъкнали вътре едно младо момче с черни къдрици, което крещяло страховито и сочело към крал Анджели Ахой със святкащи очи и протегната ръка.

— Това момче — така казали войниците на италиански, — това момче тук твърди, че то е истинският крал на Неапол. Да го оставим ли да си върви, или...?

— Си! — извикал Андреас още преди гвардейците да успеят да продължат.

Цялата дворцова свита се слисала от този отговор.

— Наистина ли да го пуснем? — попитали войниците.

Андреас за втори път казал „си“, а както знаем, това означава „да“.

Сега в дворцовата зала били още по-смаяни. Но най-изненадано било самото чернокосо момче. То колебливо пристъпило към трона и попитало на италиански дали може да остане в замъка.

— Си! — казал Андреас.

— Но не може двама крале да управляват едновременно — казало непознатото момче. — Единият от нас трябва да си иде. Въпросът е: Кой?

— Ио! — казал Андреас, а както знаем, това означава „аз“.

Сега в тронната зала всички заклали глави. Само господин главният дворецов церемониалмайстор както винаги държал със сковано достойнство своята напудрена глава. Той пристъпил към момчето с черните къдри, разгледал го внимателно и след това казал:

— Той има белег на лявата буза. Има и черни коси. Това трябва да е истинският крал.

— Си! — казал Андреас от трона.

Сега вече объркването било всеобщо. Всички викали, подскачали наоколо и размятали ръце и крака, както е възможно единствено в Неапол. Само Андреас продължавал да седи спокойно на трона и с удоволствие наблюдавал бъркотията, понеже нямал и понятие какво всъщност става.

Когато непознатото момче се поклонило пред него и посочило към короната и скиптъра, Андреас му ги дал, пуснал го да седне на трона и също сторил пред него поклон, както бил видял да правят министрите.

Това се видяло толкова странно на присъстващите в тронната зала, че всички придворни отведнъж млъкнали и зяпнали с отворени уста към двете момчета. Чернокосото момче обаче като че ли не намирало нищо странно в това. На него работата му се видяла по-скоро смешна и то започнало да се смее толкова силно, че всички наоколо се заразили. Цялата тронна зала отново закънтяла от смях. По бузите на жените се затъркаляли сълзи, а дебелиите мъже се хванали за коремите, понеже се бояли да не се пръснат от смях. Когато Андреас взел моряшката торба и демонстрирал пред новия крал своята моряшка кукла, дори и напудрената глава на самия господин главен дворцов церемониалмайстор започнала да се тресе, а на всяка от седемнадесетте врати на тронната зала се показали учудени лица на дворцовите служители.

Така свършило управлението на крал Анджело Ахой точно както било започнало: със смях. Андреас обаче трябвало да съблече скъпоценните одежди и да напусне замъка. И това му се видяло съвсем в реда на нещата, понеже на следващата сутрин неговият кораб трябвало да поеме отново в открито море. Той се сбогувал с новия крал, целунал го според италианския обичай по двете бузи, получил от него като подарък за моряшката си торба една разкошна кама със скъпоценни камъни и после напуснал пеша кралския замък.

Когато излизал от портата, стражите взели пушките за почест, а гвардейският лейтенант казал:

— Хубавите дни на Неапол отминаха!

— Си! — отвърнал Андреас. После потеглил към тримачтовия кораб „Малката Любима“ в пристанището и прекарал последната си неаполска нощ в хамака си под палубата.

През тази нощ обаче историята за мнимия крал обиколила целия Неапол и когато „Малката Любима“ на следващата сутрин напускала пристанището, всички неаполитанци се събрали на вълнолома, вдигали патърдия, подсвирквали, хвърляли шапки и викали: „Да живее Андреас Ахой! Да живее Андреас Ахой!“.

Капитан Карстен Петерсен и неговата команда погледнали учудено своя кърпач на платна и попитали:

— Какви са тези хора?

— Стари познати — казал Андреас, застанал на кърмата, замахал на хората, викал „си“ и „ио“ и накарал куклата моряк да изписука три

пъти „Ахой“.

Скоро след това те навлезли в открито море и Андреас се заловил както обикновено да кърпи едно платно, повредено при разтоварването.

Когато един матрос му разказал, че целият екипаж на „Малката Любима“ бил ходил на банкет при краля, Андреас се разсмял силно и все не можел да се спре.

— Но какво ти е? — попитал матросът.

— Представи си — извикал Андреас, — тъкмо научих, че аз съм бил кралят на Неапол!

След като приключи с разказа си, пралядо ми стана от коша и ме погледна изпитателно.

— Надявам се — каза той, — че историята ти хареса, Бой?

— Разбира се, пралядо. Но ми се иска да те питам нещо. Мислиш ли, че човек може да се оправи в живота само с две думи?

— Това пак е умен въпрос, Бой. Ще се опитам и отговорът да бъде умен: който има късмет, чувство за хумор, разум и добро сърце, той и с две думи само може да постигне много на тоя свят. Но сами по себе си две думи не представляват нищо. Знаеш ли стихотворението за госпожа Януцис, което съчиних преди няколко години?

— Не, не го знам още, пралядо.

— Тогава ще ти го кажа, Бой.

Пралядо ми закричи нагоре-надолу из бараката, като декламираше стихотворението. То се наричаше:

УМНАТА ГОСПОЖА ЯНУЦИС

*Във малък гръцки град на юг
се клати госпожа Януцис,
със ток в ръка, куцук-куцук,
тя пита: „Пу папуцис?“.
Часът е шест и ето че
последен лъч догаря.
А „Пу папуцис?“ ще рече:
„Къде е обуцаря?“.*

До седем се мота така
горката госпожа Януцис,
със ток в протегната ръка
разпитва „Пу папуцис?“.
До осем тя обиколи
градчето до средата,
но никой не благоволи
да я спаси в бедата.

Тъй обущар и не откри
горката госпожа Януцис.
Макар че слънцето се скри,
тя пита: „Пу папуцис?“.
Във девет беше тя пред нас,
във десет пред хлебаря,
до единайсетия час
все търси обущаря.

Най-сетне страшно отмая
горката госпожа Януцис.
Какво да стори би могла
с въпроса „Пу папуцис?“.
На пейката се друсна тя,
разтри крака си нещо
поосвежи си мисълта,
реши да стори нещо.

Взе здравата обувка, ах,
умницата Януцис,
изтръгна тока си без страх,
като да бе папуцис.
Така готова бе за скок,
да бяга и да тича,
понеже по-добре без ток,
отколкото с едничък.

— Виждаш, Бой — каза прадядо ми след това стихотворение. — Понякога с две думи нищо не се оправя. Защото, където няма общар, думите „Къде е общаря?“ изобщо не помагат.

— Това е точно както с папала — казах аз. — Знаеш ли стихчето за папала, прадядо?

— Не, Бой, не го зная. Има нещо общо с някои две думи ли?

— Да, именно, прадядо.

— Да го чуем тогава.

Аз станах от корковите плоскости, поклоних се и издекламирах куплетчето:

*Че „Лека нощ“ да изговаря можел
прочул се папалът по света.
Ала със своя поздрав се изложил,
защото „Лека нощ“ изкряскал заранта.*

— Това стихче е доста смислено — каза прадядо ми. — То показва, че когато някой казва нещо, трябва и да разбира какво говори. В противен случай по-добре е да си мълчи.

След тези думи прадядо ми присви очи и издаде напред долната си устна. Май пак му идваше наум някое стихотворение. Но в този момент някой свирна три пъти от улицата. Това беше приятелят ми Хенинг, който ме викаше да играем. Не знаех как точно да постъпя, защото прадядо ми тъкмо имаше хрумване и аз не биваше да го смущавам в такъв момент. Но изведнъж тъкмо когато Хенинг изсвири за втори път, прадядо ми отпусна долната си устна, придоби отново обичайната си физиономия и каза:

— Приятелят ти Хенинг е навън. Излез, но се върни навреме за вечеря. Иначе Горна баба ще се кара.

Обещах да се върна навреме и изтичах навън.

Прадядо ми погледна след мен и извика:

— Утре ще ти разкажа историята за мармота Макс. Напомни ми!

— Добре, прадядо — извиках в отговор аз. После изскочих при Хенинг, който искаше да си играем на колумбовци в една лодка на плажа.

Разбира се, от плажа се върнах доста след часа за вечеря. Но Горна баба даже не ми се скара. Изобщо тази вечер тя беше особено благоразположена и малко разсеяна. Поради това аз можах да остана буден по-дълго от обичайното време и да разгледам в леглото си четирите моряшки календара на Горен дядо, в които бяха отпечатани истории и разкази за морски пътешествия. Чак към десет часа Горна баба се качи, за да угаси лампата. При това тя ме попита коя дума се римува със „силон“.

Аз казах:

— Цейлон, Горна бабо.

Тогава тя се замисли за миг и каза:

— Цейлон става. Приятни сънища, Бой.

— Лека нощ, Горна бабо. Да не би и ти да съчиняваш вече стихчета?

— Ами, глупости! Хрумна ми просто така. Лягай и спи!

„Трас!“ — тя затвори вратата след себе си и с тежки крачки се отправи към своята стая. Аз обаче се замислих защо ли ѝ трябваше рима на „силон“. Но преди да намеря обяснение, бях вече заспал.

ВТОРИ ДЕН

На другата заран пралядо ми дойде да ме събуди. Той сви вежди и каза:

— Все не мога и не мога да се сетя коя беше историята, дето исках да ти разкажа днес.

— Щеше да ми разказваш за мармота^[1] Макси, пралядо!

— Вярно, Бой, точно така.

Лицето му се проясни, той присви очи, издаде напред долната си устна, погледът му разсеяно мина по моряшките календари върху нощната масичка и след дълга пауза каза:

— Веднага искам да ти разкажа историята, иначе пак ще я забравя.

— Но Горна баба чака със закуската, пралядо!

— Шт, шт, не ме смущавай! Тъкмо съм в настроение. Разположи се удобно и слушай!

Тогава аз натъпках възглавницата зад гърба си, облегнах се удобно, а пралядо ми седна на края на леглото и се залови да разказва за:

[\[1\]](#) Гризач. Алпийският мармот достига дължина на тялото до 50 см. — Б.пр. ↑

МАКСИ МАРМОТА

Падне ли първият сняг и сърните и зайците започнат да търсят храна под бялата снежна покривка, мармотите лягат в дупките си под планинските поляни и заспиват. Те спят, както могат да спят само мармотите, и чак през март или април излизат с несигурни стъпки, полусънени, на открито, за да лудуват по планинските склонове и да хрупат прясна трева.

Имало едно време един мармот, който се казвал Макси и който живеел в дървена клетка у едно селско семейство планинци. Хората били много добри към него и той получавал храна всеки ден. Но все пак Макси копнее за планините и пасищата, за живота на свобода. И не щеш ли, един ден през декември, когато селянката забравила да спусне резето на клетката, мармотът бутнал капака, побягнал от хамбара на свобода и се впуснал с всички сили нагоре по Гайгелщайн, голямата планина зад селото.

Макси много се удивил на студеното бяло нещо, което покривало всичко и което така странно боцкало лапките му. Тогава го срещнала катеричката Аугусте и той я попитал:

— Кажй, Аугусте, какво е това влажно брашно, което е разпиляно навсякъде по земята?

— Нима не знаеш, че това е сняг? — попитала Аугусте изненадана. — Всяка зима, когато вие, мармотите, спите под земята, от небето пада сняг. И всяка пролет, когато свършвате зимния си сън, идва топлият южен вятър и стопява снега на вода.

— Смешно — казал Макси. — Винаги съм си представял снега като пясък. Съвсем не знаех, че е мокър. Какво ли не се научава, когато не спиш през зимата! — И затичал нататък.

Когато изкачил четвъртината от ската, срещнал сърната Карла, която страшно се вайкала.

— Какво има, Карла? — попитал мармотът. — Защо охкаш така?

— Ах, ах, ах! — въздъхнала сърната. — Паднах на леда и сега куцам с левия си преден крак.

— Да не е имало на леда някоя бабунка? — попитал Макс удивен.

— Защо задаваш глупави въпроси? — учудила се Карла. — Ледът е гладък и хлъзгав, затова и паднах.

— Защо е гладък ледът? — попитал Макси учудено.

— Откъде да зная защо! — отвърнала сърната. — Иди виж замръзналите езерца и опитай сам!

Макси искал да попита още нещо, но Карла вече куцукала нататък да си търси храна.

Тогава той изтичал до замръзналото езерце, което лъщяло като огледало. Опитал се да повърви по него, но се хързулнал и с четирите си крака и бил радостен, когато отново успял да стъпи на здрава земя.

— Смешно — казал си мармотът. — Винаги съм си представял леда грапав и сух като варовик. А всъщност той е гладък и влажен. Какво ли не се научава, когато не спиш през зимата! — И затичал нагоре през смърчовите.

Междувременно Макси огладнял. Но никъде не се виждало даже и стръкче трева. В този момент той забелязал гарвана гробар Карл-Теодор, който клечал на една скална издатина и пляскал с криле.

— Хей, Карл-Теодор — викнал мармотът. — Не знаеш ли случайно къде мога да си намеря храна? Гладен съм, а не виждам никаква трева.

— Храна има при лесничея — изгракал Карл-Теодор. — Вдясно от пътя ще видиш навес със сено.

— При лесничея ли? Че той е чернобрад разбойник! — казал Макси изненадан.

— Какво невежество! — засмял се гарванът. — Лесничеят не е никакъв разбойник, а добър човек, който през зимата дава храна на животните, за да не гладуват.

Макси искал да запита Карл-Теодор още нещо, но той вече бил отлетял.

„Какво ли не се научава, когато не спиш през зимата!“ — помислил си мармотът и затичал към навеса встрани от пътя, където намерил ухаещо сено.

Макси седнал под навеса, пожелал си добър апетит и захванал с настървение да гризе и хрупа. Като се нахранил, легнал в сеното и заспал дълбоко.

Но изведнъж нещо го стреснало и като премигнал от светлината, видял засмяното лице на един мъж, който го държал в ръце.

„Ах, божичко! — помислил си мармотът. — Сигурно ще ме вземе у дома си и пак ще стоя затворен в клетка.“

Но мъжът изобщо не тръгнал към къщата си, а останал под навеса с Макси в ръка, като му говорел нещо приятелски. За съжаление Макси не разбирал човешкия говор.

След малко мъжът го оставил на земята и мармотът побягнал колкото сили имал.

„Странно — помислил си той, докато тичал, — това с положителност беше лесничеят. А аз, глупакът, винаги съм го смятал за лош разбойник с черна брада. Какво ли не се научава, ако си буден зиме!“

После мармотът се стрелнал нагоре по склона, защото пасището, където по-рано било жилището му, трябвало да се появи вече скоро.

Когато наближил, срещнал дивия козел Вастъл.

— Я виж ти! — изненадал се Макси. — Какво правиш по тия места, козльо Вастъл? Та колибата на пастирите е толкова близо, а ти нали се боиш от хората?

— Нима не знаеш, че зимно време колибите на пастирите са празни? — учудил се козелът.

— Празни ли? — удивил се на свой ред Макси. — А къде са кравите и хората?

— Кравите са си долу в селото, в оборите — отговорил Вастъл.
— Пастирките и пастирите също са в долината.

— А, това е изключително интересно — извикал Макси и понечил да запита Вастъл още нещо, но той вече бил скочил встрани и изчезнал, и мармотът отново останал сам.

— Смешно — измърморил той. — Винаги съм си мислел, че колибите на пастирите трябва да се избягват. Но че през зимата са празни, никога никой не ми беше казвал. Какво ли не се научава, ако не спиш зиме! — После безстрашно подушил колибата от всички страни и забързал нагоре.

Междувременно задухал вятър и от небето завалял сняг. Колкото по-нагоре се качвал Макси, толкова вятърът ставал по-силен и снегът по-гъст. Непрекъснато трябвало да чисти с лапи снежинките от очите си и освен това съвсем не се чувствал добре в този студ и влага.

Най-после мармотът стигнал до родното пасище, но снежинките хвърчали така нагъсто, че на две крачки напред не се виждало нищо.

„Зимата може и да е много хубава — помислил си той, — но все пак по-добре е да си бъдеш у дома, в дупката. Ех, да можех само да намеря входа към старото ми жилище!“

В този момент Макси изведнъж дочул от една дупка в земята далечно похъркване.

„Хм — помислил си той, — там май спи някой мармот.“ И се вмъкнал донякъде в бърлогата. Вътрешността му се сторила позната и той извикал:

— Е-хей, кой живее тук?

Хъркането секнало и един глас, който му напомнял някого, измърморил ядосано:

— Кой е там? Кой смущава зимния ми сън?

— Аз съм мармотът Макси — отвърнал завърналият се у дома Макси. — Търся си спалня за зимата.

— Кой е там? — прозвучало отвътре. — Макси? Не мога да повярвам! Брат ми Макси го хванаха хората и живее някъде затворен в клетка.

— Ама не, аз съм тука! — изревал Макси. Защото изведнъж разбрал, че се намира в своето по-раншно жилище. Спуснал се вътре в дупката и извикал: — Здравей, братко Муки!

Братята се прегърнали по мармотски обичай с предните си лапи и отпразнували срещата. До късна нощ те седели заедно и си разказвали, и си бърбтели. Макси разправил на брат си всичките си приключения и накрая казал:

— Знаеш ли, братко Муки, колко много можеш да научиш, ако зиме останеш буден! Ала все пак по-спокойно е през този сезон да си стоиш в бърлогата!

Десет минути по-късно двамата вече били потънали в дълбок сън и се надпреварвали в хъркане... И така те си хъркали до март или април и спали толкова дълбоко, както могат да спят само мармотите.

Щом свърши историята, пралядо ми въздъхна облекчено.

— Когато съм в настроение, трябва веднага да разказвам и да съчинявам — каза той. — Иначе хващам хрема или ме заболява главата.

— Пралядо — казах аз. — Докато разказваше, вратата на стаята на няколко пъти помръдна. Дали някой не е стоял зад нея?

— Ами, глупости, Бой. Било е от вятъра. Кой би могъл да стои зад вратата? У дома е само Горна баба. А тя не се интересува от истории.

— Вярно — казах аз. Но в същия миг видях съвсем ясно как една сянка, която беше пред вратата, изчезна. Малко след това Горна баба извика от стълбите:

— Къде се бавите? Вечно ли ще ви чакам за закуска?

Тогавя заподозрях нещо. Но нищо не казах и запазих предположенията за себе си.

Докато се миех и обличах, ние, двамата мъже, коментирахме историята за Макси мармота.

— По тоя дребосък виждаш — каза пралядо ми, — че от думи като сняг, лед или лесничей няма полза, ако нещата, които се наричат така, не са ти познати. Все едно да притежаваш лъка за цигулка без самата цигулка.

— Кажи, пралядо — запитам аз. — Не се ли появяваше и в твоето стихотворение за вестника на молците една полуразбираема дума?

— Не, Бой, в моето стихотворение молците просто се перчат с една дума, която те изобщо не са разбрали и която са изтипосали най-отгоре. Ще ти кажа стихотворението още веднъж.

И пралядо ми започна:

ГЛАВНИГАР

*Вестник имат си пчелите —
няма да се удивите.
И познат е той в града.
Ала че молците също
списват вестници във къщи,
без да си пестят труда
за издание вечерно —
ще се смаете на pewno.
ГЛАВНИГАР!*

*Там едно и също слово
се повтаря все наново.
Без умора го четат,
преповтарят го, обсъждат
и неясноти отпъждат,
коментари редят.
Вместо новини и клюки,
вместо градски злополуки:
ГЛАВНИГАР!*

Има доста абонати

сред молците ни познати.
Докато си плащат те,
всяка вечер, всеки ден
с глас висок и вдъхновен
някой гласно го чете
и повтаря с удивление,
с почит и със възхищение:
ГЛАВНИГАР!

Всъщност те, молците наши
със костюми и гамаши,
малко трудничко четат.
Ала очила купуват
и над вестника умуват,
спорят пак, за кой ли път,
в броя нов задълбочени,
сричат бавно и с мъчение:
ГЛАВНИГАР!

Печатарите се смеят,
пощальоните немеят.
Тая дума остаряла,
украсена и разтегната,
във винетки разни стегната,
колко мъдрост ли е сбрала!
И в тиража извънреден
пак се мъдри нов, пореден:
ГЛАВНИГАР!

— Големи смешници са тия молци — казах аз. — Какво ли означава думата главнигар, прадыдо?

— Вероятно би трябвало да означава „главна гара“, Бой. Но ти добре разбираш, че молците едва ли могат да си представят нещо определено под „главна гара“. Човек трябва да познава това, за което говори. Иначе думите са така празни и смешни, както ризата и панталоните ти там на стола.

— В такъв случай думите са дрехи, с които обличаме целия свят, прадядо.

— Така е, Бой, горе-долу е така. Без език светът е гол, както си ти сега. Ала чрез думите той става благовъзпитан и спретнат, както и ти ставаш в костюма си.

— Господа, колко още трябва да ви чакам! — извика Горна баба отдолу. — Какаото изстива!

Бързо се намъкнах в дрехите си и с прадядо ми слязохме в кухнята. Имаше кифлички с какао — любимата ми закуска.

Пак разговаряхме за азбучните стихотворения. Горна баба мълчеше и се правеше, че това хич не я интересува. Но изведнъж каза:

— Какво толкова сте се захванали с тия азбучни стихотворения, стига да поискам, и аз мога да напиша такива. Но не искам. Нямам време за такива щуротии. При това животът е прекалено сериозен, особено ако си притежател на моторен катер.

„Олеле! — помислих си аз. — Сега пак ще почне с оплакванията си.“

Но не познах. Горна баба каза:

— Ако искате да направите нещо наистина трудно, съчинете стихотворение, в което всяка дума да започва с поредната буква от азбуката.

— Хе, че това никой не може да го направи! Прекалено трудно е.

— Да — каза прадядо ми. — Това е прекалено трудно!

Горна баба ни се присмя и каза, че ето на, не можем нищо свястно да измислим.

Тези думи засегнаха поетическото ни честолюбие. Но вместо да ѝ отговорим, ние отидохме в бараката. Там прадядо ми седна между кошетите и се залови да реже за Кришон Куция парчета корк. При това той се загледа навъсено пред себе си и издаде напред долната си устна. Но чудна работа, не подхвана никаква история. Каза само:

— Идеята на Горна баба е чудесна. Но такова стихотворение наистина е много трудно.

— Така е, прекалено трудно е. Никой не може да го направи.

Прадядо ми кимна и отново издаде долната си устна.

— Прадядо — попитах аз тихо. — Може ли да се кача горе и да си поиграя с пумпалите?

Той кимна и присви очи. Аз се измъкнах и се покатерих горе при Кожената Лизбет. Днес изобщо не се страхувах от нея, бях прекалено зает. Защото вече ми беше хрумнало едно стихотворение, в което всяка дума започваше с поредната буква от азбуката. Искях да го съчиня тайно и да изненадам пралядо.

Взех една неизписана борова дъска и дърводелски молив и веднага започнах да пиша с пламнала глава. Искях да покажа на Горна баба какво мога.

Написах върху дъската цялата азбука от горе до долу и започнах да дописвам след всяка буква по една дума, и така след дълги усилия се получи стихотворение. Прегърнах от радост Кожената Лизбет, пуснах просто дъската да се свлече надолу по стълбата и се хвърлих след нея.

— Пралядо, пралядо! — викнах аз. — Представи си! Става! Написах такова азбучно стихотворение, каквото искаше Горна баба.

— От А до Я ли писа, или от Я до А?

— От А до Я, разбира се.

— Хм — каза пралядо ми. — Това е удивително. — После присви очите си, погледна ме хитро и попита: — Мислиш ли, че може да се напише същото и на обратно, от Я до А?

— Не, със сигурност не. Не е възможно! — викнах аз.

— Хм — каза пралядо ми за втори път. — А какво мислиш, съм написал на тази дъска?

— Не зная, пралядо.

Ала изведнъж се досетих нещо. Попитах:

— Да не би да е от Я до А?

— Точно така, точно така — завика пралядо ми и заподскача от радост из бараката. — Съчиних едно стихотворение от Я до А. Всяка дума започва с нова буква, точно поред!

— По дяволите, пралядо, страшни сме!

— Да, и аз самият не бих повярвал, Бой! Но сега да си ги прочетем. Ти започваш!

Със сериозен израз на лицето пралядо ми се облегна на вратата, а аз взех своята борова дъска и много горд прочетох трудното стихотворение. То се наричаше:

А-Б-В ЗА РАЗБОЙНИЦИ^[1]

Алберт,
богаташът
важен
гордо
декламирал:
„Ето!
Животворно
злато
имам,
йес,
куп
лъскави
монети!“.
Но
отзад
притичал
разбойникът
Страшило
Треперети.
Угасил
Фенера,
хванал
ценния
чувал.
Шишкото
щурял, щурял:
Ъ-ъ-ъ!
Ю-у!
Я-а!

За да се види, че е истинско стихотворение, ще го напиша в осем стиха:

А-Б-В ЗА РАЗБОЙНИЦИ

Алберт, богаташът важен, гордо декламирал:
„Ето! Животворно злато имам,
йес, куп лъскави монети!“.
Но отзад притичал
разбойникът Строшило Треперети!
Угасил фенера, хванал ценния чувал.
Шишкото щурял, щурял:
Ъ-ъ-ъ! Ю-у! Я-а!

Прадядо ми каза:

— Дявол да го вземе, измислил си го един път! Горна баба ще
има да се чуди. Но чуй и моето стихотворение.

И той започна:

ЩУРАВАТА ЯХТА

Яхтата
„Юначен
Щурман“
шашна
чудновато
цялата
холандска
флота:
утре
тръгва
стотната
регата.
Покрай
Огнен
Нос

минава,
литнала
към
Йокинава.
Изпреварва
заднишком
жълтата
„Естремадура“.
Доближава
Гибралтар —
висша
бойна
авантюра.

И това стихотворение на працядо ми ще препиша още веднъж
тук за по-удобно четене:

ЩУРАВАТА ЯХТА

Яхтата „Юначен Щурман“
шашна чудновато
цялата холандска флота:
утре тръгва стотната регата.
Покрай Огнен нос минава,
литнала към **Йокинава.**
Изпреварва заднишком
жълтата „Естремадура“.
Доближава **Гибралтар —**
висша бойна авантюра.

— Працядо — казах аз. — Великолепно си го изпипал. Само
дето не зная какво е Йокинава.

— Йокинава, Бой, е едно японско пристанище. То всъщност се
казва Окинава, но се произнася почти Йокинава. Но както и да е, сега

бързо при Горна баба. Тъкмо е време за обяд.

Нахлупихме шапките, взехме дъските подмишница и се отправихме към къщата, пресичайки улицата, която този ден бе ужасно ветровита.

Когато влязохме в кухнята, Горна баба още не беше готова с обяда. Тя каза:

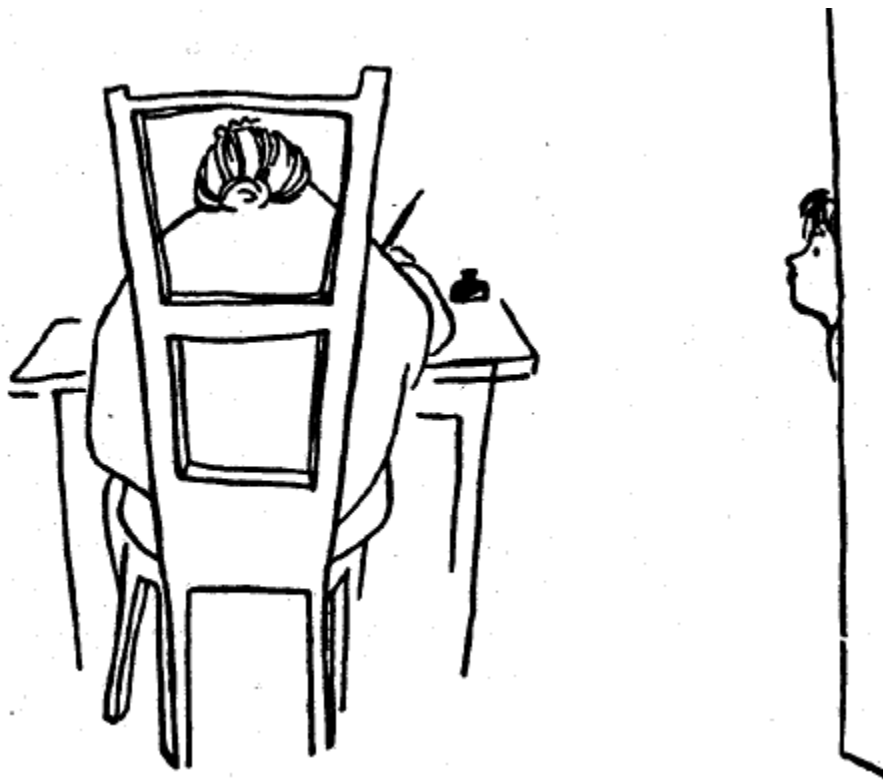
— Вън! Тук нямате работа!

— Но, Горна бабо — викнах аз. — Стъкмили сме две чудни стихотворения.

— Тогава оставете дъските в кухнята. Аз ще ги погледна. И дим да ви няма. Ще ядем в гостната.

Прадядо ми и аз свихме рамене, отидохме в гостната и там разлистихме моряшките календари. Но от любопитство след малко аз пак отидох в кухнята.

Горна баба седеше на масата и пишеше нещо.

— Да не би да съчиняваш? — попитах аз.

— Дрън-дрън, та пляс — отвърна тя. — Кога ли имам време аз за такова нещо. Записвам си една готварска рецепта.

— Прочете ли вече нашите стихове, Горна бабо?

— Да, да, хвърлих им по един поглед. Много мило. Не мислех, че ще се справите. Но като човек не се грижи за разни там мъже и моторни катери, има време за такива работи. А аз, бедната жена, трябва ден и нощ да блъскам като щура, да готвя, да кърпя и пера.

— ... и да пишеш готварски рецепти — добавих аз.

— Така де, и готварски рецепти трябва да пиша.

Тя се смути, когато каза това, и аз знаех защо. Но запазих догадките за себе си и отнесох послушно тенджерата със задушени картофи в гостната. После ядохме.

Следобед прадядо ми легна да поспи. Трудното стихотворение май го беше изморило на неговата възраст. Използвах случая и тръгнах да навестя болните си сестри Анекен и Йоханекен.

Не биваше да влизам, за да не се заразя. Затова свирнах от улицата. Те веднага дотърчаха на прозореца, закискаха се, започнаха да вършат щуротии като всички малки момиченца. Кривяха очи към върховете на носовете си, обръщаха косите върху лицата си или пък имитираха кръгли рибешки уста.

Издържах това половин час, като ги наблюдавах и двете от улицата. Но когато Джони Свирчото мина и захвана да се смее на щуравите ми сестри, аз се ядосах и викнах на Анекен и Йоханекен да изчезват от прозореца. Те така и сториха. Но преди това си изплезиха езиците докрай.

Джони Свирчото каза:

— Всички момичета са глупачки. Идваш ли с мене надолу? Ще си направим състезания с раци.

И на мен ми се играеше, затова се помъкнах с Джони Свирчото през тесните улички на планинската част към стълбата, която се спускаше в зигзаг по червената скала надолу. Пуснахме се по железните перила, първо, защото беше по-бързо и, второ, защото ни доставяше по-голямо удоволствие.

В долната част на града тръгнахме не по пресечките, а по главната улица, която водеше към кея. Тук по кестените вече висяха малки бодливи зелени топки. Но Джони Свирчото каза, че кестените още не са узрели. Той винаги знаеше тия неща съвсем точно. Знаеше и това, че кестените живеят много дълго, и ми разказа, че в Италия

имало едно кестеново дърво, чийто дънер имал обиколка шестдесет метра.

— Това дърво с положителност е още от времето на Нерон — каза Джони.

— Така ли мислиш? — попитах аз учудено.

— Сигурен съм — каза Джони Свирчото. — Знам го от учителя.

Е, щом го беше казал учителят, значи беше вярно. Но наистина бе удивително!

Докато вървахме по главната улица, все си мислех за това дърво.

Изведнъж Джони каза:

— Защо присвиваш очи и си издаваш напред долната устна?

— Нима правя така, Джони?

— Сега вече не, но преди малко беше застанал точно така, Бой.

— Джони, братче, това значи, че имам идея. Трябва бързо да ида при моята Долна баба. Състезанието с раци ще остане за утре.

Вече тичах. Джони Свирчото остана слисан и извика след мен, че съм подъл и че утре няма да му се състезава с раци. Но на мен ми беше все едно. Защото ми беше хрумнала историята с кестеновото дърво. И трябваше да си я запиша.

Моята Долна баба живееше в една голяма жълта къща с три огромни кестена отпред. Тя беше много по-весела от Горна баба. Освен това имаше и едно санбернарско куче, което се казваше Уракс.

Когато стигнах там, заварих Уракс да дреме в коридора. Но щом ме видя, той силно замаха с опашка, скочи върху ми и сложи предните си лапи на раменете ми така, че почти ме събори.

— Мирен, мирен, Уракс! — казах аз. — Не бива да ми пречиш. Тъкмо имам една идея.

Кучето веднага ме разбра. То се отдръпна от мен и се промъкна тихо зад гърба ми, докато влизах в птичата стая.

Тук беше пълно с препарирани птици във витринки: бекаси, попадайки, врабчета, една авлига и две чайки. Между птиците седеше моята Долна баба и бродираше възглавница.

— Здравей, Долна бабо, трябва ми лист и молив! — викнах аз.

— Пак ли искаш да съчиняваш стихове, Бой? Още ти е прекалено малка главата. Най-много да получиш от това мигрена до края на живота си. Не е здравословно момче на твоите години да пише стихове!

— Ама, Долна бабо, искам само да си запиша една история, която чух от Джони Свирчото — извиках аз.

— Джони Свирчото не е подходяща компания за теб, Бой! Вчера е казал на стария управител на пристанището една неприлична дума. Вече целият остров знае.

— Че то и самият управител говори неприлични думи — казах аз. — Няма основание да се кара на Джони.

— Какви думи употребява управителят, Бой?

— Ако ми дадеш лист и молив, ще ти ги напиша, Долна бабо!

— Е, добре, Бой, в писалището ще намериш и двете.

Спуснах се към писалището и докато Уракс се умишкваше в краката ми, си взех няколко листа хартия и един дълъг молив, а после

написах на една малка бележчица неприличните думи, които беше казал управителят на пристанището.

Долна баба бе дълбоко възмутена от тези изрази. От възмущение тя дори си убоде палеца с иглата за бродерия.

Аз обаче побягнах с нещата за писане към тавана и хлопнах вратата тъкмо под носа на Уракс. Когато се занимава с писане, човек трябва да бъде сам. Кучетата пречат. (Но не и котките.)

Пред малкото кръгло прозорче под покрива си нагласих удобно един стар дюшек, сложих на коленете си албума „Из немската история“ и започнах да пиша разказа за кестеновото дърво. От време на време прелиствах албума „Из немската история“ и ако нещо подходеше, попреписвах това-онова.

Когато се стъмни и аз бях почти готов с историята си, на тавана дойде моят Долен дядо и каза, че си развалям зрението тука и че трябвало вече да спирам писането. Уракс, който се бе промъкнал след него, излая в потвърждение и се облегна както обикновено с предните си лапи на раменете ми така, че изписаните листове се плъзнаха от коленете ми и се разпиляха по пода в безпорядък. Това толкова ме ядоса, че цапнах Уракс. Но Долен дядо каза, че Уракс не е имал лоши намерения и че от такива шамари може само да стане плашлив.

— Можем да подредим листовите долу в птичата стая — рече той. — Тъкмо ще ми прочетеш и историята, Бой.

— Но тя още не е готова, Якоб — казах аз.

— Още по-добре, Бой, тогава ще ти помогна за края.

Това беше добро предложение. Събрах набързо листовите, сложих албума „Из немската история“ върху дюшека и слязох в птичата стая с Долен дядо и Уракс.

Моят Долен дядо имаше черна, къдрава като на негър коса. На пипане бе като овче руно. Той ужасно обичаше да пие грог и беше много добродушен. Затова го наричах просто по име, Якоб, но само насаме. В присъствието на Долна баба му казвах Долен дядо.

Историята ми много му хареса. Но някои неща в нея не му допаднаха. Затова заедно я поправихме и заедно обмислихме завършека ѝ. През това време Уракс махаше усърдно с опашка, като че ли разбираше нещо от съчиняване.

Когато най-сетне свършихме да пишем историята, Долна баба донесе на Якоб един грог, а на мен чудесен трипластов пудинг.

Този пудинг в цветовете на нашето островно знаме Долна баба бе измислила сама една нощ, както си лежала в леглото. Затова той се наричаше „Пудинг Анна“. Отдолу бе оцветен в зелено от специална есенция, по средата червен от ягоди, а отгоре — бял от разбити белтъци. Тази вечер изпразних целия съд. Понеже от писане доста се огладнява.

След това обаче побягнах колкото можех по-бързо, с написаната върху навитите на руло листове история подмишница, към планинския край. Въпреки това закъснях за вечеря и Горна баба страшно ми се накара.

Като й казах, че при Долна баба вече съм изял цял пудинг, стана още по-лошо.

— Как може на дете да се дава така безразсъдно цял пудинг! — викна тя. — Че с него могат да се нахранят седемдесет и седем корабни таласъма. Какво си представя твоята Долна баба! Че то така не може! Кажи и ти нещо, татко! Все сама ли трябва да се разправам за всичко!

— Да, да — промърмори прадядо ми под мустак. — Цял пудинг е малко много за дете, вярно е.

— Виждаш ли! — викна Горна баба тържествуващо. — Прадядо ти също ти се кара!

— Но, Маргарета, аз съвсем не се карам. Само казах...

— Достатъчно! Не го защитавай! А сега — марш, върви си в леглото, Бой. Веднага да изгасиш лампата. И да не вземеш да качваш горе разни там моряшки календари. Хайде бързо, бързо...

Сметнах, че е по-добре веднага да се подчиня, защото Горна баба беше много сърдита. Казах: „Лека нощ на всички“, измъкнах се нагоре, съблякох се и заспах толкова бързо, че съвсем забравих да прочета още веднъж историята.

[1] Всички стихотворения в книгата, означени със звездичка, са преведени от Боряна Александрова. — Б.пр. ↑

ТРЕТИ ДЕН

Когато на следващата сутрин пралядо дойде в стаята ми, аз вече бях измит и облечен, защото жадувах да му прочета моята приказка. От нетърпение на закуска изядох само три кифлички с масло, от което Горна баба остана много учудена.

— Това е от глупавото тъпкане с пудинг снощи — промърмори тя. — Долната ти баба е неразумна жена. Предай й го от мен, когато отново я посетиш.

— Но, Маргарета — каза пралядо ми укорително. — Бива ли такива грозни поръчения. Ела, Бой, да вървим в нашите Содом и Гомор.

— Предай спокойно на Долна баба това, което ти поръчах — извика Горна баба след нас. — Няма да й се отрази зле, ако поне веднъж чуе истината.

— Женски препирни! — процеди пралядо ми през зъби, след което пресякохме улицата и отидохме в бараката с рачилата.

В стаичката аз веднага извадих от джоба си листата и казах:

— Приказката ми се нарича „Старото дърво в далечната долина“.

— Почакай, почакай, не така припряно — викна пралядо ми. — При разказване и четене трябва да се действа спокойно, а не да се връхлита върху слушателя. Седни удобно върху корковете, Бой. Така, сега вече можеш да започваш.

Тогава аз бавно прочетох на пралядо ми приказката, която бях съчинил с моя Долен дядо.

СТАРОТО ДЪРВО В ДАЛЕЧНАТА ДОЛИНА

В една далечна и затънтена долина расте едно прастаро дърво, което е толкова дебело, че четирима мъже, хванати за ръце, едвам успяват да го обгърнат. Листата на дървото стърчат от дръжките си като петте пръста на една ръка, а величествената му корона е покрита ту с бели, накичени като свещи цветове, ту с бодливи зелени плодове.

В далечно минало, когато дървото било още младо, в затъntenата долина дошли баща и син, заблудили се при лов на мечки. Бащата, чиято одежда била от мечи кожи, се наричал Уракс. Синът, който пък бил облечен с къса дрешка от козя кожа, се казвал Ури. Бил слънчев есенен ден и двамата полегнали да отпочинат в сянката на дървото. Но едва затворили очи, около тях нещо започнало подозрително да трещи и пропуква. Уракс, бащата, веднага скочил и грабнал боздугана си. Той помислил, че наблизо минава вълк или мечка. Ури също на секундата подскочил и докопал един дебел клон, който лежал наблизо на земята.

Но като се поогледали, не забелязали никъде опасен звяр. Зелената долина почивала мирно под слънчевите лъчи. Трясъкът и пукането обаче все пак продължавали. Веднъж изпращявало отляво, друг път изпуквало отдясно.

Уракс и Ури заобръщали глави на всички страни като душещи сърни и малко се поуплашили.

Изведнъж Ури извикал: „Та! Та! Так! Так!“. Това означавало: „Татко, погледни бързо тук!“.

Старият и силен Уракс с мечата кожа, който се бил подпрял на боздугана си, проследил с поглед протегнатия показалец на сина си и видял как от клоните на дървото падат бодливи зелени плодове и трещейки, се пукат на земята.

Тогава Уракс и Ури се разсмели и момчето с козята кожа изтичало и започнало да събира блестящите тъмнокафяви неща, които изскачали от разпуканите зелени бодливи обвивки.

— Тряс-тряс! — казал Ури и посочил лъскавите кафяви топчета.

Татко Уракс кимнал, посочил към дървото и казал:

— Тряс-дър!

Когато следобед двамата потеглили към дома, Ури отнесъл в джобовите на козята си кожа много от тъмнокафявите плодове на дървото. В горската пещера той ги показал на майка си Уриане и на сестричето си Урия и казал: „Та, та, так, так, тряс-дър!“. Това означавало: „Вижте това тук, тези неща паднаха от тряста!“.

От този ден нататък дървото в долината се наричало тряст и всички деца, които живеели в горските пещери наоколо, наесен си взимали за игра от тъмнокафявите топчета.

Много време изтекло и хиляда години минали в тази страна. Хората напуснали пещерите и си построили дървени хижи. За дървото в затътената долина вече никой не си спомнял.

Но един ден в началото на ноември през уединената долина минали с двуколка, теглена от волове, майка и дъщеря. Майката, която носела вълнена рокля и колан с голяма златна тока, се казвала Туснелда. Дъщерята, която била облечена с палтенце от оцветена в червено агнешка кожа, се наричала Тути. Те били на път от много дни насам и вече били привършили запасите си от храна. Било студено и в короната на дървото шумял ноемврийският вятър.

Майката спряла воловете, свалила дъщеричката си от колата и седнала с нея на завет под дървото, което междувременно било станало дебело и голямо. Тук те си отпочинали малко от друсането на двуколката и от духането на вятъра. Тути казала: „Глада!“, което значело: „Гладна съм!“.

Но за съжаление майката не могла да ѝ даде нищо за ядене, даже и шепа просо за хрускане. За да разсее дъщеричката си, тя ѝ показала множеството кафяви лъскави топчета, които лежали в тревата наоколо, и ги потъркаляла малко насам и натам като топчици за игра. „Това са трестени“ — казала тя, понеже си спомнила, че била виждала изписана подобна дума на един свитък кожа, останал от прапрапрапрабаба ѝ. Тути, която мислела само за ядене, веднага посегнала към едно от кафявите топчета и щом видяла, че под разпуканата кора проблеснала бялата вътрешност на плод, бързо смъкнала кафявата обвивка и пхнала бялата сърцевина в устата си.

Майка Туснелда се уплашила, защото помислила, че дъщеря ѝ ще се отрови. Но преди да успее да предупреди Тути, случило се нещо още по-лошо. До дървото се дотърсила една дива свиня с два остри

бивника. Сърцето на майката почти спряло от уплаха. Но дивата свиня, която никога не била виждала човек в тази затънтена местност, била съвсем кротка. Тя подушила роклята на майка Туснелда и изпръхтяла доволно, когато Тути доверчиво я почесала по козината.

Голямото животно търсело със зурлата си в тревата кафявите топчета и ги поглъщало шумно. Чак след час, когато, изглежда, се нахранило, то запристъпвало тежко обратно.

Камък паднал от сърцето на майка Туснелда, но не само заради опасността, а и заради глада. Защото тя вече знаела, че тези неща с бодливи зелени обвивки стават за ядене. Тя отнесла много шепи кръгли топчета във волската двуколка и докато пътували нататък, ги трошели заедно с Тути, дъщеря ѝ, и двете хрупали до насита. Когато вечерта стигнали у дома си, те разказали на бащата и на братчето за случилото се, показали им плодовете на дървото и ги опекли в огнището на дървената си къщурка.

И понеже през изтеклото време разумът на хората бил станал по-прецизен, езикът също бил станал по-точен. Преди хиляда години казвали просто и тромаво „тряст“. Но сега, когато ставало дума за един отделен плод, се казвало „трестен“, а за повече — „трестени“. Затова вече дървото се наричало не тряс-дърво, ами трестеново дърво. И всички деца, които живеели в дървените хижи наоколо, всяка есен си донасяли трестени, за да си похапнат.

Много време изтекло и хиляда години минали в тази страна. Хората напуснали дървените хижи и си построили каменни замъци в планините. За дървото в далечната долина вече никой не си спомнял.

Ала един ден в края на октомври през затънтената долина минал язदेशком един рицар със своя син. Рицарят, който носел блестящи сребърни доспехи, се наричал Волфхарт фон Балдевайн. Синчето му, което било облечено с плетена ризница, се казвало Волфи. Бащата Волфхарт, който обучавал сина си не само в езда и фехтовка, в стрелба с лък и лов със соколи, ами и в образуване на рими, използвал това излизане, за да разясни на сина си красивото изкуство на поетите.

Волфи тъкмо бил подхванал едно стихотворение. То започвало с думите: „Их хан усерхалб дер фестен...“. Това означавало: „Далеч от градските стени...“.

Докато търсел подходяща рима, за да завърши стихчето, погледът му паднал върху дървото, което за изминалите две хиляди години било

станало могъщо и огромно. Той попитал баща си Волфхарт как се нарича това дърво. Ала рицарят не знаел, докато не си припомнил, че бил чел навремето в един пергамент, останал от прапрапрапрадядо му, за някакво дърво с листа като разперени пръсти и бодливи зелени плодове. Този прапрапрапрадядо бил споменал в пергаментата и името на дървото, но рицарят Волфхарт фон Балдевайн не можел вече да си го спомни. Той си блъскал дълго главата, защото името на дървото било на езика му, и пак не могъл да се сети. Едва след като мислил цял половин час, най-после си спомнил името, но тъй като в този момент синът му търсел рима за „фестен“, в главата му нещо се объркало и вместо да назове плодовете трестени, нарекъл ги „керстени“ и това име казал на сина си.

— О-о! — извикал Волфи. — Какво съвпадение само! Така вече имам хубава рима на „фестен“.

И като продължил ездата, той довършил стихчето си:

*Их хан усерхалб фестен
вол гезен груосе керстен...*

Кое то значело:

*Далеч от градските стени
видях големи кестени...*

Бащата Волфхарт бил доволен от сина си. Когато вечерта се завърнали в замъка и седнали да вечерят в голямата рицарска зала, Волфи трябвало да изпее своето стихотворение, като си акомпанира на лютня, и получил много овации от дамите и господата, а също така и от ратаите и слугините.

От този ден дървото в долината се наричало вече не тряс-дърво, нито трестеново дърво, ами керстеново дърво, защото от дворецовото рицарско благовъзпитание човешкият дух, а и говорът били станали още по-изтънчени. Според певците думата трестен не звучала добре. Тя изглеждала така сурова и необработена. Думата керстен звучала по-

фино, по-равно, а била и по-лесна за изпяване. Затова отсега нататък дървото вече се казвало керстен и всички деца, които живеели в замъците из околните планини, есенно време често яздели до затънтената долина, за да пеят под короната му.

Много време изтекло и хиляда години минали в тази страна. Хората напуснали замъците и си построили каменни градове. За дървото в далечната долина вече никой не си спомнял.

Но веднъж, в един топъл есенен ден, една дама се разхождала из гората със своята дъщеричка и учудена видяла в долината прастарото гигантско дърво. Дамата, която носела дълъг камбановиден кринолин и висока напудрена перука, се наричала Лаура. Дъщеричката, която имала свилено елече и дълга тафтена пола, се наричала Лаурина. Всяка от тях носела в дясната си ръка по една украсена с цветя овчарска гега, а в лявата — ветрило.

Когато се настанили под дървото за кратък отдих, те намерили в тревата бодливите зелени плодове и кафявите топчета, които се криели в тях.

— О, каква прелест! — изчуруликала Лаурина.

— Наистина! Самата прелест! — отвърнала дамата Лаура.

После те оставили в тревата ветрилата си и овчарските геги и започнали да си подхвърлят една на друга кафявите топчета.

Лаурина запитала майка си как се наричат тези плодове. Ала госпожа Лаура не могла веднага да си спомни. Тя се сетила само, че някога, в една книга на своята прапрапрапрабаба била срещала името на дървото. Спомнила си също, че тези дървета май растели в Испания. И понеже майката Лаура особено обичала да говори в рими, казала:

*Плодът на туй дърво е всекому известен.
То идва от Испания и се нарича керст... кестен!*

— О, кестен! Какво очарователно име! — изчуруликала Лаурина.

— Мамо, разрешавате ли да събера няколко кестена и да ги взема у дома за другарките ми?

— Събери си, мое малко славейче! — отвърнала дамата Лаура.

И така Лаурина си отнесла у дома четири кестена в джобчетата на свиленото си елече. Нейните сестри и гувернантката францужойка много харесали топчетата и в един хубав есенен ден всички заедно отпътували с каляска към затънтената долина, за да си съберат цяла кошница от тях.

От този ден насам прастарото дърво се нарича кестеново дърво. И всички дървета, чиито листа стърчат от дръжката като петте пръста на ръката, носят същото име.

Така в течение на три хиляди години името се променяло три пъти. Но дървото в далечната долина си е все същото, само дето е станало още по-голямо и по-дебело.

Когато свърших да чета, пралядо ми извика:

— Леле, леле, трудничка история си беше това. Наистина ли я написа съвсем сам?

Отвърнах му, че съм преписал някои места от албума „Из немската история“ и че освен това ми е помогнал и Долен дядо.

— Обаче историята я измислих сам, пралядо.

— Да, Бой, веднага си личи! Ти доста опростено си представяш развитието на езика. В действителност той се развива много по-бавно и обширно. Като течение, в което от всички страни се вливат поточета, вадички и рекички. Но в едно си се ориентирал много добре: че във всяка епоха хората живеят по-различно, мислят по-различно и говорят по различен начин от предците си. Е, разбира се, хората не си измислят думите така слепешката. Името на едно джудже е по-различно от името на някое цвете, а името на някое цвете се различава от името на един бурен. Тъкмо това доказва моето стихотворение за долината Рамунда.

— За какво става дума в това стихотворение, пралядо?

— Слушай, ще ти го кажа.

Тогава аз се настаних удобно върху корковите плоскости и се заслушах в стихотворението, което не бях чувал до момента:

ДОЛИНАТА РАМУНДА

В Рамунда, долината
сред гъстите гори,
джуджетата брадати
играят куп игри.
А три джуджета: Чичикок
и Питипок, и Мушморок,
се състезават на прескок
и скачат до зори.

В средата на Рамунда
цъфти градина. Тя
прочута е със чудни
невиждани цветя.
Цветя на име Златозвън
и Жълтодън и Снежен трън,
най-рядкото е Слонски сън
с огромните листа.

Със обич градинарят
отглежда всеки цвят.
Джуджетата ги пазят
от ветрове и хлад.
От ветровете Суховей
и Духовей и Глуховей,
от вятъра Горилюлей
и от слана и град.

Синът на градинаря
живее вдън гори.
Той опитен билкар е
и билков чай вари
от разни билки: Трънколист
и Звънколист и Тънколист
и Дъболист и Гъболист
и Жаболист дори.

Напред към долината!

*Аз пътя вече знам,
ще съберем децата
и ще отидем там.
С деца на име Лорелай
и Флоремай и Николай.
Едно се казва като теб,
кое — ще видиш сам!*

— Виждаш — каза пралядо ми след това стихотворение, — че за да съответстват думите на дадено нещо, трябва да се премислят добре. Нашата Кожена Лизбет например никога не би могла да се казва Регина. Просто не ѝ отива. Или пък, ако чуеш думата Питипок, вече знаеш, че това е име на нещо малко, закачливо, следователно на някое джудже. А например Златозвън звучи съвсем другояче. Тя трябва да се произнася с широко отворени уста: Зла-то-звън. Чуваш ли я? Звучи ясно, мелодично и пищно като голямо разпукнато цвете. Така ли е?

— Да, пралядо. Но можеш ли да ми кажеш кой е измислил всички съществуващи думи?

— Ха, ха, Бой, че тях да не ги е измислял само един човек. За това са помагали всички хора. Езикът е съкровищницата на един народ. В него се съхраняват всички спомени, а също и натрупалият се от хилядолетия насам опит. А учените книжовници, изследователите на езика са ковчежниците, които пазят това съкровище, които го чистят и броят. Те са събрали и подредили думите, както е станало навремето при реката Ефрат в къщите люлка.

— Къщите люлка ли? Що за къщи са това?

— Трудно е да се обясни, Бой. Това е дълга история. Дали ще имаме достатъчно време за нея до обяда?

— Струва ми се, че да, пралядо.

— Добре тогава, ще ти я разкажа най-подробно. Сядай на корковете и наострай уши, защото тази история не е от най-простите.

Седнах, целият превърнат в слух, върху продълговатите парчета корк и пралядо ми разказа следната история:

КЪЩИТЕ ЛЮЛКА

Някога, много отдавна — трябва да са минали сто или двеста години оттогава — по течението на река Ефрат плувал един кораб, на който се намирали група учени книжовници. Тези езиковеди пътували вече от три години, за да изучат всички езици по света, и сега търсели подходящо място, на което да напишат по един речник за всеки език и да внесат ред сред тях. Когато минали с кораба покрай мястото, където някога се намирал градът Вавилон, те видели нещо много странно.

На брега имало висок хълм, а напреко на върха му лежали големи греди, които стърчали наляво и надясно встрани от хълма и изглеждали като гигантска люлка. Най-странното обаче било, че в двата края на гредите имало по една каменна къща с полегат покрив и че тези къщи всъщност се поклаждали тихо на вятъра нагоре и надолу като деца на люлка.

— Това пък какво е? — извикали учените в един глас.

— Това са последните останки от Вавилонската кула — казал капитанът на кораба, стар арабин. — Тук е била Вавилонската кула.

— Каква беше тази история с Вавилонската кула? — попитал един китайски учен.

— Ето каква — обяснил капитанът. — Когато хората строели Вавилонската кула, която трябвало да стига до небето, господ в небесата се разгневил от тяхната самонадеяност. През нощта той им подшушнал различни езици, така че те вече не могли да се разбират помежду си и ужасно объркани, се разпръснали по всички посоки на света.

— Да, да — казал китайският учен. — Сега си спомням тази история. Има я в Библията. А какво станало с кулата?

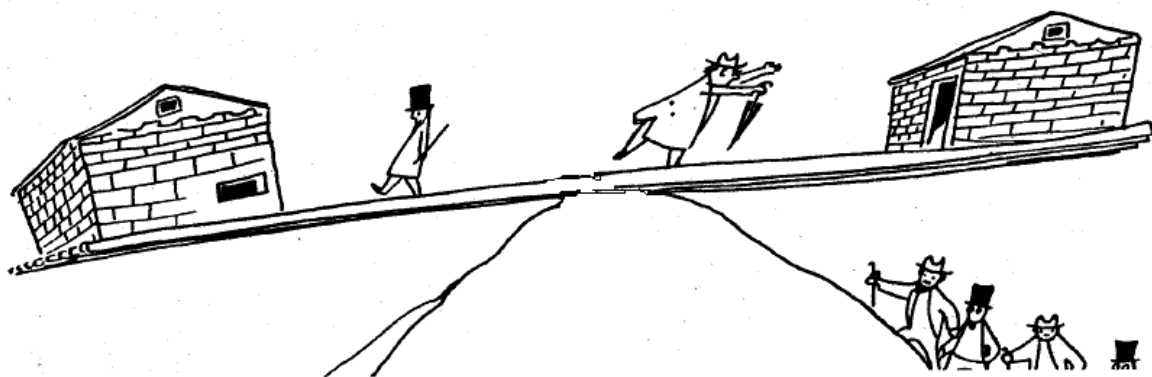
— Ето какво се случило — почнал да обяснява старият арабин. — Когато хората си отишли, кулата във Вавилон останала сама с тухлените си зидове, стълби и скелета. Връхлетявали я дъждове и ветрове, пясъчни бури и урагани, горещи дни и студени нощи. Дървените скелета изгнили, зидовете се срутили, а близката пустиня засипала с пясък и прѣст половината кула и тя се превърнала в този

мек, кръгъл хълм. Само една-единствена част от кулата останала незасегната от вятъра и дъжда, от слънцето и пустинята. Това били десетте дълги греди от махагоново дърво там горе, които са скрепени една за друга със здрави въжета от лико. Първоначално те образували тавана между седмия и осмия етаж на кулата. И защото дървото им е твърдо и трайно, те издържали на гниенето и на разпадането, на срутването и на прекатурването.

— Но какви са тези къщи върху гредите?

— Тези тухлени къщи с полегати покриви някога били караулните помещения на осмия етаж.

— Във висша степен забележително — извикали учените в един глас и заклатели глави, наблюдавайки гигантската люлка на брега: там си стоял хълмът, напреко лежали махагоновите греди, а в краищата им като люлеещи се деца стърчали двете тухлени къщи и лекичко се поклащали надолу-нагоре от вятъра.

— Керваните, които минават оттук, ги наричат къщите люлка — казал капитанът. — И всички кораби, които пътуват оттук, издигат и свалят трикратно флага си, когато минават край този хълм.

— Това е странната воля на съдбата — казали учените. — На това място господ е дал на хората различните езици и тъкмо оттук минаваме ние, за да търсим място, където бихме могли да подредим множеството езици.

— А може би — извикал един английски лорд, — може би това е мястото, което търсим!

— Без съмнение — отвърнали в хор останалите учени. — Това е мястото, което търсим. Господин капитан, спираме тук.

Корабът спрял на брега, учените слезли от борда, отишли до хълма, изкатерили се по него и забалансирани от върха му по махагоновите греди към тухлените къщи. Тръгнали един наляво, друг надясно, за да не се наруши равновесието на махагоновата люлка. Скоро половината от езиковедите седели в лявата, а другата половина — в дясната от люшкащите се къщи.

— Така — казал тогава най-възрастният учен. — Можем да започваме с въвеждането на ред в различните езици по света. В тези къщи сме седнали като на везни, това ще ни помогне добре да претеглим законите на езика.

И така, те започнали с обсъжданията и разговаряли през отворените врати от къща в къща.

Когато не стигали до споразумение по някой въпрос и един или друг от тях сърдито понечвал да се върне обратно до гребена на хълма, къщите люлка започвали силно да се люлеят и всички закрепявали от страх за живота си. На часа сърдитият учен побягвал обратно към къщичката си, възстановявал равновесието на люлката и в края на краищата се съгласявал с останалите.

По време на обсъждането учените изследователи се хранели от корабните запаси, които матросите им носели на сушата, а те изтегляли нагоре към къщите с помощта на дълги въжета. Естествено, при това те трябвало доста да внимават за равновесието. Ако към лявата къща се изкачвали двадесет и пет кила пушено овче месо, към дясната се полюшвала кошница с двадесет и пет кила маслини. Вдигало ли се отдясно тридесеткилограмово буре с вино, отляво пък изтегляли торба с тридесет кила царевичен хляб.

Когато по този начин минала една седмица, езиците били вече горе-долу сложени в ред. В заключение оставало само още да се реши

кои съществителни трябва да бъдат от мъжки, кои от женски и кои от среден род. Това съвсем не било лесна работа.

Англичаните се справили много лесно:

— Ние, англичаните — обяснил един кльощав лорд с дълга конска глава, — ние, англичаните, просто ще казваме пред всяка дума „the“. Това означава едновременно и той, и тя, и то. Така ние няма защо да умуваме дали трябва да се казва корабЪТ, корабАТА или корабОТО. Ние просто казваме „дъ шип“. Готово. Окей!

Така английският език бил вече оправен и мършавият лорд се заклатушкар от лявата къщичка обратно към гребена на хълма, а отдясно към хълма, за да не се наруши равновесието, запристъпвал широкоплещест и широколик американец.

Китайските учени се справили още по-хитроумно. Те оставили съществителните просто както си били, понеже смятали, че мъдрите хора от само себе си трябва да знаят дали едно съществително е от мъжки, женски или среден род.

— Да вземем например думата „чи“ — казал един учен в жълто копринено кимоно, като при това посочил една пчела, която пъплела по махагоновата гредка. — Думата „чи“ означава или пчела, или трион. Ако имаме предвид пчелата, веднага се сещаме, че тя е трудолюбива, просто пее и работи. Значи е от женски род. Ако имаме предвид триона, тогава ние преценяваме, че трионите са силни, но трябва да се острят. Те са от мъжки род. Това е! Готово!

По този умен начин китайските съществителни автоматически били сложени в ред и от всяка тухлена къщичка обратно към хълма тръгнал по един учен в кимоно. След тях се отправили и някои други учени, които направили като китайците.

Французите, италианците, испанците и португалците се споразумели да образуват съществителни само от мъжки и женски род. Един млад учен от Неапол с черни къдрави коси казал:

— Думата бамбино означава дете. Детето е грижа за майката, но за бащата то е радост. Следователно думата е от мъжки род и ние казваме ил бамбино, което значи „детеЪТ“. Думата страда означава „улица“. На улиците ние се смеем, плачем, бърборим, понякога всичко това едновременно. Това е присъщо на жените. Затова ние казваме ла страда, а това означава улицаТА. Пунктум! Финито!

Така италианците, французите, испанците и португалците се разбрали без особени трудности. Отляво и отдясно по махагоновите дъски към гребена на хълма забалансирани по четирима тъмнооки учени и в къщите люлка останали само руснаците, холандците, германците и неколцина други учени.

Холандците били следващите, които стигнали до съгласие. Те също разделили своите съществителни на две купчини, но по различен от италианците начин. Понеже смятали, че мъжът и жената спадат един към друг, те сложили женските и мъжките съществителни от едната страна и пред всички тях поставили думичката „de“. Мъж се казва дьо ман, жена се казва дьо врау. Всички думи, които били от среден род, можели да се разпознаят по думичката „het“. Дете се казва хът кинд, пиле — хът кип. Готово. Клаар! Ин орде.

По тоя практичен начин се споразумели холандците, а тяхното разделение било възприето и от мнозина други учени, които забалансирани по махагоновите греди отляво и отдясно към хълма.

Сега било ред на руснаците. Те много грижливо разпределили своите думи на мъжки, женски и среден род, а за да се различават, прикачили по една буква в края на всяка дума. Ако един мъж се нарича Обломов, тогава неговата жена просто ще се нарича Обломова, а синът му — Обломович. Вот и все! Хорото!

Руското разпределение отнело известно време. Но най-сетне и то свършило и повечето учени, които все още седели в тухлените къщи, направили като руснаците и забалансирани с отмерена стъпка отляво и отдясно към хълма и слезли облекчени в равнината.

Сега в люлеещите се къщи останали само учените, които говорили немски: германците, австрийците и швейцарците, по трима в дясната и в лявата къща. За съжаление тези шестима учени най-трудно стигнали до съгласие. Почти на всяка трета дума ставали разправии и препирни и неведнъж махагоновата люлка започвала да се клати така силно, че двете къщи тръгвали леко да се хлъзгат надолу, а учените, които стояли под тях в долината, побягвали ужасени встрани, понеже мислели, че къщите падат. За щастие шестимата изследователи в къщите скоро се успокоявали, но за съжаление — за кратко време. Понеже кавгата почвала пак отново.

— Брадва е от мъжки род. Понеже брадвите надвиват и най-здравото дърво! — извикал един внушителен швейцарец от лявата тухлена къщичка. — Трябва да се казва брадвЪТ!

— Не, брадва е от женски род — извикал един австрийски придворен съветник отдясно. — Брадвите имат остри езици. Затова трябва да се казва брадваТА!

— Всичко е погрешно! — изписукал с тежък глас един немски професор отдясно. — Брадвата е и двете неща едновременно. Тя помага и на жената в домакинството, и на мъжа в работилницата. Трябва да се казва брадваТО!

Къщите люлка пак се заклатили силно нагоре-надолу и учените в долината отново се разбягали на всички страни. Те се бояли, че върху главите им може да се изтърси някоя къща. Врявата горе във въздуха ставала все по-силна.

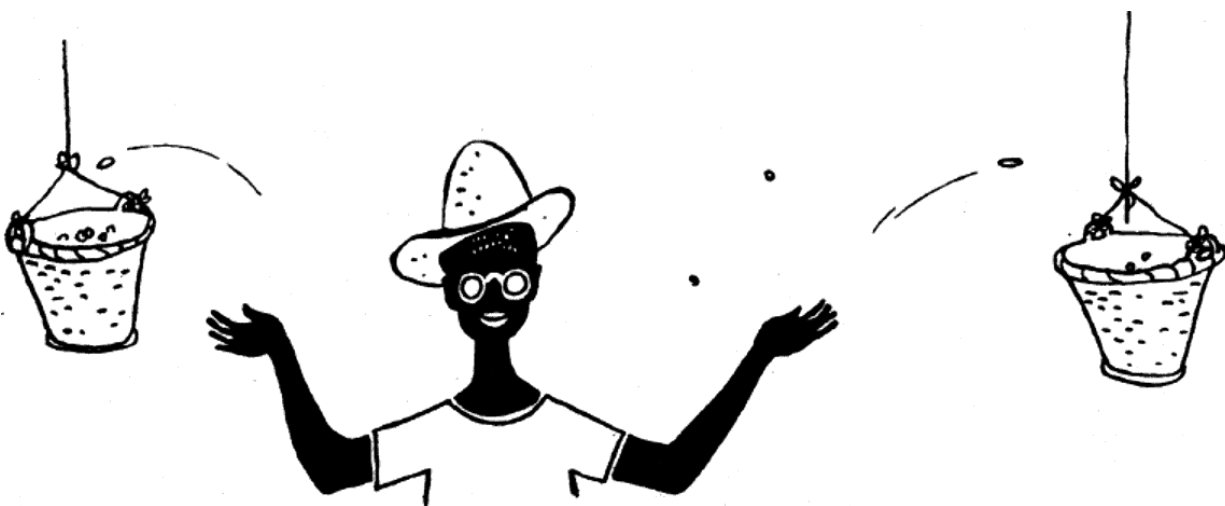
— Казва се паякОТО... не, паякАТА... не, грешите паякЪТ! УлицЪТ... улицОТО... улицАТА! — Такива викове се носели из въздуха и плашели птичките в околността.

Когато учените, които стояли в подножието на хълма, видели, че двете люлеещи се къщи се клатят все по-силно нагоре и надолу, те решили да спасят своите шестима колеги от къщичките и да им помогнат в разпределянето на съществителните по родове.

По брега на Ефрат те насъбрали малки плоски камъчета, надраскали на всяко камъче по едно немско съществително и

нахвърляли думите камъчета едно върху друго така, че от тях се образувало истинско малко хълмче.

Сега те поискали от всяка от къщите люлка да им спуснат по едно въже, а на всяко въже на два метра над земята окачили по една голяма, празна корабна кошница. Друга, трета кошница те поставили до купчината с думите камъчета. Зад тази кошница застанал най-едрият изследовател езиковед, високият два метра и петдесет африкански учен от народността масаи.

— Господа! — извикал той. — Поемам нещата в мои ръце. Иначе, боя се, господа швейцарците, австрийците и германците никога няма да се разберат помежду си. Моля, уведомявайте ме чрез викане дали една дума трябва да бъде писана с -ЪТ, с -ТА или с -ТО. Думите с -ЪТ ще ги хвърлям в дясната кошница, думите с -ТА в лявата, а думите с -ТО в кошницата, която стои тук пред мен. Внимание! Започваме!

Едрият учен от народността масаи взел камъче от купчината и извикал:

— Хълм!

Тогава хорът от учени изревал:

— ХълмЪТ!

Туп — камъчето полетяло към дясната кошница.

— Леля! — извикал господинът от Африка.

Учените отговорили:

— ЛеляТА!

Тап — камъчето полетяло към лявата кошница.

— Платно! — извикал ученият от народността масаи.

— ПлатнЪТ, платнАТА, платнОТО — проехтяло отгоре и от всички страни. Но все пак най-силно се извикало за платнОТО. Затова едрият учен хвърлил камъчето в кошницата пред себе си.

И така, веселбата продължила дума по дума и удар след удар. Ала след известно време в лявата кошница се събрали прекалено много камъчета, тъй че люлката се заклатила и започнала застрашително да се накланя наляво. Тогава ученият от народността масаи бързо хвърлил в дясната кошница три шепи камъчета, без да го е грижа какви думи стояли върху тях. Тогава обаче люлката се наклонила надясно. Шестимата учени в тухлените къщички закрещели за помощ, понеже повярвали, че наистина вече падат. Тогава едрият африкански изследовател хвърлил произволна шепка камъчета в лявата кошница и посегнал за втора шепка от купа камъчета. Но този път люлката

застанала в равновесие и чернокожият учен, без много да му мисли, пуснал, отдъхвайки си, останалите камъчета в кошницата пред краката си.

Случайно при този инцидент африканският господин бил загребал все думи, които се отнасяли до човешкото тяло. Затова частите на тялото в немския език са безразборно ту от мъжки, ту от женски, а понякога и от среден род. Казва се бедроТО, обаче прасецЪТ и петаТА; вратЪТ, но рамоТО и брадичкаТА; устаТА, носЪТ, ухоТО; черепЪТ, челоТО, бузаТА; кракЪТ, стъпалоТО, ръкаТА, пръстЪТ, киткаТА, коляноТО.

Отначало учените искали да извадят обратно погрешните камъчета и да ги хвърлят в кошницата, която трябва. Но това, първо, било трудно, второ, скучно и, на трето място, опасно, понеже люлката можела отново да се заклати. Така те с въздишка оставили нещата объркани, както си били, и се постарали да разпределят поне следващите думи камъчета по-внимателно.

Но когато след известно време ръцете на учения от народността масаи отмалели, той хвърлил просто за удобство няколко камъчета, които били предназначени за лявата кошница, в кошницата пред краката си.

По този начин в немския език думите госпожица, момиче и кокошка са от среден род, а не както всъщност би трябвало, от женски.

Това накарало мнозина от учените да заклатят загрижено глави. Ала накрая те все пак били радостни, че немските съществителни били вече разпределени, и последните шестима учени напуснали люлеещите се къщи като трима по трима забалансирали обратно по махагоновите греди към гребена на хълма.

Радостни и дълбоко удовлетворени от порядъка, който установили, всички учени отново се качили на кораба, отплавали надолу по Ефрат към Басра или още по-надолу към Персийския залив, а после се отправили колкото се може по-бързо към родните си страни, за да напишат дебели книги за новоподредените езици.

А къщите люлка продължили да се клатят нагоре-надолу на вятъра, докато един ден дошли американски археолози и с огромни кранове свалили и къщите, и махагоновите греди, за да могат накрая да изровят изпод хълма останалата от Вавилонската кула половина.

Оттогава къщите люлка ги няма вече. Но всеки речник и всяка граматика са доказателство за това, че по-рано те са съществували.

Когато пралядо ми завърши разказа си, аз попитах:

— Наистина ли се е случило всичко това?

— Скъпи Бой — отговори той, — ако една история има смисъл, то тя е истинска, дори и да не се е случила в действителност. Ясно?

— Не, не ми е ясно.

— Няма значение, Бой. Не е необходимо всичко да разбираш, когато си още само на десет години. Гладен ли си?

— Като акула, пралядо.

— Слава богу, Бой! В такъв случай Горна баба няма да има повече причини да те хока за лакомията ти с пудинга. Слагай си шапката. Минаваме улицата!

Така и направихме. С шапки и шалове ние прекосихме тясната „Трафалгарщрасе“, по която в този ден вятърът страхотно фучеше, и отидохме на обяд в къщата.

Имаше печени скумрии с картофена салата, а Горна баба бе кротка като агънце. Тя изобщо не спомена повече пудинга, само попита къде са боровите дъски с новите азбучни стихотворения.

— Днес си декламирахме стихотворенията наизуст — измърмори пралядо ми, понеже той бе твърдо убеден, че моята Горна баба не разбира нищо от поезия.

— След обяда обаче отново ще посъчиняваме върху дърво — казах аз примирително. — Тогава ще донесем стиховете вкъщи.

— Добре де, не е чак толкова важно — каза Горна баба.

Но на мен ми се стори, че все пак това тайно я интересуваше.

След яденето пралядо ми не беше кой знае колко настроен да съчинява стихове. Беше изял пет скумрии. Но за да ми направи удоволствие, той дойде с мен горе в стругарницата при Кожената Лизбет, взе си една борова дъска и дърводелски молив и тронаво се намести върху талаша.

— Нямам настроение за истински азбучни стихотворения — каза той. — Какво би казал за той-тя-то-стихотворения? Те подхождат към историята за къщите люлка.

— Той-тя-то-стихотворенията са твърде лесни, прадядо. Обаче аз-ти-той-тя-то-стихотворенията не са лоши.

— Дадено, Бой! Ще направя стихотворение, в което първият куплет да започва с аз съм, вторият с ти си, третият с той е и така нататък.

— Тогава аз пък ще направя стихотворение, в което първият куплет да започва с аз имам, прадядо, вторият с ти имаш, третият с той има и така нататък.

— Хубаво, Бой, уговорихме се.

Прадядо ми присви очи, издаде напред долната си устна, а аз вероятно съм сторил нещо подобно, понеже също имах идея.

За съжаление, с печени скумрии в стомаха се съчинява много бавно. Свършихме чак след три часа и при това този път аз бях готов по-бързо от прадядо ми.

Хвърлихме жребий кой трябва да започне първи. На прадядо ми се падна „ези“, а на мен „тура“. Значи първи щеше да бъде той. Прадядо ми отдалечи малко дъската от себе си и седнал на талаша, ми прочете своето аз-ти-той-тя-то-стихотворение:

КРАЛЯТ КАЗИМИР

*Аз съм кралят Казимир
с кралската корона,
в кралството да има мир
грижа се от трона.*

*Ти си кралят Казимир
с твоя кралски пудел,
пиеш с позлатен потир,
хапваш кралски щрудел.*

*Той е кралят Казимир
и за фуста друга
би изпратил в манастир
своята съпруга.*

*Тя е хубава кралица
с кралски тоалети
и гравира със карфица
кралските монети.*

*То е кралското синче
по кралски дебело.
Като нададе гласче,
чува се до село.*

*НИЕ СМЕ придворни тук,
в замъка живеем,
хапваме си кралски лук,
без да дебелеем.*

*ВИЕ СТЕ владетели
в царството ни — тримца.
Ала ще дадете ли
в армията принца?*

*ТЕ СА граждани в държава,
дето Казимир*

*всеки ден
осигурява пиво,
хляб и мир.*

— Малко особено стихотворение, пралядо — казах аз.

— А знаеш ли защо е особено, Бой?

— Не, пралядо.

— Защото във всеки куплет се слага все нова маска. Както в театъра.

— Не те разбирам, пралядо.

— Работата е такава, Бой. Когато в моето стихотворение се казва аз, тогава това е самият крал и той носи корона.

— Ясно, пралядо.

— Когато се казва ти, това е някой, който има право да разговаря с краля на ти, например неговият брат, херцогът.

— А, сега чак разбирам какво имаш предвид, пралядо. Когато пък се казва той, тогава човекът е по-отдалечен от краля, но все пак го познава, например някой слуга.

— Така е, Бой. Но я сега прочети твоето стихотворение.

Тогава аз станах, изправих се чинно, поклоних се и прочетох на глас стихотворението си от боровата дъска:

ГЛУПАВИЯТ СКОРЕЦ

*Аз имам си във къщи опитомен скорец.
Ти имаш ли представа какъв ми е глупец?
Той има обемиста и валчеста глава,
тя има на върха си пера като трева.*

— То има ли си мозък, значи има всичко.

Ний имаме канарче със мъничка главичка.

— Вий имате канарче? Хранете го със соя!

Те имат ум за триста скореца като моя!

— Стихотворение и половина — каза прадядо ми удивен. — Но това с големите и малките глави, Бой, тая работа не е точно така. Виж сега, наистина най-умният мъж на целия остров доктор Шлупм има съвсем малка глава. А на най-глупавия, на Яйчения Хайн, главата му е голяма като тиква. Ала невинаги е така.

— Но това с главите аз не го мисля сериозно, прадядо — извиках аз. — Римувах така само на шега!

— Извинявай, Бой, майтапът не е забранен.

Изведнъж някой пронизително изсвири от улицата и извика: „Ей, Бой!“.

Това беше гласът на Джони Свирчото. Веднага след това той влезе в бараката с рачилата, изкатери се по стълбата нагоре и каза на прадядо ми, че съм му обещал днес да си направим състезания с раци.

— Обещаното трябва да се изпълнява — отбеляза прадядо ми и така аз излязох с Джони Свирчото.

Тръгнах с удоволствие, понеже състезанията с раци са истинска почивка след усиленото съчиняване. Взех двете борови дъски, занесох ги отсреща в къщата на Горна баба и после закрачих срещу вятъра с Джони Свирчото надолу към плажа.

Джони се опита да свирука, но вятърът беше толкова силен, че веднага му грабваше всеки звук от устата. Всъщност Джони свиреше не по-добре от другите момчета. Името Свирчо той беше наследил от дядо си Михел, който всеки следобед стоеше на кея и си подсвиркваше моряшки песни.

В подножието на този кей, на който Михел Свирчото имаше навика да си подсвирква „Ла Палома“ или „Самотният матрос“, Джони и аз смятахме да си устроим сега състезания с раци. Обикновено влизахме боси в плиткото, търсехме между водораслите и камъните раци пустинници, които живеят в раковини, и ги слагахме върху някой стърчащ над водата камък.

Първоначално раците пустинници се свиваха уплашени в черупките си, но изведнъж раираните шарени ракови къщурки се раздвизваха, двойка червени крачета с фини косъмчета по тях опипваха мястото пред черупката и след това ракът с къщичката си на гърба запълзяваше по камъка, докато достигнеше края му и цопнеше в морето. Печелеше онзи, чиито раци първи се цамбурваха във водата.

В повечето случаи печелеше Джони Свирчото, понеже той си избираше раците по-внимателно. Аз пък тъкмо обратното, вземах за себе си първите, които ми попаднеха, и често ми се случваше някой глупав рак, който хич и не може да достигне до края на камъка.

За съжаление в този ветровит ден не успяхме да направим състезанието с раци, защото прибойт на плажа беше много силен. Високите вълни се удряха в полегатия бряг, разбиваха се на снежнобяла пяна, разпенваха се нагоре по плажа, изхвърляха водорасли, бутилки, парчета дърво и мъртви риби по пясъка, облизваха го обратно и се разбиваха отново.

Времето не беше за състезания с раци. Освен това морският вятър проникваше през всичките ни якета и пуловери, така че ние скоро се завряхме в нашата лодка за раци „Кожената Лизбет“ и започнахме да си играем там на корабокрушеници. Представихме си, че се намираме в спасителна лодка посред бурно море. Джони беше на кормилото, а аз трябваше да успокоявам пътниците. Беше опасно пътуване, при което бяхме застрашени от много акули и риби меч. Постоянно трябваше да подвиквам: „Запазете спокойствие, господа!“. На Джони също не му беше лесно на кормилото.

Но когато се стъмни, ние най-сетне стигнахме до спасителния бряг. Преборихме се с прибой и при смъртна опасност извадихме от

водата една милионерка, която беше паднала извън борда. За благодарност тя ни подари кутия за шапки, пълна с брилянти, а освен това всеки от двамата ни получи и по един златен орден, който Джони изрязва с джобното си ножче от едно изхвърлено на брега парче от рачило.

Когато се върнах за вечеря у дома и показах ордена на моята Горна баба, тя каза само: „О, боже!“, понеже за съжаление по корка имаше и малко катран. Но прадядо ми похвали Джони и мен за това, че бяхме спасили милионерката от прибоя. Само че кутията за шапки, пълна с брилянти, силно го възмути.

— За кутия за шапки, пълна с брилянти — извика той, — няма място в една спасителна лодка! В такава лодка всяко място е ценно. Там трябва да има съдове с вода, кутии с корабен сухар и запасни гребла. Това са скъпоценностите за корабокрушенците. Брилянтите трябва да се изхвърлят. Те са излишен баласт! — Прадядо ми наистина беше ядосан относно брилянтите.

Но Горна баба поклати глава и каза рязко:

— Говорите, сякаш току-що сте били изхвърлени от Северно море. С такива работи шега не бива. Помислете по-добре за нашия моторен катер. Кой знае дали в момента не се намира в открито море. А сега марш бързо по леглата! Моряшките календари са в гостната!

Прадядо ми и аз послушно напуснахме кухнята, всеки си взе по два моряшки календара и се качихме в стаите си, в които беше много уютно, понеже навън вятърът виеше и капациите на прозорците тракаха.

Когато вече бях в леглото и четях историята за един матрос, който говорел езика на тюлените, дочух тихи стъпки в коридора. После вратата на стаята изскърца и вътре се вмъкна прадядо ми с една борова дъска.

— Бой — каза той, — днес следобед съчиних още едно много трудно стихотворение. Искаш ли да го чуеш?

— Естествено. От вида на аз-ти-той-тя-то-стихотворенията ли е?

— Разбира се, Бой. Тук е събрана цялата мъдрост на аз-ти-той-тя-то-стихотворенията в шест реда. Слушай!

Прадядо ми се покашля и издекламира следното кратко стихотворение:

Аз съм кралят.

*Ти си ми брат, и
той, тя и то са сред нашите познати.
Ние сме първите хора в страната.
Вие живели сте май във гората.
А те са за нас съвсем непознати.*

— Е, Бой, как ти се вижда стихотворението? — попита прадядо ми и се опря гордо на боровата си дъска.

Казах, че е кратко и находчиво. И това го зарадва. Тогава той ми пожела лека нощ и се измъкна навън с дъската.

Ала за беда Горна баба бе усетила нещо. Чух я да се изкачва шумно по стълбите и да хока страшно:

— Сега вече и нощем ли ще съчинявате? — извика тя. — Май не сте с всичкия си! Такива бохемщини да ги няма в къщата ми, разбрано? Ние сме обикновени хора с моторен катер и без всякакви там глупости и тути-фрути!

— О, Маргарета! — простена прадядо ми. — Не използвай чужди думи. Та ти не ги разбираш!

Но тази забележка само наля вода в мелницата на моята Горна баба.

— Тъкмо тути-фрути сте! — повтори тя. — Ала-бала! Знам добре какво говоря. А сега — дим да те няма с боровата ти дъска, марш в леглото!

Чух прадядо ми да се тътри към стаята си, бързо изгасих светлината и се престорих на заспал.

Баба ми си пхна само за миг главата през вратата, каза „Лека нощ!“ и се върна в стаята си долу.

Аз обаче скоро заспах, без даже да дочета докрай историята за матроса, който знаел езика на тюлените.

ЧЕТВЪРТИ ДЕН

На следващата сутрин вятърът беше по-слаб от предишния ден. Наистина, когато отворих прозореца, чух прибой да се блъска в брега, но капациите на прозорците вече не хлопаха изобщо, а долу на „Трафалгарщрасе“ видях да подскачат врабчета. Значи вятърът беше слаб.

На закуска Горна баба не ни нарече нито тути-фрути, нито ала-бала, а само каза:

— Аз-ти-той-тя-то-стихотворението е в коридора.

Тогава прадядо ми намигна. Това означаваше: облаците са се разсеяли. След като се увихме с шаловете и си нахлупихме шапките, за да минем през улицата, прадядо ми взе подмишница боровата дъска с той-тя-то-стихотворението, а аз понесох един моряшки календар.

Прадядо ми попита:

— Какво смяташ да правиш с моряшкия календар?

— Искam да ти прочета историята за матроса, който говорел езика на тюлените, прадядо.

— Само по себе си това е похвално, Бой, но все още не сме стигнали до разликите в езиците. Освен това по този въпрос искам да ти разкажа една друга история. Тя е много по-хубава от историята за матроса. Остави книгата и ела!

Тогава отнесох моряшкия календар обратно в гостната. Минахме през улицата, където три врабчета подхвъркнаха, цвърчейки сърдито, и се изкатерихме в бараката горе при Кожената Лизбет. Прадядо ми тъкмо се готвеше да сложи своята дъска при другите стихотворения върху дърво, когато изведнъж присви очи, разгледа по-отблизо дъската и после ме погледна въпросително:

— Да не би ти да пишеш оценки на моите стихотворения, Бой?

— Не, прадядо, защо?

— Тук под стихотворението има написано едно четири и половина.

— Аха, Горна баба! — извиках аз триумфиращо.

— Какво искаш да кажеш, Бой?

— Винаги съм мислел, че Горна баба се занимава тайно със стихотворения, пралядо.

— Божичко! — извика пралядо ми искрено учуден. — Ама че мисли имаш, Бой. Горната ти баба да съчинява стихове. Това е все едно риба да иска да лети!

— Но нали все пак има и летящи риби, пралядо?

— Добре, добре, Бой. Но твоята Горна баба със сигурност не е от тях. По-скоро тогава твоята Долна баба. Виж, за нея бих могъл да допусна такова нещо.

— Голяма заблуда, пралядо. Долна баба изпитва огромен страх от писането на стихове. Знаеш ли, тя е много весела и мила. Обаче съвсем не обича да размишлява. Горна баба не е толкова весела, но тя повече се замисля.

Пралядо ми ме изгледа изненадано и промърмори:

— Ама че умни дребосъци имало!

После той се отклони от разговора и прегледа дали има оценки и на другите борови дъски. Наистина под всяко стихотворение се мъдреше по едно число.

За „Глупавия скорец“ бях получил шестица, а пралядо ми имаше шестица за стихотворението „Щуравата яхта“. Иначе в повечето случаи имаше главно петици и понякога пет минус.

— Ако бележките са наистина от Горната ти баба, Бой, то значи тя разбира нещо от стихове. Но не ми се вярва, не ми се вярва!

— Ще ти докажа това, пралядо!

— От мен да мине, Бой. С удоволствие се оставям да ме поучават. Едва на осемдесет и четири години съм и мога да науча още куп неща.

Докато говореше, пралядо ми извади иззад шкафа с инструментите боядисани продълговати дървени табели с най-различни форми и ги подпря на дърводелския тезгях. Това бяха табели с корабни имена, каквито по-рано са окачали на носовете на корабите.

— Откъде пък ги имаш тия неща, пралядо?

— Тези табели съм ги рязал и боядисвал аз самият, Бой. Но те не са измислени. Направих ги по образец на истинските табели от носовете на корабите, когато бях юнга в Хамбург. С тяхна помощ

искам да ти разкажа историята за чичото на родителите ти, Арнолд Рикмерс.

— Това не е ли чичо Арнолд, който е бил пристанищен капитан на Хамбург, а, пралядо?

— Тъй вярно, Бой, тъкмо този чичо Арнолд имам предвид. Та той именно е разбирал също доста от езика.

Пралядо ми измъкна иззад шкафа последната табела, която беше много дълга и носеше името „Хамбургското общество“.

— Така — каза той. — Сега мога да започна с историята за чичо Арнолд. Седни върху талаша, за да мога да ти показвам по-добре табелите. Заради тях по изключение ще ти разкажа историята тук горе.

Седнах на мекия куп стърготини, изпълнен с очакване, и пралядо ми ми разказа с помощта на корабните табели историята за:

ВЕСЕЛИЯ ПРИСТАНИЩЕН КАПИТАН

Пристанищният капитан е много важна личност, а ако при това той е капитан на грамадното Хамбургско пристанище, без колебание можем да го наречем голям човек. За мнозина от бившите пристанищни капитани на град Хамбург се говори и досега. Но никой от тях не е запазил такъв траен спомен в паметта на хамбургчани, както капитан Арнолд Рикмерс.

Първоначално той бил морски капитан и обикновено пътувал по маршрути между Хамбург и Южна Америка. Но един ден, когато параходът му попаднал в ураган, една падаща мачта откъснала левия му крак и сега вече той не можел да пътува като капитан на далечни плавания. Тъй като обаче бил отличен моряк и бил много опитен по всички въпроси на корабоплаването, на петдесет години го направили капитан на голямото Хамбургско пристанище.

Жена му Теодора, която той наричал просто Тео, много се зарадвала на новата служба на мъжа си, защото си мислела, че сега капитанът ще си бъде у дома много по-често, отколкото преди. Но за съжаление тя се мамела. По-рано, когато капитанът след всяко пътуване получавал по няколко седмици отпуска, тя го имала изцяло само за себе си. Сега обаче той вечно бил на пристанището и тя неведнъж въздишала:

— Сега имаш две жени, Арнолд — пристанището и мен. И почти съм убедена, че обичаш повече пристанището!

Разбира се, капитанът казвал, че това са празни приказки. Ръководството на едно голямо пристанище изисква повече време и усилие, отколкото поддържането на една кухня в ред. Там били кейовете с крановете и складовете, и фериботите, и речните параходи. И после, там преди всичко били големите кораби от страната и чужбина, които трябвало да бъдат изтегляни от влекачите навътре или навън от пристанището. Освен това той трябвало да се грижи за паспортите на чуждите моряци и за обърканите митнически тарифи.

— Всичко това лежи върху моите плещи — казал капитанът не без гордост и показал на жена си списъка на големите кораби, които се

очаквало да пристигнат на следващия ден в Хамбургското пристанище. Ставало дума за френския пътнически кораб „Наполеон“, за два кораба, които плавали около островите в Северно море, а именно „Кралица Луиза“ и „На добър час“ и за големия спасителен параход „Буря“.

Като видяла списъка, жената на капитана се засмяла и казала:

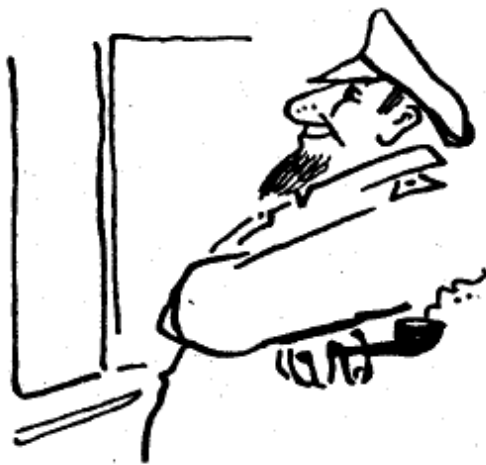
— От имената на тези параходи може да се образува истинско изречение.

— Как така? — попитал капитан Рикмерс.

— Ами, ако имената се подредят — отговорила Тео, жена му — малко по-иначе, би могло да се каже: Буря срещу Наполеон! На добър час на кралица Луиза!

Тази мисъл много развеселила пристанищния капитан, понеже той бил във възрастта, когато мъжете отново започват да четат приказки и да играят забавни игри.

— Знаеш ли, Тео — казал той. — Ако корабите дойдат по едно и също време, аз бих могъл наистина да ги подредя така, че да образуват това изречение. Но откъде да взема другите думи? Няма кораб, който да се казва „срещу“ или „на“.

— Може би малките влекачи биха могли да бъдат наречени така — казала жена му. — Те сноват между големите параходи в пристанището, както малките думи в изречението между големите.

— Ама че смешни идеи имаш! — казал капитанът и после заговорил за нещо друго.

Но на следващия ден, когато хвърлил поглед към Хамбургското пристанище от своята стъклена кула и видял корабите „Буря“,

„Наполеон“, „На добър час“ и „Кралица Луиза“ да влизат един след друг в пристанището, той се сетил за хрумването на жена си и през цялата следваща седмица наново и наново се улавял, че се опитва да образува изречения от имената на влизащите кораби.

БУРЯ

НАПОЛЕОН

НА ДОБЪР ЧАС

КРАЛИЦА ЛУИЗА

Когато хамбургските кораби „Ахой“, „Ура“ и „Кметът Рос“ били извлечени край кейовете, пристанищният капитан промърморил:

— Ахой и Ура за кмета Рос!

Когато пожарникарските кораби „Нощ“ и „Светлина“ били изтеглени за ремонт, посред важен разговор капитанът казал:

— От Нощ към Светлина!

Корабопритежателите, с които тъкмо разговарял, се учудили и не разбрали какво трябвало да означава това.

Постепенно образуването на изречения се превърнало в идея фикс за капитана, а най-забавното било, че постепенно той заразил с това целия персонал на Хамбургското пристанище. Когато големите плаващи кранове „Воля“, „Смели“ и „Сила“ трябвало да бъдат ремонтирани в корабостроителницата, докерите извикали със смях:

— Волята смели Силата!

Когато пътническите кораби „Звезда“, „Рио“, „Лъч“ и „Одеса“ пуснали котви на хамбургския митнически кей, митничарите казали, подсмиввайки се:

— Звезда над Рио, Лъч в Одеса!

Когато крайбрежните параходи „Гражданите на Хамбург“, „Обич“, „Змиорка“, „Стафида“ и „Франция“ навлезли в Хамбург, работниците от складовете завикали:

— Гражданите на Хамбург обичат змиорка със стафиди от Франция!

С течение на времето целият град се заразил от тази игра на образуване на изречения и вестникарските колони за корабоплаването не били никога така стриктно четени, както по онова време, понеже всеки Ханс или Франц се опитвал да образува от имената на влизащите кораби изречения.

Един ден трябвало да бъде спусната във вода серия от нови влекачи. Всичко било готово за спускането. Само имената на малките бели корабчета още не били уточнени. Не се знаело дали да им бъдат дадени имена на градове, на цветя или на риби. Тогава били запитани за мнението им всички възможни хора.

Между другите запитали и капитана на пристанището Арнолд Рикмерс. Тогава капитанът се сетил за предложението на жена си.

— Господа — казал той тогава, — вие знаете, че целият ни град от четиринадесет дни насам се забавлява, като съставя истински изречения от имената на влизащите параходи. Вие знаете също, че чуждестранните посетители, които правят обиколка из пристанището, ги развличат с най-удачните изречения. Направете на хората удоволствието да им облекчите съставянето на изречения. Наречете влекачите си: „И“, „Със“, „След“, „От“, „Към“, „При“, „Или“, „Чрез“, „А“, „За“, „Без“, „Около“. Това ще бъде една атракция за нашето пристанище.

Господата от параходното дружество за влекачи направили списани физиономии. Но после се разсмели силно и понеже всички били във възрастта, когато мъжете отново започват да четат приказки и да играят забавни игри, приели сериозно предложението на капитана.

В деня на корабното кръщение както обикновено на пристанището се бил струпал половината град. Имало безплатно бира, наденички и хамбургска супа от змиорки и всичко било както винаги при спускане на нови кораби във водата. Само че същинското кръщение на корабите било голяма изненада за всички гости.

Когато Тео, жената на пристанищния капитан, разбила една бутилка шампанско о носа на първия влекач и извикала със силен глас: „Кръщавам те с името *чрез*!“ — всички се зачудили. Когато обаче госпожа Теодора Рикмерс казала и останалите имена, извиквайки поред: „Кръщавам те с името *и*, кръщавам те с името *без*, кръщавам те с името *до*!“ — всички хора започнали да се споглеждат и да си казват на хамбургски диалект: „Ама че кръщение!“.

Някои хора обаче вече се досещали защо влекачите получават такива необичайни имена и започнали да идват всеки ден на пристанището, за да наблюдават внимателно влизащите кораби.

И на четвъртия ден след спускането на влекачите във водата, тяхната ежедневна разходка до пристанището била възнаградена.

Защото в този ден новите влекачи изтеглили в пристанището три кораба един след друг. Първият бил един швейцарски търговски кораб, наречен „Извор“. Вторият кораб, който бил теглен от два влекача, бил малайският „Пор Татаима“, а третият кораб се наричал „Лимоново дърво“ и се връщал от Генуа. За тези три кораба пристанищният капитан бил изпратил влекачите „До“, „Пред“ и „Едно“. И когато корабните имена се прочетели последователно (а това хората правели най-старателно от кейовете с големи далекогледите), се получавало:

— Олеле боже! — засмели се хората с далекогледите. — Ама че мило изреченийце! — И после предали далекогледите на своите познати и запели с пълно гърло: „До извора пред портата има едно лимоново дърво!“.

На следващия ден „Хамбургски утринен вестник“ отпечата това изречение на първата си страница, там било написано още, че хрумването на пристанищния капитан Арнолд Рикмерс е направо „изящно“ и че образуването на изречения с влизащите кораби с положителност ще привлече много чуждестранни гости в красивия Хамбург.

Капитан Рикмерс, който се зарадвал на похвалата във вестника, сега вече честичко се връщал у дома си по-рано от обичайното и

обсъждал с жена си списъка на корабите, които се очаквало да пристигнат на следващия ден в Хамбургското пристанище. Почти всеки ден по този начин той успявал да състави по някое изречение. Наистина не всички изречения били толкова хубави като това от първия ден. Но все пак винаги имало весели изненади и не минавал и ден, в който по кейовете и местата за спиране на пристанището да не стояли поне по шест дузини хора с далекоглед, които да наблюдават влизащите кораби. Да, стигнало се дотам, че няколко хотела около пристанището окачили табели, на които можело да се прочете: „Стая с изглед към пристанището. Далекогледи под наем“.

Един неделен ден през пролетта, когато хиляди граждани се били преселили на пристанището, на капитана даже му се удало да състави едно малко стихче. Ето какво било то:

*В супника от Амстердам
варя галета с жар и плам!*

Това малко куплетче се видяло толкова забавно на хамбургчани, че те приветствали навлизащата бавно редица от параходи и влекачи с ликуващи викове. Когато самият пристанищен капитан се показал на втория етаж на стъклената си кула, те замахали възторжено и заръкопляскали в такт. На следващия ден „Хамбургски утринен

вестник“ поместил статия за това със заглавие: „Хамбург приветства своя пристанищен капитан“.

Изреченията, които капитан Рикмерс образувал с корабите и влекачите, скоро били включени в забележителностите на Хамбург, и често даже му били давани на разположение кораби, за да може да състави изречения за по-специални гости.

Капитанът и жена му проявили голямо умение в това дело. Един ден например, когато 120 професори по старогръцки език правели обиколка на пристанището, те съчинили едно истинско гръцко стихотворение, тъй наречения хекзаметър — и при това само от корабни имена, без да прибъгват даже до помощта на влекачите. Това станало, като взели изследователския кораб „Буйните води“ и двата гръцки луксозни парахода „Коринтски герои“ и „Леонидас воинът“.

После пуснали корабите да минат един след друг в следния ред:

Професорите прочели няколко пъти последователно корабните имена, но не видели в тях никакъв смисъл. Най-сетне най-младият професор, клатейки глава, свалил очилата си и казал с вдигнат показалец на висок глас:

— Това не е никакво изречение! Това е безсмислица!

— Грешите, колега! — отвърнал най-старият професор с тих глас.

— Това е хекзаметър. Само че в началото му има една неударена сричка.

Тогава всички професори прочели още веднъж поред корабните имена и след малко забелязали, че възрастният колега има право и издекламирали в хор с гръцко ударение хекзаметъра:

*Леонидас воинът буйните
води коринтски героџ.*

Младият професор, който бил нарекъл този превъзходен хекзаметър безсмислица, се извинил пред колегата си и по-късно се погрижил пристанищният капитан Арнолд Рикмерс да получи значката „Про Хеллас“, която се дава само веднъж годишно и чийто надпис означава „За Гърция“.

В хода на своята дейност капитан Рикмерс получил още много ордени и медали, а освен това той станал почетен гражданин на Хамбург и Амстердам, а също така и член на „Обществото за немски език“.

Въпреки това никой не бива да мисли, че заради образуването на изречения той е занемарил задълженията си като пристанищен капитан. В службата си той бил точен и добросъвестен и понякога даже пропускал тъкмо най-сгодните случаи за образуване на изречения, защото трябвало да се заеме с по-важни дела. Но понякога изреченията му ставали толкова добри, че карали почти всички хамбургчани да се занимават по-оживено от когато и да било с пристанището си.

Когато на шестдесет и пет години капитан Рикмерс се пенсионира и предал поста си на пристанищен капитан на един по-млад мъж, последното изречение, което той образувал от корабни имена, било:

Целият Хамбург тъгувал, когато капитан Арнолд Рикмерс се разделял с поста си. Всички вестници поместили статии изпълнени с тъга за него, а когато той за последен път управлявал от своята кула огромното Хамбургско пристанище, кметът и сенаторите му направили официално прощално посещение.

Новият пристанищен капитан бил амбициозен млад човек, който нямал отношение към игрите и се наложил тридесетте влекача да получат нови имена, така че никой вече не можел да образува изречения. Сега влекачите се наричали не „С“, „След“, „За“, „При“, „Към“, а „Дълг“, „Вярност“, „Чест“, „Благоразумие“, и „Активност“.

Обаче „Дружеството на християнските мореплаватели“ съхранило грижливо табелите със старите корабни имена и когато капитан Рикмерс празнувал златна сватба с жена си Теодора, млади матроси наредили множество табели с имена на параходи в градината пред къщата на капитана, като възвестявали:

А когато капитанът починал на осемдесет години, няколко хиляди хамбургчани последвали неговия ковчег и гробът му бил украсен с корабни табели, които и до днес могат да се видят на едно уединено хамбургско гробище. От тях е съставен надгробният надпис:

Когато свърши да разказва, пралядо ми опря последната табела на стената и каза:

— Сега ми помогни отново да напъхам корабните табели зад шкафа.

Тогава аз станах от стърготините и почнах да бутам към пралядо ми една по една табелите, а той ги нареждаше. При това си говорехме за чичо Арнолд и неговите изречения.

— Как смяташ — запита пралядо ми, — кой влекач е използвал най-често чичо ти Арнолд при образуването на изречения?

— Мисля, че влекача „И“, пралядо.

— Точно така. Откъде знаеш това, Бой?

— Защото нашият учител казва, че използваме думичката *и* прекалено често в нашите съчинения.

— А ти как смяташ, Бой, защо я използвате така често?

— Винаги е тъй на място.

— Разбира се, че винаги е на място. И ще ти кажа защо: защото с думичката *и* можеш да събереш и най-смахнатите неща. Спокойно

можеш да кажеш: „крона и солена херинга“ или „комар и носорог“ или „чадър и седем омара“. Но я опитай да направиш същото с думичката „или“. Тогава звучи вече другояче: „крона или солена херинга“ — така почти никога не се казва. А „чадър или седем омара“ — също не е наред. Само думичката *и* може да свърже всичко с всички. Другите малки думички са по-специализирани. Едни се отнасят само за времето, например думите *докато* или *когато*, другите имат нещо общо с мястото, например думичките *там* и *тук* или *оттатък* и *отсам*, а пък други се занимават само с това, да сочат причината за нещо.

Сега вече пралядо ми намести и последната табела с надписа „Вековен дъб“ зад шкафа и се изправи, пышкайки.

— На моята възраст дори навеждането е уморително — каза той.
— Мисля сега да поседнем малко и да посъчиняваме.

— О, да, пралядо, може би стихчета за различните думи, които има.

— Съгласен, Бой — каза пралядо ми и с издадена напред долна устна и присвити очи, ето че вече взимаше една празна борова дъска.

Не исках да преча на мислите му и затова тръгнах на пръсти към купа неизписани дъски.

Но изведнъж той извика:

— Имам две хрумвания, Бой! Едно за теб и едно за мен!

— Що за хрумвания, пралядо?

— Внимавай, Бой. Ще напиша едно стихотворение за три страни. В едната страна може да се говори само със съществителни, в другата само с глаголи, а в третата само с предлози.

— Това е хубаво, пралядо. А какво стихотворение трябва да напиша аз?

— Едно много дълго стихотворение, Бой. Трябва да вземеш едно изречение, например „Мишката е малка“, и после непрекъснато да прибавяш по една дума, докато накрая стане едно много дълго изречение.

— Но то няма да се римува, пралядо.

— Ако започнеш умно, Бой, тогава ще можеш и да римуваш. Напиши стихотворение с въпрос и отговор. Тогава римите ще дойдат от само себе си.

— Добре, пралядо, ще опитам.

Всеки от нас седна с боровата дъска и дърводелския си молив в един ъгъл и започнахме да съчиняваме.

Отначало тръгна чудесно. Но после моето стихотворение взе да става все по-трудно. Прадядо ми също като че ли имаше затруднения. Той се изправи, закрачи надолу-нагоре и когато забеляза, че и аз съм спрял, изведнъж застана пред мен и каза:

— Бой, прекалено сме се вживели в стихотворенията си, както ми се струва. От многото дървета не виждаме гората. Какво ще кажеш, ако се сменим? Аз ще допиша до края твоего стихотворение, а ти моето.

— Това е добра идея, прадядо. Съгласен съм. — Сменихме си местата, всеки прочете стихотворението на другия и го довърши с такава бързина, че и двамата бяхме готови за по-малко от десет минути.

— Виждаш ли — каза прадядо ми, — при писането човек не бива да се рови прекалено в дреболиите, както сторихме ние след първата половина от стихотворенията си. Винаги трябва да се действа с лекота, малко като на шега, тогава стиховете летят.

— Кой ще започне? — попитах аз.

— Днес започваш ти, Бой.

Тогава аз прочетох съвместното ни стихотворение за трите А-Б-В-страни:

ДЪРЖАВИЦИТЕ А, Б И В

А

В страната А цар Адалберт
бил цар на всички аси,
окичени с халки навред,
дори и по носа си.

Там разговорите били
направо удивителни,
защото бил езикът им
език от съществителни.

През зимата крещели „Мраз!“,
а „Жега!“ лятно време.
„Горещо ми е“, „Мръзна аз!“
не казвало туй племе.

Б

В страната Б цар Берберон
царувал над бербеци,
със шапки от корав картон
и шарени елеци.

Съвсем особено звучал
езикът им. Защо ли?
Защото той се състоял
изцяло от глаголи.

„Измръзнах!“ викали по студ,
„Изгарям!“ в знойно лято,
а думи като „слънце“, „дъжд“ —
не им били познати.

В

В страната В цар Виривит
бил цар на всички вири,
които карали кънки

по цял ден, без да спират.

Езикът им бил чудноват.
Какъв език бил този?
Говорел там и стар, и млад
единствено с предлози.

Във топли дни крещели „За!“,
а във студени — „Срецу!“.
Ни дума за студа, мраза,
студено и горещо.

Ала веднъж през пролетта
с неимоверна сила
страхотна буря през нощта
над тях се разразила.

В страната А гърми, треци,
в Б придошли реките,
в огромни локви вирите
се шльопвали с кънките.

А подир бурята били
страните променени
и границите между тях
изцяло разрушени.

Бербечи надошли във А,
във В отишли аси,
а вирите в страната Б
се чувствали в дома си.

И тъй решили занаяпред
нещата да останат —
един народ, в една страна,
с един език да станат.

*Размесили се подир миг
и всичките им думи
и станал общият език
нормален и разумен.*

*Живейте заедно! — това
е главната поука
на разказа ми чудноват
и той приключва тука!*

— Чудесно си го завършил, Бой — каза прадядо ми. — Тук не е необходимо да се дават каквито и да било пояснения, понеже всеки веднага забелязва, че в изречението всички думи са важни, както големите, така и малките.

— Сега обаче ти ми прочети как си завършил до края моето мишо стихотворение, прадядо.

— Веднага, Бой.

Прадядо ми отдръпна малко дъската от себе си, присви очите и прочете:

МИШЛЕТО КАРОЛИНА

*Лисицата живее в дупка,
а катерицата — в хралупка,
а знам едно мишле, което
си има къща на полето
и даже — весела картина —
отгоре има два комина.*

— Това е Мики Маус, така ли?
— Не, този път не сте познали.
Живее Мики във града —
нали е филмова звезда!
А туй мишле е Каролина.
И тъй, мишлето Каролина

живее в къща с два комина.

— А откога живее там?

*— Със пълна сигурност не знам,
но май от около година.*

*И тъй, мишлето Каролина
живее в къща с два комина
от около една година
или една и половина.*

— А от какво е построена?

— От глина синкавозелена.

*И тъй, мишлето Каролина
от около една година
или една и половина
живее в къща с два комина
от камъчета и от глина.*

— Аз мога ли да вляза там?

— Не можеш, много си голям!

*А тя е като миниатюрка —
не къща всъщност, а къщурка.*

*И тъй, мишлето Каролина
живее от една година
или една и половина
в къщурка малка с два комина
от камъчета и от глина.*

— Къде е? — някой ще запита.

*— От всички погледи е скрита
в една ливада с детелина.*

*И тъй, мишлето Каролина
живее от една година
или една и половина
в къщурка малка с два комина
от камъчета и от глина
в ливадата със детелина.*

— Ами къде е таз ливада?
— Разделя я една ограда
от ябълковата градина
на чичо Хайн и леля Тина.
И тъй, мишлето Каролина
живее от една година
или една и половина
в къщурка малка с два комина
от камъчета и от глина
в ливадата със детелина
досам овощната градина
на чичо Хайн и леля Тина.

— А как изглежда Каролина?
— Изящна като балерина,
но с черен нос — като маслина.
И тъй, мишлето Каролина,
изящно като балерина
и с черен нос като маслина,
живее от една година
или една и половина
в къщурка малка с два комина
от камъчета и от глина
в ливадата със детелина
досам овощната градина
на чичо Хайн и леля Тина.

— А къщата на вид каква е?
— Овална къща, то се знае!
И тъй, мишлето Каролина,
изящно като балерина
и с черен нос като маслина
живее от една година
или една и половина
в къщурка малка с два комина

*от камъчета и от глина,
овална като мандарина,
в ливадата със детелина
досам овощната градина
на чичо Хайн и леля Тина.*

*А ако много фантастично
това на някого звучи —
да иде и да види лично
със собствените си очи!
Бои и блокче да си вземе,
защото май е крайно време
да видят всички на картина
как тъй мишлето Каролина,
изящно като балерина
и с черен нос като маслина
живее от една година
или една и половина
в къщурка малка с два комина
от камъчета и от глина,
овална като мандарина,
в ливадата със детелина
досам овощната градина
на чичо Хайн и леля Тина.*

— Леле-мале, прадядо — извиках аз. — Та изречението е станало дълго като морска змия!

— И въпреки това си остава просто изречение, Бой. Искам да кажа, че в него няма никакви подчинени изречения. Но между нас казано, Бой: в една история не бива да се пишат толкова дълги изречения. Това е все едно малка гребна лодка да се натовари със стоки за голям параход. Не върви никак. Колко е часът?

— Точно дванайсет, прадядо!

— Време за обяд, Бой. Взимай дъската си. Минаваме улицата!

Оттатък в къщата на Горна баба миришеше на супа от грах, което съвсем не ми хареса. Понеже не обичам грахова супа. Отидох в кухнята с двете борови дъски, подпрях ги на бюфета и неохотно подуших около

печката. При това открих, че за десерт щеше да има пудинг със сироп, и това ме утеши до известна степен.

Горна баба попита през рамо какви стихотворения сме написали днес и аз ѝ разказах, че сме съчинявали двамата, единият е направил началото, а другият е съчинил края.

— Е и, става ли така? — попита Горна баба, докато разбъркваше супата.

— Даже много добре, Горна бабо. Знаеш ли, понякога поетът се хваща за стиховете си и се задълбава в тях прекалено, а това не е добре. Винаги трябва да се пише с лекота, малко като на шега, тогава стиховете се леят от само себе си.

— Съвсем вярно — въздъхна Горна баба. — Питай ме мене за тия работи.

— А, значи ти също съчиняваш стихове? — попитах аз.

— Глупости, Бой, кой ти говори за съчиняване. Аз, естествено, говоря за готвене. Иди в гостната, яденето ей сегичка ще бъде готово.

Напуснах нацупен кухнята, а веднага след това Горна баба внесе яденето в столовата.

С усилие запрегълцах граховата супа, а за да не забележи Горна баба, заговорих за писане на стихотворения. Прадядо ми също се включи енергично, защото искаше да поразузнае дали Горна баба разбира нещо от тия работи.

— В немския език съчиняването на стихове е малко по-лесно, отколкото в другите езици — каза прадядо ми.

— Че защо? — попита Горна баба.

— Защото в немския постоянно могат да се променят местата на думите.

— Не разбирам — измърмори Горна баба.

— Тогава да опитаме, Маргарета. Да вземем например изречението: „Граховата супа е питателна храна за семейството“.

— Много вярно изречение — каза Горна баба и ме погледна изкосо. Тогава аз изсърбах набързо три лъжици супа.

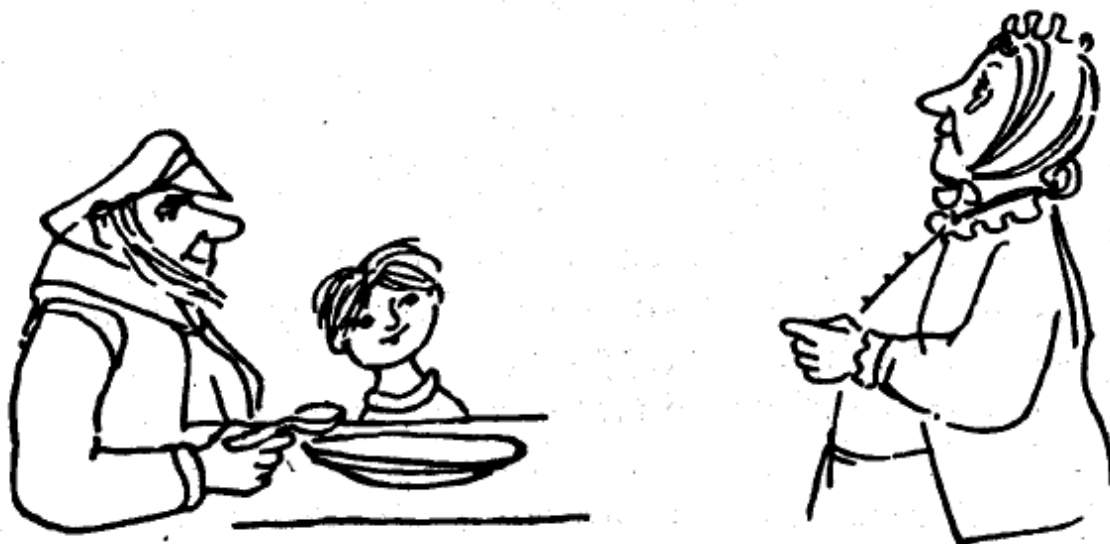
Прадядо ми обаче каза:

— Да изменим изречението, като разместим думите. Опитай, Бой!

Докато прадядо и Горна баба си сипваха по втора паница грахова супа, аз си отдъхнах, като оставих лъжицата и започнах да преправям изречението:

— Граховата супа е питателна храна за семейството.
Граховата супа е за семейството питателна храна.
Питателна храна за семейството е граховата супа.
Питателна храна е граховата супа за семейството.
За семейството граховата супа е питателна храна.
За семейството...

— Спри, защото ще ми се отяде и граховата супа, и чудото — извика Горна баба. — Така на човек му се преобръща яденето в стомаха! И изобщо, вече не желая да чувам по време на ядене нищо, свързано със стихове! Изпразвай си чинията, Бой, иначе няма да получиш пудинг със сироп.

Трябваше отново да взема лъжицата, да дъвча и да гълтам едвам-едвам. При това прадядо ми ме погледна лукаво. Първо, защото трябваше да изям супата до дъно, и второ, понеже сега той смяташе за доказано, че Горна баба и понятие си няма от стихове. Но по втората точка аз бях на друго мнение.

При пудинга със сироп пролича, че съм бил прав.

Прадядо ми каза:

— Пудингът със сироп е много вкусен, но не е подходящ за стихотворение.

Тогава за негово учудване Горна баба отвърна:

— В хамбургския „Фремденблат“ прочетох едно стихотворение на долнонемско наречие, което се казваше „Роде грют“^[1].

— Жалко, че не можеш да ни го издекламираш — засмя се подигравателно пралядо ми.

— Откъде знаеш? Разбира се, че мога — викна рязко Горна баба. И наистина ни издекламира едно дълго стихотворение, в което постоянно се повтаряха думите роде грют, роде грют.

През цялото време, докато тя декламираше, пралядо ми държеше пред себе си една пълна лъжица, без да я пхне в устата си.

Горна баба май забеляза това и едва довършила със стихотворението, каза:

— Хайде де, изяж най-сетне пудинга. Ти съвсем ме обърка. Откакто съчинявате стихове с момчето, нравите на масата стават все по-диви! От утре по време на ядене да не съм чула и думичка! Запомнете това! За доброто хранене е нужно също такова вглъбяване, както и за едно стихотворение.

— Боже мой! — извика пралядо ми. — Що за умни неща се говорят напоследък в тази къща? — После той тромаво се надигна и обядът приключи.

Исках да помогна на Горна баба да раздига масата, но тя веднага ни отпрати нас, двамата мъже, оттатък в нашите Содом и Гомор, защото предпочиташе да бъде сама в кухнята.

Пралядо ми забрави да вземе двете борови дъски, така бе смаян от дъщеря си. Аз също ги забравих. Но умишлено, защото бях надникнал набързо в кухнята и видях, че отдолу нямаше още оценки.

В бараката пралядо ми каза:

— Познавам твоята Горна баба вече от шестдесет и две години, Бой, но че тя знае наизуст стихотворения от хамбургския „Фремденблат“, днес научавам за първи път.

Като клатеше глава, той седна на едно столче, примъкна към себе си стария кош за пране, взе късия, широк нож и започна да реже парчета корк за Кришон Куция. При това присви очи и бавно издаде долната си устна напред. Седнах тихо на купчината коркови плоскости и зачаках да подхване някоя история.

И наистина без много бавене пралядо ми започна да разказва историята за:

[1] Роде грют — пудинг с червен сироп на долнонемски. — Б.пр.

СТОНОЖКАТА И БРЪМБАРА СКАРАБЕЙ

Във влажната част на една градина, където растели блатничета и незабравки, живеела самотно една стоножка на име Томи. Бръмбарите, червеите, охлювите и другите пълзящи животинки от околността я уважавали много, понеже имала добро сърце, очарователен характер и омагьосваща походка. С неописуема лекота и грация тя местела своите 96 крачета. (За съжаление четири от крачетата била загубила неизвестно как.) От близо и далече се стичали пълзящи твари, за да наблюдават как стоножката прави прочутата си сутрешна разходка от жилището си в земята до брезовата горичка.

Томи не ситнела, не крачела, не марширувала, но и не пълзяла. Походката ѝ била така безшумна, мека и грациозна, като плъзгане на кадифени кънки.

Един ден в градината дошъл бръмбар скарабей, който се занимавал с преброяване, изчисляване, изследване и измерване на всичко, което му попаднело пред погледа. Когато Томи тръгнала на

своята сутрешна разходка, скарабейт запълзял на разстояние три бръмбарови дължини след нея, съпроводил я до брезовата горичка и от брезовата горичка обратно до жилището ѝ, след което се оттеглил под една гъба и за цели три дни потънал в извънредно тежки пресмятания.

На третия ден бръмбарът приключил със своите изчисления и се изправил пред Томи, за да ѝ съобщи резултата.

— Многоуважаема госпожо Стоножке — казал той, — вашата походка, както знаете, се радва на голяма популярност сред пълзящите твари.

— Тя ми е по наследство — отвърнала Томи скромно. — Баща ми беше известен бързоходец, а майка ми ръководеше балет от комари. Походката ми не е нищо повече от наследствен талант.

— Грешите — казал бръмбарът скарабей. — Вашата походка, скъпа моя, е истинско произведение на сметачното изкуство. Тя е така хармонична единствено защото ви липсват четири крачета.

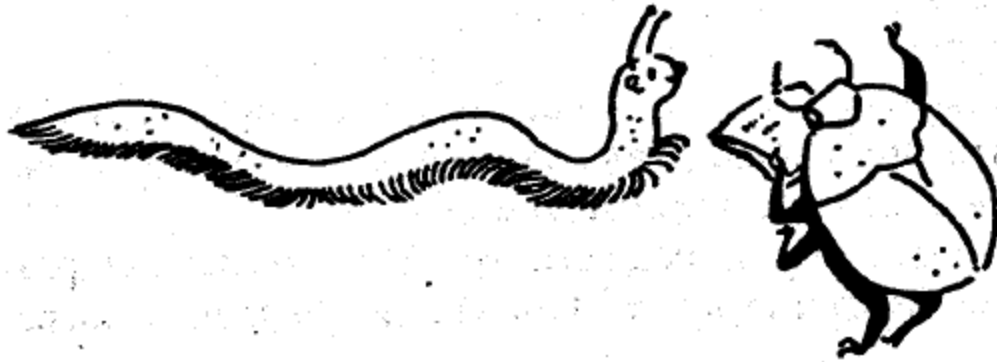
— Как така? — попитала Томи изненадана.

— Внимавайте, работата е съвсем проста: една обикновена стоножка придвижва първоначално крачката си от номер 1 до номер 30, след това от 31 до 60, после от 61 до 90, после... Но вие вече разбирате, нали?

Томи кимнала смаяно, понеже, честно казано, не разбирала нито дума.

— Крачката от 90 до 100 — продължил бръмбарът, — тези последни крачета обикновената стоножка трябва да влачи по земята, понеже десет не се дели на шест. Защото движението на крачката на стоножката е практическо приложение на умножението по шест. Затова само стоножка с деветдесет и шест крачета, които се делят на шест, може да постигне хубава походка. Разбирате ме, нали?

Томи кимнала изтощено с глава, без да разбира нищичко.

— Придвижването на вашите крачка, уважаема госпожо Стоножке — казал бръмбарът, — вашият начин на придвижване на крачката е математически блестящо постижение, а именно: вие започвате не с крачката от първи до тридесети номер, а с крачетата от едно до дванайсет. И това е прекрасно, понеже 96 се дели на дванадесет. Разбирате ме, нали?

Томи била така обърквана, че едва успяла да кимне.

— Вижте — казал бръмбарът, — вие придвижвате 3 пъти по 12 крачета, после 6 пъти по 4 и най-сетне отново 3 пъти по 12. Това е така изящно и необичайно, че аз трябва да го споделя с другите учени пълзящи животинки. Моите почитания!

Бръмбарът скарабей се оттеглил, а Томи стоножката останала в жилището си със замаяна глава. „Веднъж шест, 3 пъти по 12, 4 пъти по 6, не 6 пъти по 4 или все пак 4 пъти по 6! Какво казваше той? Как беше сега?“

Бедната стоножка съвсем се побъркала. Тя останала да седи в жилището си до обяд, като мърморела числа, правела отчаяни опити да преброи собствените си крачета, загубила апетит и едва късно следобед събрала сили, за да глътне малко чист въздух.

Но, за бога, какво било това? При ходенето Томи залитала ту насам, ту натам, куцала, препъвала се, влачела си крачетата и след най-много един метър била така изтощена, че не могла да продължи и с голямо усилие едвам запълзяла обратно в подземното си жилище. При това тя непрекъснато мислела за изчисленията на бръмбара скарабей, брояла крачетата си и наблюдавала движенията си и по този начин съвсем се отучила да върви.

Новината за нещастieto на стоножката се разнесла сред пълзящите животинки с бързината на вятъра. Бръмбари, охлюви и

червеи надошли, за да я утешат и да я посъветват как да се излекува. Ала нито сокът на млечката, нито цветният пращец на блатничето, нито мащерката и корените от копър могли да помогнат на Томи.

Нейните 96 крачета, с които тя по-рано се плъзгала така грациозно, изведнъж се превърнали в проблем за нея. Те се преплитали и обърквали на всяка крачка, докато най-сетне тя останала да лежи болна и тъжна в своето жилище и всички животни мислели, че ѝ идва краят.

Но когато една заран Томи се примъкнала вън от жилището си на припек, тя видяла между забравките да се провира един стоножко, който се плъзгал почти така грациозно, както и тя самата в най-добрите си времена. Той пеел прекрасно в такт на стъпките си следната песничка:

*Трийсет и шест е дванайсет по три:
Не оставай и ден без прекрасни мечти!
Щом слънцето свети — душата лети!*

*Двайсет и четири е дванайсет по две:
В чуден ден аромат на цветя те зове —
всеки сам своето щастие земно кове!*

При звуците на тази песничка сърцето на стоножката заподскачало и затанцувало. Тя проследила с очи красивия стоножко, взела да се извива и да се обръща в такт с песента. И отведнъж Томи стоножката започнала да се плъзга леко върху крачката си, както в най-добрите си дни. Но сега походката ѝ била още по-грациозна от преди. Тя като че ли наистина летяла, така плавни били движенията ѝ. После се заплъзгала край красивия стоножко, представила се вежливо, без да се спира, и след това запяла заедно с него:

*Седемдесет и две е дванайсет по шест:
Да пея със тебе за мене е чест —
защото си ти най-прекрасната вест!*

*Сто и двајсет е дванайсет по десет:
Животът самотен съвсем не е лесен.
А с приятел добър става той най-чудесен!*

И така двете стоножки обикаляли с песен два часа и половина из градината и всички пълзящи твари от околността се стълпили наоколо, изпълнени с удивление. Само математическият бръмбар скарабей сърдито размахвал рогца, понеже сега Томи редувала крачката си по съвсем друг начин, и то много по-сложно от преди. Затова той я помолил да върви малко по-бавно, за да може да наблюдава крачетата ѝ по-добре.

Но Томи казала:

— Нямам време за математика! Току-що се сгодих!

След това продължила да кръжи наоколо със своя стоножка и се венчала с него под червено-бялата качулка на една мухоморка.

След като свърши да разказва, прадядо ми продължи мълчаливо да реже своите коркове. Най-сетне той остави ножа в коша за пране и каза:

— Поуката от историята, Бой, е необичайна. Тя е: учи се как трябва да се пише. Но забрави наученото, когато започнеш да пишеш!

— Това е както при плуването, прадядо. Първо трябва да се научат движенията на ръцете и краката, но по-късно трябва да ги владееш, без да мислиш за тях. Иначе се плува зле и потъваш!

— Добро сравнение, Бой. Дали става дума за ходене, плуване или писане, е все едно. Първо трябва да умееш нещо, а после да се осмелиш да го направиш, тогава и нещата потръгват!

— Не доказваше ли това също и със стихотворението си за магьосника Камила, прадядо?

— Не, Бой, с него доказвам нещо друго. Но подхожда и за тук. Хайде, нали го знаеш, кажи го!

— Разбира се, прадядо, знам го цялото.

И започнах:

МАГЪОСНИКЪТ КАМИЛО

В една мастилница живял
Камо, Кама, Камило —
той бил магьосник и създал
магическо мастило.

То можело да промени
какви, каква, каквото
в момент на гняв се съчини
и пише се в писмото.

Решил хер Майер от Берлин
да по, да па, да пише
в Париж на родния си син:
„Магаре, засрами се!“.

Но подир час написал той
накре, накри, накратко:
„Пази се само, синко мой,
целувки: мама, татко“.

Засмял се тихичко тогаз
Камо, Кама, Камило,
запял с вълшебнически глас
и пийнал си мастило.

Веднъж поетът Флориан
уми, ума, умувал,
мимози с рози, стан със блян
старателно римувал.

Но в песента му, както май
сте чи, сте ча, сте чули,
се пеело от край до край
за репи и марули.

*Засмял се тихичко тогаз
Камо, Кама, Камило,
запнял с вълшебнически глас
и пийнал си мастило.*

*Цар Фортунат, зелен от яд,
дикти, дикта, диктувал:
„Осмял ме е негодник млад!
Да бъде арестуван!“.*

*Но писменият текст звучал
уж стри, уж стра, уж строго:
„Така добре ме е осмял,
че аз се смях най-много!“.*

*Засмял се тихичко тогаз
Камо, Кама, Камило,
запнял с вълшебнически глас
и пийнал си мастило.*

*А аз защо не съм видял
Камо, Кама, Камило?
— Защото пишеш с химикал,
разбра ли, мое мило!*

— Е, Бой, разбра ли сега кой е магьосникът Камило?

— Едно мастилено дяволче, прадядо.

— Да, разбира се, това също. Но в същността си той е нещо друго, а по-точно добрият дух на нашето прозрение и разум.

— Как така, прадядо?

— Виж, Бой, вземи хер Майер от Берлин. Той се ядосал на сина си в Париж. И искал да му напише сърдито писмо. Но когато взима перото в ръка, забелязва, че всъщност синът не е направил нищо лошо, само дето е млад, но иначе е добро момче. И хоп — Камило вече е там,

духът на проникателността и разума, и писмото излиза мило, с малко приятелско назидание.

Или вземи например поета Флориан, Бой. Той искал да напише чудно хубаво стихотворение за девойки като рози и очи като бадеми. Но при писането забелязва, че знае повече за напращелите и питателни репи...

За съжаление пралядо ми не можа да продължи по-нататък, защото вратата на бараката изскърца и влезе Кришон Куция. Той запита за своите коркове и каза, че нашият моторен катер вече се вижда и че до довечера сигурно ще влезе в пристанището.

Това беше голяма новина. Изтичах веднага без шапка и шал при Горна баба, за да ѝ я съобщя. Влязох тъкмо когато тя изписваше под стихотворението за мишлето Каролина една шестица. Но аз се направих, че не съм забелязал нищо, и Горна баба каза:

— Поправих само една дума, която беше написана грешно. Какво се е случило? Защо си се разпухтял такъв?

— Моторният катер се вижда, Горна бабо.

— Божичко, божичко! Сега пак започва харченето! Тук ли са вече? Ти ли ги видя?

— Не, Кришон Куция ни каза, Горна бабо. Моторният катер ще пристигне в пристанището привечер.

— Божичко, божичко! Все тия изненади! Занеси веднага глупавите борови дъски в бараката. Сега започва сериозният живот. И веднага донеси трийсет горещи симида от пекаря Люрс! И иди до Ханс Брикета и му кажи, че моторният катер кара неговите въглища! И ми донеси три големи пакета прах за пране! И кажи на пралядо си веднага да дойде! И...

Не зная какво още искаше Горна баба. Пристигаше ли моторният катер, тя ставаше по-неспокойна от врабче по време на буря. Затова се изпарих набързо, донесох тридесетте топли симида и после побягнах към долната част на острова, за да бъда навреме на кея за пристигането на моторния катер.

Нашият катер, който освен мотора имаше и платна, пътуваше с попътен вятър и влезе в пристанището още към пет часа следобед. Когато се промъкна със заглушен мотор между двата мостика, аз размахих и двете си ръце от края на западния кей и завиках:

— Добре дошли, хора! Горещите симиди вече чакат!

Моите чичовци Хари и Яспер, които стояха на палубата, се засмяха. Горен дядо, който пък се беше изправил на кормилото с дебелия си зелен яке, само кимна. Чичо Хари държеше в ръка една четириъгълна стъклена кутия. Но чак когато моторният катер се приближи, аз разбрах, че това беше малък аквариум, в който плуваха четири златни рибки.

— Това е за сестрите ти! — извика Хари. Но за съжаление той направи крачка напред, за да мога да видя по-добре аквариума, и понеже не гледаше в краката си, се спъна в едно въже, залитна, потърси опора, изпусна аквариума, който тупна и издрънча. Аквариумът се пръсна на хиляди парченца, а четирите златни рибки се замятаха буйно по хлъзгавите дъски.

— Помощ! — извиках аз с всичка сила. — Хвани златните рибки, Хари! Иначе ще изскочат от палубата!

Чичо Хари посегна да хване златните рибки, поряза се на парче стъкло и викна „Ау!“, но въпреки това бързо улови рибките и ги пхна в джоба на якето си. Когато моторницата мина близо до кея, той скочи от перилото на борда върху стълбата на кея, изкатери се горе при мен, без повече да се интересува от катера, викна: „Ела с мен!“ и затича с дългите си щъркелови крака към гостилницата „Изворът“, която се намира близо до кея. Аз пухтах развълнувано след него.

В гостилницата той викна:

— Трябва ми съд за болле, бързо, бързо! Сипете вътре вода! Хайде, хайде, деца! Имам четири златни рибки в джоба!

Изворния Пит, стопанинът, веднага разбра чичо ми. Той бързо се върна с една голяма стъклена съдина, в която обикновено правеше пунш, но която сега беше напълнил с дъждовна вода. Сложи я на тезгяха, а чичо Хари извади предпазливо една след друга златните рибки от джоба си и ги пусна и четирите — пляс, плис, плъос — в дъждовната вода.

Слава богу — рибките бързо оживяха. Отначало те се замятаха неспокойно насам-натам из съдинката, но скоро се успокоиха, заплуваха в кръг и се стрелкаха за трошите хляб, които Изворния Пит им ронеше във водата.

— Спасени са! — отдъхна си чичо Хари, поръча един силен грог за себе си и една лимонада за мен и разказа на хората, които бяха

наставали любопитно от масите в гостилницата, за несполуката си с аквариума.

Всички се разсмяха, а Кришон Куция, който също седеше в гостилницата, поръча за Хари Златната рибка една ракия, за да се подкрепи след уплахата.

Това име, Хари Златната рибка, изключително допадна на хората. Още същата вечер прякорът и съпътстващата го история станаха известни в много къщи на острова ни. Когато стигнах с Горен дядо и двамата ми чичовци Хари и Яспер на „Трафалгарщрасе“ в планинската част на острова, съседите вече знаеха всичко и Горна баба, която ни посрещна на вратата се затюхка:

— Боже, боже, чух вече от Пой Сливата какво е станало. Ранен ли си, Хари? Как можеш да бъдеш толкова непредпазлив!

Но изведнъж тя съзря съда за болле със златните рибки, който носеше чичо Яспер, и извика:

— Че аквариумът е здрав! Какво говорят тогава хората?

— Скъпа Маргарета — каза пралядо ми, който се появи в коридора зад нея. — Това не е аквариум, ами съд за болле. Сигурно го имате от Изворния Пит, а, хора?

Горен дядо и двамата ми чичовци кимнаха и после се промъкнаха в къщата покрай вайкащата се Горна баба.

Този ден вечерята беше толкова изобилна, че можеха да се нахранят седемдесет и седем корабни таласъма. Чичо Яспер изяде шест яйца на очи със сланина, чичо Хари — осем пържени калкана, а Горен дядо погълна цяла тенджерата млечна супа. Пралядо ми и аз ядохме от всичко по малко, защото толкова много различни лакомства имаше само когато моторният катер си идваше от континента. После изядохме тридесетте горещи симида, а двамата ми чичовци пиха черен китайски чай от големи купи, които поднасяха към устата си с две ръце.

После те разказаха за Хамбургската катедрала, за големия панаир и наизвадиха от моряшките си сакове мечета и надуваеми животни, които бяха спечелили на стрелбището и при хвърлянето на ринг. Аз получих гумено слонче, пралядо ми едно голямо мече, което стигаше до кръста ми, а Горна баба се сдоби с розов вълнен шал, който висеше от врата до краката й.

— О, божичко, божичко, какво ли е струвало това пак! — каза тя.

Но чичо Хари отвърна:

— Струваше ни само няколко гроша, мамо, всичко спечелихме без пари!

При този отговор пращядо ми се поизкашля многозначително. Защото той знаеше колко пари е трябвало да дадат моряците, за да спечелят половин торба бръмбъзлъци. Но благоразумно си замълча, за да пощади Горна баба. Тя и без това вече клатеше глава, наведена над описи и сметки, и изпускаше по някое „О, божичко!“.

Моряците бяха донесли и един нов моряшки календар. Аз веднага си го заплух за в леглото и рано-рано се качих с него в стаичката си, която сега трябваше да споделям с чичо Хари. Надявах се, че и той ще дойде скоро, за да ми разказва истории за морски пътешественици. Но за съжаление той прескочи и до Хелга Директорката, неговата приятелка, а когато се върна у дома късно през нощта, аз отдавна вече спях.

ПЕТИ ДЕН

Следващият ден пак беше ветровит, дори много. Затова разтоварването на въглищата от моторния ни катер трябваше да остане чак за другия ден, а Горен дядо и чичовците ми Хари и Яспер използваха свободния ден, за да поправят пробитата спасителна лодка на катера. За тази цел обаче им се наложи да трополят с часове из бараката, а това съвсем не ни харесваше на прадядо ми и на мен. Защото, когато постоянно те смущават с чукане, коване, пилене и стържене, не можеш нито да разказваш истории, нито да съчиняваш стихове.

— Знаеш ли какво — каза прадядо ми. — Ще слезем в долната част на града и на тавана на твоята Долна баба ще си разказваме истории. Там е спокойно.

— Ала Долна баба има нещо против стиховете, прадядо.

— Не е необходимо непременно да ѝ разправяш, че искаме да съчиняваме стихове, Бой. Остави всичко на мен. Ела!

Омотахме си шаловете, нахлупихме и двамата сините си шапки и заслизахме надолу през вятъра. Предвидливо си бяхме взели и два дърводелски молива.

Долна баба седеше както обикновено с гергефа си в птичата стая и беше много изненадана от посещението ни рано заранта.

— На какво дължа тази чест, господо? — попита тя.

— Бягаме от вятъра, Анна — каза прадядо ми. — Той и днес фучи като луд. Но какви са тези хубави шарки, които бродираш там?

— Това са цветя, Бой — каза тя.

(Впрочем на прадядо ми също му викаха Бой, както и на мен.)

— Сама ли ги измисли тези цветя, Анна?

— Разбира се, аз бродирам само по собствени модели.

— Та това е въз-хи-ти-тел-но! Ти си художничка, Анна!

— Ами, я не дрънкай такива неща — каза поласкана Долна баба.

— Да ви направя ли по една лимонада?

Естествено аз исках да отвърна „да“, но пралядо тайно ми махна с ръка да мълча и каза, че току-що сме изпили сутрешното си какао. После пак заговори за особено въз-хи-ти-тел-ни-те бродирани цветя.

— Като си седиш така в твоята птича стая и бродираш — каза той, — винаги ми напомняш за Генуа, Анна. Там в театъра гледах една прочута артистка в пиеса, където действието се развиваше в една стая с препарирани птици. Точно както при теб тук.

— Ами, какъв ласкател си само, Бой! — каза Долна баба.

Тогава пралядо ми сложи ръка на сърцето си и каза:

— Анна, заклевам се, говоря съвсем сериозно. Намирам, че при теб всичко е шик. И ти мислиш така, нали, Бой?

— Естествено — казах аз. — При теб всичко е шик, Долна бабо. И такива хубави книги имаш. Например албумът „Из немската история“, дето е на тавана.

— Какъв е пък тоя интересен албум? — извика пралядо ми привидно учуден.

— Целият е от истински цигарени етикети — каза Долна баба. — Якоб сам ги е лепил.

— Ами, какво говориш, Анна? Трябва да го разгледам.

— Тогава върви го донеси, Бой! — каза ми Долна баба.

— Ама не, Анна — извика пралядо ми. — Такива старинни предмети трябва да се разглеждат на тавана. Тъкмо това в твоята къща ми се струва особено въз-хи-ти-тел-но! В птичата стая се бродират цветя, а на тавана могат да се разглеждат старинни предмети. Това наричам аз шик! Ела, Бой, води ме горе!

Долната ми баба не възрази повече, а най-приятелски ни нарече „фантазьори“ и ни остави да се оттеглим.

Пред вратата на таванската стая се беше проснал и спеше Уракс, санбернарското куче, което — странно — не ни беше чуло да влизаме. Но това беше може би защото шумът на вятъра и тракането на капациите на прозорците и керемидите по покрива тук горе бяха особено силни. Той се прозина широко и се изтяга доста продължително, преди да ни пусне да влезем в таванската стая. Но после скочи срещу ни, близна ни по лицата и ръцете и изобщо не се остави да го прогоним. Тогава го взехме със себе си под покрива, заповядахме му „легни!“, а самите ние седнахме на стария дюшек под

кръглото прозорче. Албумът „Из немската история“ сложихме върху дъските от едно разглобено легло.

— Добре мина, пралядо — казах аз.

— Да, Бой, искаш ли да постигнеш нещо при жените, трябва да им правиш комплименти. Но честно да ти кажа, у твоята Долна баба наистина има шик. Тая таванска стая е половин роман. Само какви неща висят, стоят и лежат тук! Има я даже и мраморната глава на английската кралица Виктория.

— През лятото тя обикновено стои сред цветята, пралядо. Беше изхвърлена от един разбит английски кораб. Портретът на турския султан, който виси в гостната, също е от този кораб.

— Добре че спомена за султана, Бой — каза пралядо ми. — Това ме подсеща за историята, която исках да ти разкажа днес.

Пралядо ми издаде долната си устна напред и присви очи, но тъкмо в този момент Уракс, санбернарското куче, което лежеше в краката му, изведнъж стана неспокойно и бавно се надигна.

— Куш, Уракс, лежи! — извиках аз. — Пралядо има хрумване!

Но това не направи никакво впечатление на кучето. То буйно замаха опашка, излая веднъж кратко и задраска по вратата на таванската стая. В този момент чухме стъпки по стълбата.

— Това е Долна баба — извиках аз, бързо взех албума „Из немската история“ от дъските на разглобеното легло и го сложих на коленете си.

Долна баба вече влизаше със сребърен поднос, на който имаше две чаши с лимонада и чиния с меденки.

Пралядо ми се надигна, изпъшка леко и каза:

— Каква очарователна втора закуска, Анна! Сложи табличката там, върху шейната! Бихме ли могли да те помолим да се настаниш на този въз-хи-ти-те-лен корабен сандък и да ни направиш малко компания? Стани, Бой, така е редно, когато в салона влизат дами!

Аз скочих послушно.

— Не, не! — викна Долна баба. — Стойте си, деца. Имам работа в кухнята. Якоб е донесъл треска. Не искате ли да обядвате с нас? Имаме половин кофа риба. Едната част ще сваря, а другата ще я изпържа. Останалите можем да ги мариноваме.

Долна баба внимателно постави таблата върху шейната, а пралядо ми се поклони и каза:

— Благодарим ви, благородна госпожо, приемаме поканата ви за пиршеството.

— Ама и ти си един шмекер! — изхихика Долна баба и подръпна дантелената си якичка. После направи истински реверанс и изчезна, а Уракс, който явно не се интересуваше от разкази, я последва.

— Какво ли ще каже Горна баба, като не се върнем за обяд? — накарах праядо ми да се позамисли.

— Тя си има достатъчно грижи с нейните моряци, Бой! Едва ли ще ѝ липсваме особено. А сега яж и пий, понеже следващата история е вече в главата ми!

Ядохме меденки, пихме лимонада и продължихме да разговаряме как трябва да се пише една хубава история.

— Нищо не е така важно за една история, както началото — каза праядо ми. — Това трябва да ти докаже и моят нов разказ. Наяде ли се?

— Бих си взел още една меденка, праядо.

— Леле, Бой, апетитът ти е застрашителен. Яж колкото щеш, но историята ще ти разкажа чак когато се наядеш. Не обичам да разказвам пред дъвчещи хора.

Натъпках в устата си цялата меденка и я преглътнах колкото се може по-бързо. Праядо ми се извърна ужасен към стената, но не каза нищо. Чак когато обявих, че съм сит, той отново се обърна и въздъхна:

— Винаги съм си мислел, че човек се различава от вълка по добрите си маниери. Но в твоя случай забелязвам, че не съм бил прав.

— Та аз се натъпках така само за да мога да чуя по-бързо историята, праядо. Ти разказваш толкова хубаво!

— Ех, Бой, Бой, добре си усвоил от мен ласкателствата, няма що. Какъв лош пример ти давам! Но сядай. Историята е на върха на езика ми и напире, ще изхвъркне.

Седнах на дюшека, а праядо ми се отпусна на корабния сандък и разказа:

ИСТОРИЯТА ЗА ТРИМАТА РАЗКАЗВАЧИ НА ПРИКАЗКИ

Едно време в град Юскуб живеели трима разказвачи на приказки, които изкарвали прехраната си криво-ляво от разказваческата си дарба. Всеки ден те отивали на пазара, за да спечелят слушатели, а и по някой и друг пиастър. Но тъй като по онова време търговията с Истанбул ставала все по-трудна (понеже някаква банда разбойници издебвала търговците), стоките поскъпвали, а парите не достигали и скоро тримата разказвачи вече не успявали да изхранват семействата си.

Тогава решили занапред само единият от тях да продължи да разказва истории, а другите двама да станат или теляци, или продавачи на вода. Като си стиснали един другиму ръце, те се уговорили, че разказвач на истории ще остане само този от тях, който в един от следващите три дни събере най-много слушатели около себе си, и си обещали да разказват само истории за крадци.

На следващия ден първият разказвач на име Ахмед Дългата брадичка отишъл на пазара да си опита късмета. Той изглеждал изморен и навъсен, понеже цяла нощ бил мислил как да започне своята история така, че още от самото начало да примами куп слушатели. Чак рано сутринта, когато закукуригали петлите, той измислил за своята история начало, което смятал за много ефектно.

Двамата други разказвачи, Ибрахим Тиквоглавия и Юсуф от Багдад, били вече на пазара, когато Ахмед Дългата брадичка подел своята история.

— Хора — извикал Ахмед колкото му глас държал, — погледнете ме, аз съм най-виртуозният крадец в Юскуб. Тази нощ откраднах косата от главата на един мъж, без той да усети, и искам да ви разкажа как свърших тая работа.

Хората от пазара се приближили усмихнати, понеже от кражбата на коса можело да излезе весела история.

Ала за беда тъкмо по онова време в Юскуб върлувала болест по косите и през нощта не един мъж бил изгубил косата си. Всички тези

плешивци — а на пазара имало най-малко двадесет-тридесет от тях — повярвали не на шега, че Ахмед Дългата брадичка им е откраднал косите. Затова те надали убийствени крясъци, смъкнали от главите си чалми и фесове и заревали:

— Вижте какво е направил с нас този долен крадец, този проклет хайдук! И се осмелява при това да се перчи с безобразията си! Бързо, хванете го бързо и го нашибайте! Дайте му да се разбере!

Двадесетимата или тридесетимата плешивци се устремили към Ахмед, а цял куп хора ги последвали отчасти от гняв, отчасти защото сбиванията им доставяли удоволствие.

Като видял, че не на шега се нахвърлят срещу му, Ахмед Дългата брадичка извикал:

— Стойте, спрете! Та аз само искам да ви разкажа една история! Аз само се правя на крадец!

— В името на аллаха, сега започва и да лъже! — ревнали плешивците. — Но се кълнем в брадата на пророка, това малко ще му помогне.

Те сграбчили изплашения до смърт разказвач и го натупали, та чак пушек се вдигнал. Ибрахим Тиквоглавия и Юсуф от Багдад, двамата други разказвачи, се опитали да помогнат на своя другар и да изяснят на плешивците заблудата им. Но вече нямало спиране. Ахмед Дългата брадичка първо станал на пестил от бой, а после го замъкнали при един бръснар, който му обръснал главата до голо. Смехът нямал край, а когато след това наоколо се заговорило и че бедният Ахмед не бил никакъв крадец, а само искал да привлече слушатели, смехът избухнал наново. Оттогава в Юскуп се е запазила поговорката: „Ако си откраднал коса, пази се от плешивците!“.

След приключението обаче, Ахмед Дългата брадичка приличал на проскубан бухал.

На другата заран Ибрахим Тиквоглавия си опитал късмета в разказването. Междувременно из града се разчуло, че тримата разказвачи на приказки от Юсуб се състезават помежду си, и така този път на пазара пристигнали тълпи любопитни и майтапчии.

През нощта Ибрахим Тиквоглавия бил намислил първо да заговори учтиво своите слушатели, преди да започне същинската история, понеже от случката с Ахмед бил видял колко е важно първо да се спечели благоразположението на публиката. И така, той започнал по следния начин:

— Аллах да бъде с вас, приятели мои! Аз съм Ибрахим, но ме наричат Тиквоглавия, защото веднага след раждането ми на главата ми паднало едно кандило.

— Слушайте, слушайте — завикали слушателите. — Ще ни разкаже историята за тиквената глава. Тука май ще падне луд смях!

Ибрахим продължил:

— Аллах е велик! Той ме надари с тиквена глава, но над лявото око, където обикновено е мястото на фантазията, той ми е вдъхнал

хубавата дарба на разказвач на приказки, за да мога да ви веселя на пазара, приятели мои!

— Какви ги разправя тоя? — запитали се помежду си неговите слушатели. — Не може да се разбере за какво точно става дума.

Ибрахим продължил:

— Никъде не съм се учил на изкуството да разправям истории, приятели мои. Като че ли ми е паднало от небето.

— А може пък да е било в кандилото! — викнал един слушател и тук започнали първите смехове, което много объркало Ибрахим Тиквоглавия. Той решил веднага да започне с историята, за да не му се присмоят втори път. И така, той подхванал бързо:

— Аллах е велик и Мохамед е неговият пророк! В историята, която искам да ви разкажа днес, се говори за един много особен крадец.

— Разкажи ни историята за крадеца, който откраднал косите на хората през нощта! — подвикнали му с насмешка.

— Аллах да ми е на помощ! — извикал Ибрахим Тиквоглавия. — Искам да се върна у дома си здрав и читав.

С това той спечелил присмехулниците на своя страна. Но междувременно слушателите му станали нетърпеливи, защото все още не знаели за какъв чак толкова особен крадец ще се разправя в историята. Някои вече почнали да си тръгват, други на висок глас подхванали разговор за високите цени и безсрамните търговци, а трети се забавлявали, като продължавали да поднасят Ибрахим.

Един подвикнал:

— Разкажи ни историята за крадеца, дето крадял с крака!

Друг искал да чуе историята за крадеца дребосък. Ибрахим Тиквоглавия станал неспокоен:

— Тази история не я знам. Но ви обещавам друга история, която е не по-малко интересна. Става дума за една дълга, но много хубава история. Тя започва на пазара в Багдад, където аз самият бях преди десетина години, и завършва тук, в Юскуб.

Това съобщение ядосало хората, защото пътят от Багдад до Юскуб е дълъг, а не е особено приятно да слушаш толкова дълга история прав.

Така повечето слушатели си тръгнали, за да поиграят на домино в кафенето. Там поне можело да се седи. Останали съвсем малко

слушатели, но не заради историята, а за да се помайтапят с Ибрахим.

Те завикали:

— Какво си правил в Багдад? Купуваше си масло за кандилото ли?

От новата вълна смях на Ибрахим му прикипяло:

— Неразбрана паплач! — изкрещял той. — Не можете ли да изчакате спокойно, докато започна историята си! Май не са ви пердашили достатъчно навремето, за да ви възпитат. Млъкнете най-сетне и ме слушайте!

Но истинският вой едва сега започнал.

— Я го гледайте Тиквоглавия! — завикали. — Първо не започва разказа си, а после ние сме му виновни, че не е започнал. Що за безсмислица!

Хората истински се ядосали на Ибрахим и изведнъж отнякъде към него полетял един пъпеш. За нещастие Ибрахим бил застанал тъкмо под вдигнатата нависоко работилница на един медникар и както хвърчал, пъпешът съборил три медни кандила от изложените. Тези кандила едно след друго паднали върху главата на Ибрахим, така че пред очите му затанцували първо звезди, после луна и най-сетне тридесет и седем слънца и той започнал да се върти в кръг с вой.

Тълпата завикала:

— Тиквената глава танцува!

И всички запляскали с ръце и се хванали за коремите от смях.

Само Юсуф от Багдад, третият разказвач, не се присъединил към смеха, ами хванал подскачащия и въртящ се Ибрахим за кафтана и го повлякъл през дюдюкащия народ на пазара към къщи.

Оттогава за някого, който се изразява прекалено обстоятелствено, в Юскуб казват: „Паднали са му три кандила на главата!“.

Сега обаче Ибрахим ходел наоколо с три цицини колкото яйца на главата и приличал на тиква с три рога.

На сутринта след приключението на Ибрахим на пазара отишъл Юсуф от Багдад, за да поразвлече хората с една история за крадци. Той не бил стъкмил нито някакво особено начало, нито пък любезно обръщение. Смятал да привлече хората само чрез историята си. И тъй

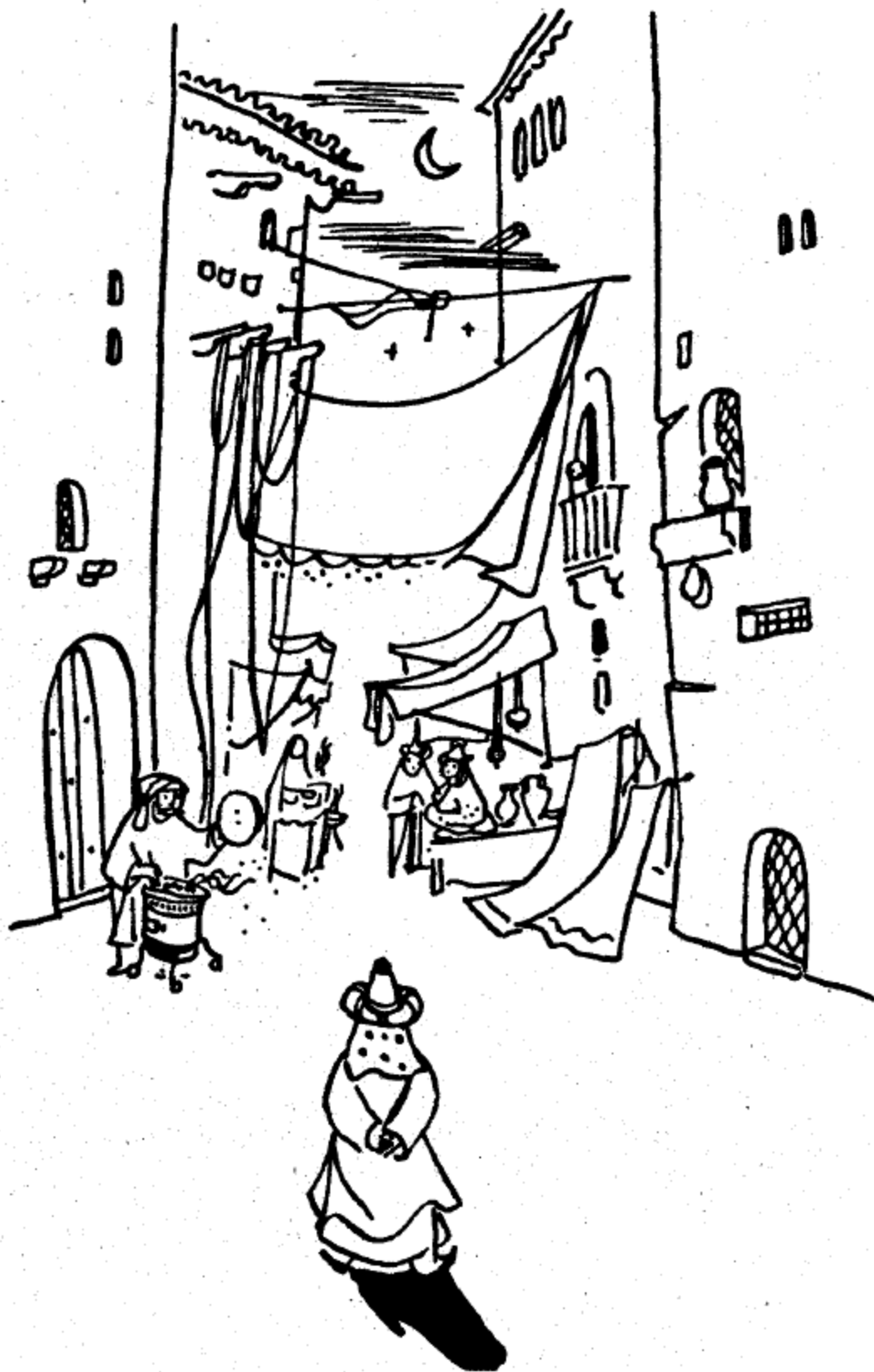
като знаел съвсем точно как завършва тя, не му било трудно да намери и добро начало.

Този път множеството на любопитните било още по-голямо от предишния ден, а скрити в един ъгъл, клечали обръснатият до голо Ахмед Дългата брадичка и Ибрахим с подутата тиквена глава.

В началото Юсуф от Багдад не казал нищо. Като се настанил на прозореца на един килимар, той скръстил ръце и изгледал слушателите си мълчаливо, докато целият пазар притихнал и всички го загледали с очакване. Тогава той започнал полугласно да разказва историята си.

ХАЛИФЪТ И БРЪСНАРЯТ

Веднъж Харун ал Рашид, великият халиф, бродел преоблечен из нощния Багдад и му се прияли печени кестени. Като се приближил до един стар продавач на кестени, той забелязал, че е забравил да пъхне в джоба си пари. Но понеже халифите не са свикнали да се ограничават в желанията си, Харун ал Рашид си взел кестените и без пари. Той вдигнал един камък от улицата и когато минавал покрай продавача на кестени, тайно го подхвърлил срещу една порта. По нощната улица отекнал силен удар и продавачът на кестени се извърнал стреснато. Халифът използвал този момент, за да си открадне бързешката кестени. Той ги скрил под кафтана си и продължил равнодушно разходката си, за да не се издаде чрез страхлива прибързаност.

Когато обаче започнал да яде кестените, той забелязал, че при кражбата е загубил един скъпоценен пръстен, и промълвил: „Скъпи кестени!“.

Скоро след това на халифа му се приял локум и в същия миг той съгледал на един уличен ъгъл край запален огън продавачка на локум.

Понеже халифите не са свикнали да се лишават от нищо, Харун ал Рашид се сдобил с локум и без пари. Когато минавал край продавачката, той тайно подхвърлил обвивките от кестените в огъня, от това пламъците запращели, запукали и засъскали така, че продавачката на локум отскочила стреснато встрани и тревожно вперила очи в буйния огън. Халифът използвал този момент, за да си откъсне бързешката локум. Той го скрил под кафтана си и с достойнство закрачил по пътя си, без ни най-малко да се издаде.

Когато обаче малко по-нататък измъкнал локума изпод кафтана си, забелязал, че при кражбата е загубил своята скъпоценна кама, и промърморил: „Скъп локум!“.

След известно време му се прияли череши. Понеже халифите не са свикнали да се лишават от нищо, Харун ал Рашид се наял с череши и без пари. Той бавно се промъкнал в една тъмна пресечка, минал уж случайно покрай някаква градинска ограда и пътъм си откраднал шепа череши от едно дърво. Скрил ги под кафтана.

Когато обаче след няколко крачки започнал да яде черешите, той забелязал, че при кражбата е изгубил една скъпоценна обеща, и промълвил: „Скъпи череши!“.

На следващия ден, когато халифът отново седял в двореца в целия си блясък и великолепиe, той заръчал да оповестят чрез глашатаи, че е загубил пръстен, кама и обеща и че обещава високи награди за тези, които ги намерят. Той се надявал, че продавачът на кестени, продавачката на локум и собственикът на градината ще дойдат и че така той ще им заплати откраднатата стока.

Но никой от тримата не дошъл. Скъпоценностите обаче били намерени след няколко седмици в жилището на един млад бръснар, който бил докаран в окови пред халифа.

— Как попаднаха моите скъпоценности у теб? — сопнал се халифът на бръснаря.

— Прости ми, о, Повелителю на правоверните! — отговорил младият мъж със сведен поглед. — Взех ги от грижа за вашето

благополучие.

Този отговор учудил придворните, но най-вече самия халиф.

— Я се поясни, момко! — казал той.

— Ами, пръстена ви, Велики халифе, взех при продавача на кестени от страх, че може да се закачите с него и по този начин да се издадете.

Придворните отново се учудили при този отговор, но не и халифът. Той даже се поусмихнал.

Бръснарят обаче продължил:

— Камата, о, Повелителю на правоверните, ви взех при продавачката на локум. Колко лесно можеше да се удари в желязната масичка и да ви издаде!

— А как стана с обещата, господине?

Придворните се учудили, че халифът се обръща с „господине“ към простия бръснар. Младият момък обаче казал:

— Обещата, о, Велики халифе, трябваше да ви я сваля при черешовото дърво. Иначе можеше да се закачите с нея на някое клонче и да си разкъсате ухото!

След тези думи придворните учудено заклатали глави. Харун ал Рашид обаче станал, сам свалил оковите на бръснаря и казал:

— Тъй като си направил всичко това от грижа за моето благополучие, ще бъдеш освободен, бръснарю. Ала издай ми само едно: как така не те забелязах?

— Аз вървах в сянката ви, о, господарю! Така са ме учили да правя. Защото и в нашия занаят има много да се учи и за да станеш майстор, трябва дълго да се упражняваш.

— Тъй като в онази нощ нито те чух, нито те видях, то ти вероятно си майстор... бръснар — извикал халифът, като хвърлил поглед встрани към придворните си. — Затова иди си у дома и отнеси със себе си моите скъпоценности като подаръци. Дръж си обаче езика зад зъбите и занапред се изхранвай само от бръснарство. Ако някой път ми притрябва твоето изкуство, ще си спомня за тебе. Аллах да те пази!

— Аллах да благослови Харун ал Рашид, Повелителя на правоверните! — отговорил младият бръснар с дълбок поклон. После напуснал двореца безпрепятствено и взел със себе си пръстена, камата и обещата на халифа.

Придворните запитали удивено:

— Защо, о, Велики халифе, оказваш на един крадлив бръснар такива почести?

— Защото един крадец не може да съди друг! — казал халифът.
— И понеже той притежава умения, които ме накараха да се изумя!

Слушателите на пазара в Юскуб нито веднъж не прекъснали разказвача Юсуф от Багдад. Те били притихнали като разбойници в храстите, когато минава търговец. Сега обаче заръкопляскали силно и радостно, стискали му ръцете и казвали:

— Това беше една изключителна история за крадци. Великолепно ни забавлява!

После всички понечили да си тръгнат, без да му дадат и един-единичък пиастър.

Тогава обаче Юсуф от Багдад извикал:

— Скъпи приятели, ако не плащате на разказвача, той ще трябва да смени занаята си и да стане крадец. А това би било жалко както за разказвача, така и за вашите скъпи табакери. Преценете дали предпочитате да ме имате като разказвач, или като крадец.

Изведнъж много хора забелязали, че от джобовите на кафтаните им били откраднати богато украсените им табакери. Те се спогледали недоверчиво, разбрали изведнъж кой е крадецът и подхванали да се смеят така силно, че смехът им се чувал чак до циганската махала.

— В името на Аллаха, какъв хитрец! — завикали те. — Разказва ни увлекателна история за крадци и когато от възбуда и любопитство се доближим до него, той съвсем спокойно ни обира табакерите. И при това, без никой да забележи. Какъв хитрец!

Един дебел емир с тревистозелен тюрбан извикал:

— Върни ни табакерите, Юсуф! Заслужаваш да получиш възнаграждението си!

Тогава Юсуф от Багдад измъкнал двайсет и четири табакери изпод кръстосаните си крака и ги върнал обратно на притежателите им. По килимчето, където седял, завалели пиастри.

Оттогава в Юскуб съществува поговорката: „Където плащат на съчинителите, крадците стават честни хора!“.

Двамата други разказвачи, Ахмед Дългата брадичка и Ибрахим Тиквоглавия, зяпнали с уста, изненадани от умението на приятеля си Юсуф, и без завист му предоставили службата разказвач на истории на

пазара. Ахмед станал продавач на вода, а Ибрахим започнал да си изкарва прехраната като теляк.

Да ги дари Аллах с дълъг живот. Това е.

Като свърши разказа си, пралядо ми се надигна от корабния сандък, а аз за всеки случай проверих дали джобният ми часовник все още е в джоба ми. Но той си беше на мястото.

Пралядо ми забеляза това и каза:

— Не се страхувай, Бой. Може би разказвам не по-зле от Юсуф, но да крада, тъй и не се научих. Как ти се стори разказът?

Отвърнах:

— Беше въз-хи-ти-те-лен! И чудесно дълъг!

— Ала поуката му е къса, Бой.

— Да, пралядо. А тя е: заловиш ли се да разказваш история, не бива да започваш съвсем направо, но също не и с особено големи заобикалки, а трябва да вървиш към целта със спокойни и сигурни крачки.

— О, Бой, Бой! — извика удивено пралядо ми. — Щях да кажа почти същото! Действително, личи си, че скоро ставаш на единайсет години!

Похвалата на пралядо ми ме накара да се почувствам горд. Тъкмо щях да направя една невероятно умна забележка по адрес на единадесетгодишните момчета, когато отвънка някой задраска по вратата на таванската стая. Трябва да беше Уракс. Отворих вратата и голямото куче се втурна, махайки опашка, скочи върху ми, сложи лапите си на раменете ми и ми тикна с муцуната си една бележка в лицето.

— Лягай, Уракс! — извиках аз.

Кучето се отдръпна, аз взех бележката от устата му, разтворих я и прочетох на пралядо ми това, което беше написано:

Благородни господа се каанят да заповядат на трапеза.

Пралядо ми погледна през рамото ми и каза:

— В едно изречение Долната ти баба е направила четири грешки. Но даже и в грешките ѝ има шик. Ела, Бой, да се отправим към празничната трапеза.

Докато слизахме по две стръмни стълбища надолу към сутерена на къщата, пралядо ми каза:

— Поуката, която ти извлече от нашата история, Бой, естествено се отнася само за хора, които си разказват истории. Другите хора могат да извлекат някаква друга поука.

— Разбира се, пралядо, например: „Който иска да краде, трябва да краде майсторски. Иначе по-добре да стане бръснар“.

— Хм — каза пралядо ми. — Това не е поука, Бой, а разбойническа поука. Аз бих го казал другояче: ловкостта и сръчността са удивителни таланти. Но този, който ги използва, за да краде, злоупотребява с таланта си. Бръснарят майстор може и да е бил удивителен момък. Но аз мога да се възхищавам само на Юсуф от Багдад, който използвал ловкостта си, за да даде урок на хората от Юсуб.

Бяхме стигнали в сутерена, където апетитно ухаеше на пържена риба. Долна баба, която си беше вързала шарена престилка на цветчетата, тъкмо поднасяше картофената салата, а Долен дядо с хубавите си черни негърски къдрици вече седеше на масата с чаша грог пред себе си.

— Здравей, Якоб! — каза му пралядо ми.

— Здравсти, Бой! Какво ще кажеш за един малък грог преди ядене?

— Благодаря, благодаря, Якоб, по-добре след това.

Седнахме на масата и всеки според вкуса си яде варена риба с магданозен сос или пържена риба с разтопено масло. При това почти не разговаряхме. Понеже яденето на риба изисква съсредоточаване и сръчност.

След обяда на нас, мъжете, ни бяха сервирани в птичата стая грог и лимонада. Долна баба остана в кухненския бокс в сутерена, за да измие чиниите.

За мое удивление Долният ми дядо се интересува много от нашите стихотворения. Поиска да му изрецитираме всички стихотворения, които знаехме наизуст. При това малките му черни

мустаци постоянно потрепваха от удоволствие и ние трябваше да му обещаем да му препишем по-късно всички стихотворения.

След третата чаша грог Долен дядо направи тайнствена физиономия и донесе от цветарника една голяма празна порцеланова ваза.

— В тази ваза Долна баба съхранява моите събрани съчинения — каза той. После изтърси на масата цяла купчина хартиени рула, всяко поотделно завързано с шарена панделка.

— Да не би и ти да съчиняваш стихове, Якоб? — попитах аз.

— Да, Бой — каза той стеснително. — Съчинявам. Но само за специални случаи, разбираш ли. Когато Долна баба ми се сърди за нещо, аз ѝ оставям на възглавницата по едно стихче. Тя обича това. Нарича ги „моите възглавнични стихотворения“ и ги събира в тази ваза. Но аз не зная за това. Не бива да ме издавате, че знам скривалището.

— Честна дума, няма! — казахме прадядо ми и аз. После развихме няколко рулца и прочетохме стихчетата.

На първото листче беше написано с почерка на Долна баба: „Съчинено от Якоб, като бях срдита заранта дето пий грог“.

Отдолу с почерка на Долен дядо беше написано:

*Скъпа Анна, заран също
някога човек се мръщи.
А ухае грогът сладко:
„Разведри сърцето, братко!“.
Ядовете ще отмия,
щом две глътчици отпия.*

Твой Якоб

— Хубавичко стихче, Якоб — каза прадядо ми. — Ала поуката му е опасна.

— Зная — въздъхна Долен дядо. — Ала и Анна винаги казва, че е по-добре да пийнеш малко грог и да си мил, отколкото винаги да си трезв като кютук, но зъл.

Междувременно аз бях развил второ хартиено рулце. На горния край Долна баба беше надраскала: „Якоб го съчни, като бях срдита

дето разля кафето“.

Куплетът на Долен дядо гласеше:

*Скъпа, още в памтивека
грешки правел е човека.
Ала злото, знаем ние —
в гняв и алчност че се крие.
Моята непредпазливост
ти прости ми, имай милост!*

— Особено въз-хи-ти-тел-но, Якоб! — каза прадядо ми. — Добро стихотворение и добра поука.

— Шт! — извиках внезапно аз. — Чувам нещо!

Действително доловихме стъпки по стълбата. Светкавично нахвърляхме рулцата във вазата и докато стъпките стигнат до коридора, Долен дядо вече беше върнал бързо вазата върху поставката за цветя.

Когато Долна баба влезе в птичата стая с гергефа си, на масата беше останала само една червена панделчица. Но тя като че ли не я забеляза. Аз я сграбчих бързо и незабелязано я пъхнах в джоба си.

— Якоб — каза Долна баба, — сега лягаш да спиш. Днес си станал в четири часа!

— Да, Анна, отивам вече!

Той бързо изпразни чашата си с грог, после тръгна, като ни смигна през рамо.

— Приятна почивка — казахме ние.

Долна баба седна в люлеещия се стол до прозореца, като смяташе да се поразговори малко с нас. Но аз забелязах, че прадядо ми присви очи и издаде напред долната си устна.

Затова казах:

— Албумът „Из немската история“ е много интересен, Долна бабо. Вече го прегледахме до средата.

— Само до средата ли, Бой? Че какво правихте тогава цяла заран под покрива?

— Говорихме си, Анна — отвърна прадядо ми. — Когато четете и разглежда картини, на човек му хрумват много мисли. Какво би казал,

Бой, ако сега надзърнем във втората половина на книгата?

— О, да, пралядо! — извиках възторжено аз. (Въодушевлението ми бе насочено естествено не към албума, а към съчиняването на стихове.)

С комплименти отново си издействахме от Долна баба разрешение да идем на тавана и скоро седяхме както сутринта под полегатата стена от греди и керемиди. Но този път не си разказвахме, а съчинявахме стихове.

Пралядо ми имаше особена идея. Той каза:

— Сега целта ни ще бъде да докажем, че поетите са творци. Ще направим от нищо нещо.

— Как така, пралядо?

— Просто като придадем значение на думички, които иначе не означават нищо, Бой. Например да вземем думите *няма* и *никой* и да приемем, че някои хора се наричат така.

— Ще бъде забавно, пралядо.

— И аз така мисля, Бой. Имаш ли вече някоя идея?

— Идея нямам, но имам заглавие: Царството Никъде.

— Хубаво, Бой. Тогава започвай веднага.

— Но аз нямам борова дъска.

— Уви, Бой, това е лошо. Но я погледни, там има цял куп дъски.

— Това са части от легло, пралядо.

— Няма значение. Ще пишем от вътрешната им страна. Така или иначе тя се покрива от постелките на леглото. Дай една дъска и на мене, Бой. Искам да съчиня стихотворение с думичката „приблизително“.

Тогава аз сложих албума „Из немската история“ върху една пратена в архива петролна печка, дадох на пралядо си най-горната дъска, взех за себе си следващата и се оттеглих с нея в другия ъгъл на таванската стая, където се наместих върху шейната.

През този ден ние славно посъчинявахме. Макар и да продължи дълго, поне нямаше засечки и не стана нужда да си помагаме един на друг. При четенето този път отстъпих първенството на пралядо ми и така той ми прочете следните куплети от страничната дъска на леглото:

ЗАМЪЧЕТО „ПРИБЛИЗИТЕЛНО“

„Приблизително“ е замък,
из Европа запилян.
Зидовете са от камък
и по тях пълзи бръшлян.

Но да приближиш е трудно
този замък чудноват.
Приблизително и мудро
тайнствени реки текат.

Три века и шейсет години
той приблизително е стар,
но рядко някой ще намине,
най-много заблуден овчар.

Макар и не на всяка крачка,
но приблизително на пет
по някое змийче ще смачкаш
или по някой охлюв клет.

Разтваря порти на година
той приблизително веднъж.
В снега проправя си пъртина
величествен и снажен мъж.

Той приблизително барон е,
но може пък да е виконт.
Той дума нивга не отронва,
мълчи на своя дорест кон.

Той броди в тихата обител
от приблизително цял век
и с поглед стреснат и обиден
посреща всеки чужд човек.

*Защото май че той се смята
за приблизително велик,
за най-известен на Земята
завоевател и войник.*

*А никой и не подозира
и приблизително макар,
че изоставил е всемира
евентуалния си цар.*

*И мен да впримчи се опита
той приблизително така,
че даже без да ме попита,
ме назначи за свой слуга.*

*Във „Приблизително“ случайно
бях аз попаднал заблуден,
но приблизително и тайно
сега все още съм във плен.*

— Смешно, прадыдо — казах аз. — Макар че зная всичко само приблизително, все пак имам добра представа за този замък.

— Аз също, Бой! Това ме учудва и мен самия. Всъщност със стихотворението исках да докажа, че при стихотворството трябва да бъдеш точен. Но сега установих, че понякога е по-добре да останеш прелестно приблизителен. Това е както с пеперудите — трябва да се оставят да пърхат и блестят. Уловиш ли ги, лъскавият прашец от крилцата им полепва по пръстите ти, техният блясък се изгубва и те не могат повече да летят.

— Мисля, че и с моето стихотворение е така, прадыдо.

— Тогава ми го прочети, Бой.

Изправих се внимателно, за да не си ударя главата в някоя греда от тавана, и прочетох:

ЦАРСТВОТО „НИКЪДЕ“

Във „Никъде“, далеч оттук,
под морското равнище
живее царят Някойдруг
със кучето си Нищо.

Царицата е с дребен ръст
и със коса голяма.
Тя има много тънък кръст
и се нарича Няма.

А Никой не живее с тях
(маршалът им това е),
но идва всеки ден без страх
и Нищо не го лае.

Готвачката им Никога
със Някойдруг не спори,
вари, пече и пържи тя
във кухнята придворна.

Тя готви сънища с фиде
и пържени въпроси.
Но Някойдруг не ги яде,
на Нищо той ги носи.

А котаракът Нямакак
веднага ги задига.
Не се съмнява Никой:
„Пак за Нищо шум се вдига!“.

И му се кара, и дори
го понатупва здраво.
А Някойдруг не вижда ли,
че Никой няма право!

*Ала обикновено там
спокойствие цари
и Никой не остава сам
без Някойдруг дори.*

*Веднъж през пролетта и аз,
минавайки оттам,
реших да посетя за час
двореца „Негознам“.*

*Видях там Няма, Някойдруг
и поговорих с тях,
за Никога нарязях лук,
а Нищо не видях.*

*Във Никъде, далеч оттук,
под морското равнище,
живее царят Някойдруг
със кучето си Нищо.*

— Бой — каза прадядо ми, — добре си се справил. Сега вече и аз зная кога един поет може да допусне в стихотворението му да се влее прелестната приблизителност.

— Кога според теб, прадядо?

— Когато иска да опише мимолетното: уханията и звуците, предчувствията и отраженията, и отблясъците по повърхността на нещата.

— Бау-бау-бау — излая се зад таванската врата.

— Виждаш ли, Бой — засмя се прадядо ми. — Уракс е съгласен с мен. Пусни го вътре. Когато съм завършил някое стихотворение, винаги съм много привързан към хора и животни.

— И аз, прадядо — извиках аз.

— Да, Бой, това е то сладкото чувство да си свършил нещо докрай.

Пуснах вътре лаещия Уракс, който пак носеше в устата си бележка. Този път ни канеха на следобедно кафе. Но пралядо ми смяташе, че вече трябва да потегляме към Горна баба в планинската част на острова. Вероятно отсъствието ни малко по малко я е разтревожило. И така ние първо слязохме до птичата стая, за да се извиним на Долна баба и да се сбогуваме, а после изкачихме 183-те стъпала до планинската част на острова, за да изясним пред Горна баба дългото си отсъствие.

Когато пътьом минахме покрай къщата на родителите ми, видяхме на прозореца Анекен и Йоханекен, а помежду им на рамката на прозореца стоеше кръглият съд за болле с четирите златни рибки.

— Ама, момичета, момичета — извика им пралядо ми. — Не бива тъй често да си пяхате ръцете във водата. Така плашите горките рибки!

Анекен извика:

— Та ние само си играем с тях!

Йоханекен извика:

— Те вече ни познават!

Но пралядо ми не признаваше такива извинения:

— Мислите ли, че ще ви бъде особено приятно два великана да ви бутат насам-натам? Виждате ли? И на златните рибки това едва ли им прави удоволствие.

Анекен бързо дръпна пръста си от водата, а Йоханекен натроши вътре хляб. Пралядо ми ги похвали и след това ние продължихме по-нататък.

Но когато се обърнах, Анекен вече пак се опитваше да потопи палеца си във водата. Аз й се заканих с пръст. Но тя само вдигна рамене. Така нечувано могат да се държат сестрите ми.

Горна баба на „Трафалгарщрасе“, изглежда, изобщо не беше забелязала, че сме липсвали половината ден. Тя седеше между купища хартии с молив в ръка, пишеше и смяташе и каза троснато:

— Кафе има в кухнята. Нямам време за вас. Когато човек има моторен катер, е продаден и предаден. Никога не си купувайте моторен катер!

— Аз и без това съм малко старичък за тая работа — каза пралядо ми.

— Аз пък съм прекалено младичък, Горна бабо.

— Не ми пречете! Вървете в кухнята! Хелга ще ви даде кафе!

Ние заситнихме към кухнята, където за командата на моторния катер се грижеше Хелга Директорката. На масата имаше една голяма и великолепна маслена торта. Вероятно Хелга сама я беше направила. Понеже винаги когато катерът идваше, тя порядъчно глезеше нашите моряци.

— Хелга, знаеш ли вече за случката със златните рибки? — попита прадядо ми.

— Разбира се, Бой. Ако се омъжа за Хари, сигурно ще ми викат Хелга Златната рибка. Това е много по-добре от Хелга Директорката.

— И много по-подходящо — каза чичо Хари. — Тя си е всъщност малка златна рибка, нали, Бой?

— Разбира се! — изревахме прадядо ми и аз в един глас.

Хелга разтърси червеникаворусите си къдрици и извика:

— Сядайте, подмазвачи такива! Казвате го само заради тортата!

Сложих едната си ръка на сърцето и казах:

— Честна дума, Хелга, наистина мислим така!

Всички в кухнята се засмяха, а тромавият чичо Яспер измърмори:

— Малкият Бой върви по стъпките на големия Бой в маниерите си.

— По-добре е да подражаваш на чужди маниери, отколкото да нямаш никакви — отговори Горен дядо и хвърли укорителен поглед на чичо Яспер, който изгълта цяло парче торта на два залъка.

За щастие Яспер не можа да му отговори, защото устата му беше пълна.

Горен дядо, който беше един от най-едрите и широкоплещести мъже на целия остров и винаги — и в работни, и в почивни дни, и навън, и вътре — носеше дебело зелено яке, бе колкото добродушен, толкова и огромен. Спречкваше се понякога само с чичо Яспер, който почти му съперничеше по ръст. Един ден например Яспер беше изял с пръсти три солени херинги наред една оживена улица в Хамбург. Друг път казал на един прочут, но възслабичък капитан: „Хей, Дребосък!“. Подобни работи извънмерно ядосаха Горния ми дядо и след такива случаи той по цели дни и дума не обелваше на чичо Яспер.

Но за щастие този ден не се стигна до караница. Освен това моряците скоро потеглиха, за да продължат работата си с поправянето

на помощната лодка.

Прадядо ми отиде в бараката с рачилата, за да нареже последните парчета корк за Кришон Куция, а аз по заповед на Горна баба трябваше да занеса служебните описи на товарите до търговците, за които нашият катер имаше стоки на борда си. Така кръстосах надлъж и нашир целия остров. Но за мен това беше удоволствие, понеже почти всеки търговец ми даваше по един грош, а някои даже и по два.

Когато вечерта в леглото си преброих парите, бях получил общо една марка и осемдесет пфенига. Чичо Хари, който този ден си беше легнал рано, ми додаде още двацет пфенига, за да ми станат кръгло две марки. И така заспах с приятното усещане, че съм богат човек.

ШЕСТИ ДЕН

На следващия ден бараката ни беше изцяло на разположение на нас с прадыдо ми, понеже нашите моряци трябваше да слязат на пристанището, за да контролират разтоварването на моторния катер. Горна баба все още седеше над книжата, като се вайкаше и пресмяташе.

И двете помещения на бараката изглеждаха ужасно. Посред стаичката с рачилата беше оставена кофа, пълна с катран, а наоколо по пода имаше черни петна. Освен това постоянно се спъвахме в резени корк, стърготини и стари парцали.

Горе в стругарската работилница беше малко по-подредено. Тук бяха разхвърляни само няколко дъски и инструменти.

Опряхме дъските на стената до шкафа, окачихме чуковете, пилите, рендетата, трионите и клещите на мястото им на дъската за инструменти, без да кажем нито дума по адрес на небрежните матроси. Ние знаехме, че на моряците, които в теснотията на своите койки и каюти трябваше да спазват безупречен порядък, им е приятно да се поотпуснат малко на сушата.

Още на закуска прадыдо ми постоянно присвиваше очи и ту си издаваше напред долната устна, ту я прибираше. Това, което се въртеше в главата му, трябва да беше някоя особено трудна история.

Попитах:

— Ще ми разкажеш ли нещо хубаво?

— Да — каза прадыдо ми. — Чувал ли си нещо за Гръмотевичния пастор?

— Това май беше предишният пастор на острова, прадыдо.

— Така е, Бой. Познаваш също и Областния директор, нали?

— Да, разбира се. Той живее в планинската част на острова. Синът му Хенинг ми е приятел.

— Ах, да, вярно, Бой.

Прадыдо ми тъкмо се нагани да започне историята си, когато едновременно се сетихме, че седим в стругарската работилница,

където обикновено съчиняваме стихове, а не в стаичката с рачилата, която беше предвидена за истории. Смъкнахме се долу по стълбата, настанихме се удобно върху корковите плоскости и после прадядо ми ми разказа историята:

ПРЯКОРИТЕ НА ГОСПОДИН ЗИНГЕР

През май 1912 година от град Хамбург към остров Хелголанд отпътувал един кораб, на чиято палуба стояли двама мъже и разговаряли. Единият от тях бил дебел, висок и целият облечен в черно. Другият бил дребен и сух като чироз, на носа си имал пенсне, а над обувките си носел жълти гамашаи.

— Били ли сте вече на Хелголанд? — попитал дебелият господин тънкия като вейка.

— Не — отговорил господинът с пенснето. — За първи път отивам. Там ще бъда секретар на застрахователното дружество за вдовиците на ловците на раци.

Той се поклонил и казал:

— Да ви се представя, Йохан Якоб Зингер.

— Много ми е приятно, господин Зингер. Името ми е Расмусен, пастор Расмусен. Но на острова ме наричат Гръмотевичния пастор.

— Защо пък Гръмотевичния пастор? — попитал господин Зингер.

— Понеже всяка седмица хвърлям гръмотевици в съвестта на хелголандчани — казал пасторът. — Впрочем вие трябва да знаете, господин Зингер, че всеки, който живее на Хелголанд, получава и второ име, прякор.

— Колко неприятно! — извикал господин Зингер. — Но прякор аз със сигурност няма да получа — добавил той хапливо. — Понеже съм човек уважаван, човек, който работи и изпълнява дълга си.

— Внимавайте, господин Зингер, не казвайте това на всеослушание!

— Ще го казвам колкото си искам високо! — отговорил разсърдено господинът с жълтите гамашаи. И със съзнанието за своята порядъчност той добавил: — Бас държа, че хелголандчани няма да ми измислят прякор!

— Приемам облога — извикал с гръмлив глас Гръмотевичния пастор. — Ако до една седмица нямате прякор, ще направя три

обиколки на острова с гребна лодка.

— Дадено — казал господин Зингер и сложил мършавата си ръка в могъщата лапа на пастора. — Онзи от нас, който загуби облога, ще обиколи острова с гребане три пъти.

Пасторът и секретарят по застраховките си обещали взаимно да запазят облога в тайна и след една седмица, а именно последния четвъртък от май, да се разхождат заедно из острова и да проверят дали господин Зингер се е сдобил с прякор.

Следобед корабът достигнал Хелголанд. Още далеч преди острова капитанът спрял машините, наредил да спуснат дрънчащата котва във водата и да окачат от лявата страна на кораба една въжена стълба. Веднага след това от острова дошла една лодка и всички пътници трябвало да се спуснат по въжената стълба в лодката. Пастор Расмусен, който вече бил свикнал с тази работа, бил първи на стълбата. Плашливият господин Зингер го последвал, като опипвал с треперещ крак стъпало след стъпало. Долу в лодката рибарите се вторачили изненадано в неговите лимоненожълти гамаши, при което мъжът на кормилото казал: „Тоя стъпва като в паници“. Като чул тази забележка, пастор Расмусен се подсмиял тихо на себе си.

На мостика, до който само след четвърт час спряла лодката, в две дълги редици отляво и отдясно стояли хелголандчани. Този шпалир от любопитни зяпачи се наричал „алеята на присмехулниците“, понеже тук по адрес на пристигащите били разменяни забележки, които невинаги били особено ласкави. Когато пасторът минал с господин Зингер през алеята на присмехулниците, от двете страни завикали: „Добре дошъл, господин пастор!“. Един стар рибар извикал: „Отдавна не бяхме имали гръмотевици в неделя!“, а една дебела съдържателка на пансион казала: „Алилуя, почва отново да гърми!“.

При тези забележки пасторът хвърлил бърз поглед към господин Зингер, а бедният застрахователен агент се почувствал много неловко, понеже се сетил, че изобщо не умее да гребе.

Освен това пастор Расмусен доловил няколко прошепнати на островен диалект забележки, които без съмнение се отнасяли за сухия като чироз господин Зингер. Отляво някой прошепнал: „Птичарникът ни се сдобил и с бухал!“. А отдясно промърморили: „Там идва един чадър с човече!“.

Гръмотевичния пастор се подсмихнал, понеже се сетил за облога. Но същевременно сметнал за неучтиво шепненето зад гърба на госта и решил следващата неделя да прогърми в ушите на хелголандчани една лекция за вежливостта.

На стълбищната улица пастор Расмусен оставил господин Зингер при вдовицата Бродерс, понеже застрахователният агент щял да живее тук. Той му казал довиждане и му обещал точно след една седмица да го вземе за разходката из острова. После се отправил към пасторството в планинската част на острова.

Но не изкачил стълбата и до половината, пасторът бил застигнат от вдовицата Бродерс, която задъхано викала:

— Господин пастор, господин пастор!

— Какво има, госпожо Бродерс?

— Господин пасторе, туй папагалче, дето сте ми го довели, не обича риба. Какво да го правя? Няма да взема да му купувам месо всеки ден, я! Бая скъпичко ще ми излезе!

— Скъпа госпожо Бродерс — отвърнал пасторът с доста висок глас. — Първо, господин Зингер не е папагалче, запомнете това, и второ, с божия помощ човек привиква да яде всичко, че даже и риба, стига да е приготвена добре. Довиждане.

— Довиждане, не се сърдете! — измърморила вдовицата Бродерс и успокоена заситнила обратно по стълбата надолу. Тя била твърдо решена да научи господин Зингер да яде риба.

И го направила, и то по най-простия начин: поднесла му котлет от месо на кит и го нарекла телешки шницел, дала му пушено шкембе от акула, като го представила за пушено свинско шкембе. Накратко, тя го мамила няколко дни и когато на четвъртия ден господин Зингер се разсипвал от похвали относно ястията й, тя му признала истината и му обяснила, че три дни подред е ял само риба.

При тези думи застрахователният агент паднал като от небето. Той взел пенснето си, подушил свинския шницел в чинията си и попитал:

— Да не би да искате да кажете, че това е месо от риба трион?

— Не, господин Зингер — засмяла се вдовицата Бродерс. — Този път получихте истинско свинско, защото е неделя.

На остров Хелголанд Йохан Якоб Зингер преживял и немалко друга изненади. Той например още от континента имал навика да

подава ръка на всеки познат, който среща, и да му казва „Добър ден“ и „Как сте?“. И когато в понеделник тръгнал към застрахователното си бюро, той пристигнал там цял час по-късно, защото по късия път натам срещнал не по-малко от четиринадесет души, с които се бил запознал чрез своите застраховки. Четиринадесет пъти той подал ръка за поздрав, четиринадесет пъти казал „Добър ден“ и „Как сте“, четиринадесет пъти казал „Всичко хубаво“ и „Довиждане“. Това отнемало много време и било доста необичайно за остров Хелголанд. Понеже тук си подават ръка само когато заминават за континента или когато се връщат оттам. Иначе, когато срещнат някого, казват само „Здрасти“ или „Привет“.

За господин Зингер изненадващи били и провежданите в бюрото му разговори. Като коректен човек той гледал постоянно да говори за „Дружеството за застраховка на рибарските вдовици на ловци на раци“. Хелголандчани обаче неотклонно говорили за касата на Николаус. Едва на третия или четвъртия ден господин Зингер разбрал, че под касата на Николаус се имало предвид неговото застрахователно дружество за вдовици на ловци на раци. Защото свети Николаус е светец — покровител на моряците. По тази причина всички застраховки на моряците се наричат касата на Николаус. А секретарят по тези застраховки го наричат просто Николаус. Секретарят по корабните застраховки например се наричал Николаус Раз-два-три, понеже винаги носел в ръка бастун с метален връх, с който яко почуквал на всяка втора крачка. Това звучало като клоп-клоп-клип или като раз-два-три. Секретарят по застраховките на рибарските съоръжения се наричал Николаус Пипера, понеже подлютявал невероятно силно всички яденета. А секретарят по застраховките на лоцманите се наричал Свинския Николаус, понеже притежавал единствената свиня на острова.

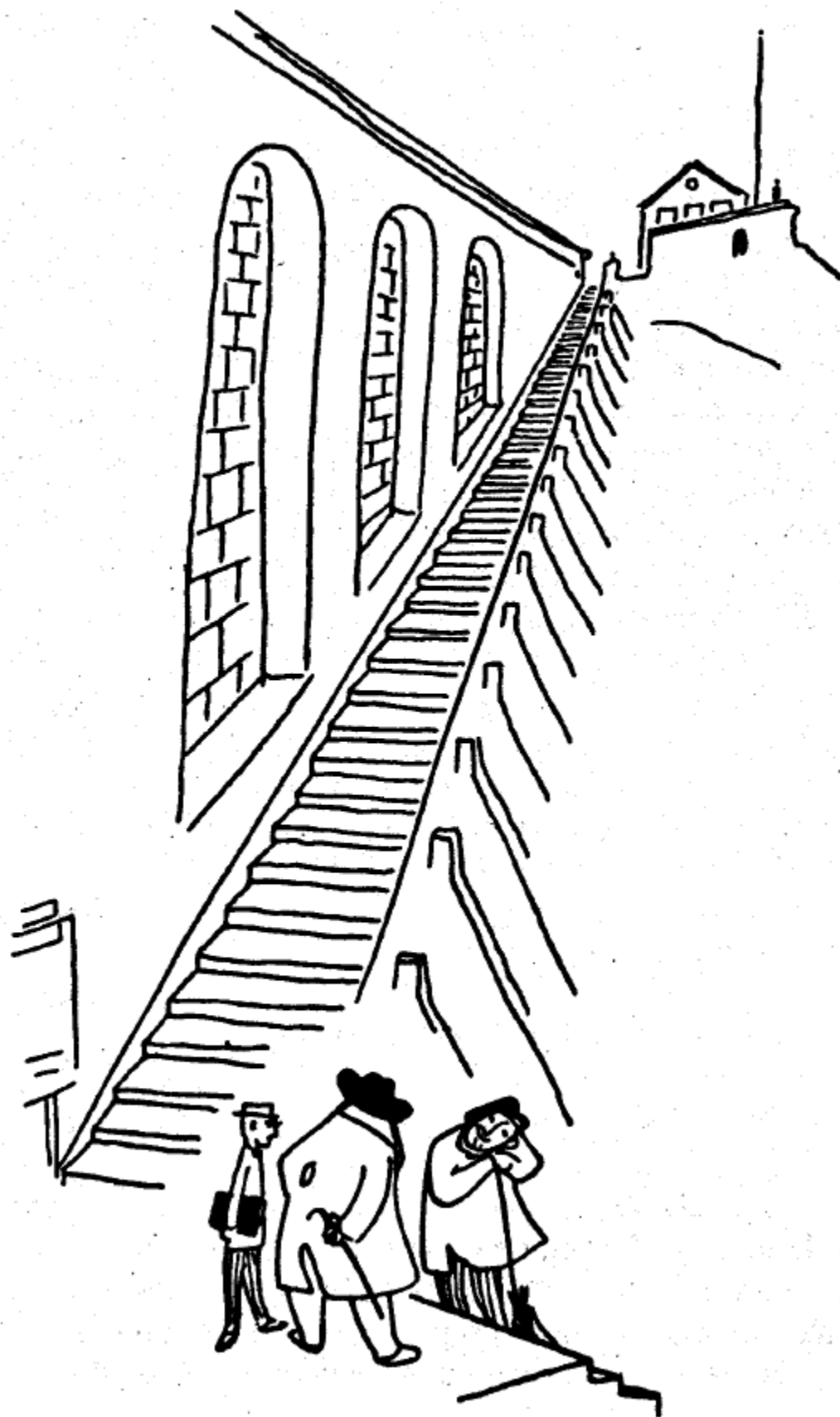
Само застрахователят Йохан Якоб Зингер като че ли все още нямал прякор и той особено се гордеел с това. Когато според уговорката в последния четвъртък на май пастор Расмусен го извел на разходка, застрахователният агент казал:

— Изгубихте облога, господин пасторе. Вече съм на Хелголанд цяла седмица, а още нямам прякор!

— Почакайте, господин Зингер — засмял се Грьмотевичния пастор. — Сега ще направим една разходка. Елате!

Застрахователният секретар си облякъл едно избродирано с цветя жълто-зелено елече и украсил мършавите си глезени с лимоненожълтите гамаша. Така той съпроводил пастора из острова. Бил приключил със задълженията си в бюрото, понеже било пет часът следобед.

Като се качвали нагоре по стълбите към планинската част, те трябвало да заобиколят Цанги, стария уличен метач, който тъкмо метял с всеотдайност сто осемдесет и трите стъпала.

— Как си, Цанги? — попитал пастор Расмусен.

Без да вдига глава, старецът отговорил:

— Зле съм, господин пастор.

После слязъл мълчаливо три стъпала по-надолу, като не спирал да мете.

Гръмотевичния пастор се спрял и запитал:

— На колко години си всъщност, Цанги?

— На седемдесет и пет, господин пастор.

— Тогава вече е време да те пенсионираш. Впрочем застрахован ли си?

Старият уличен метач, който не бил склонен да спре с метенето на стълбите, отговорил:

— Не, господин пасторе, не съм застрахован. Все ще издържа някак до края. Застраховките само спекулират с това, че ще умреш скоро. Знаем ги аз тия братлета! Николаус Раз-два-три е хитър като дявола, Николаус Пипера е овча глава, Свинския Николаус не ме обича, а и новият Николаус Лимонения крак — не ще да е по-добър.

— Но моля ви се — извикал господин Зингер.

Междувременно обаче Цанги се бил отдалечил на дванадесет стъпала от двамата и не чувал вече, понеже бил почти глух.

Йохан Якоб Зингер вперил очи в жълтите си гамаши и попитал:

— Защо тоя тук ме нарича Лимонения крак? Та в Хамбург жълтите гамаши сега са последна мода.

— Но не и на Хелголанд — отговорил пасторът и се подсмихнал. После хванал господин Зингер под ръка и казал: — Елате, ще посетим аптекаря Мелиен.

Двамата стигнали до края на стълбата и влезли в старинната аптека, която се намирала в горния край на стълбата, до ръба на скалата. Тук те били поканени на чаша грог.

— Вече много съм чувал за вас — казал аптекаря на господин Зингер. — Наричат ви Лъжливата маневра, нали?

— Как, моля? — попитал слисан застрахователният агент. — Лъжливата маневра ли?

— О, не обръщайте внимание — извикал аптекаря Мелиен. — Тук никого не наричат с истинското му име. Аз съм Петер Нишадъра, а вие пък се казвате Лъжливата маневра.

— Да, но защо, господин аптекарю?

— Знаете ли, господни Зингер, работата е такава: вдовицата Бродерс навсякъде разправя, че не сте били обичали да ядете риба. Но при нея, казва вдовицата Бродерс, сте се научили да я ядете. Чрез лъжлива маневра, казва тя. Затова хората ви наричат Лъжливата маневра.

Пастор Расмусен се разсмял толкова силно, че изплюл върху покривката на масата грога, който тъкмо държал в устата си.

Господин Зингер обаче казал само:

— Колко неприятно!

Когато двамата господа продължили да се разхождат из острова, Грьмотевичния пастор казал:

— Вече имате два прякора. С нетърпение очаквам да чуя и третия.

— И тия ми стигат — казал Йохан Якоб Зингер с достойнство.

Той предпочитал да се връщат. Но пасторът го повлякъл по-нататък из планинската част и дори го поканил на втори грог в гостилницата „Насладите на Северно море“.

Гостилничарят Хари Джина собственоръчно им донесъл две чаши грог и даже седнал на масата при тях.

— Как ви харесва островът, Областни директоре? — запитал той господин Зингер.

— Аз не съм областен директор — отговорил с достойнство господин Зингер.

Хари Джина се разсмял:

— Разбира се, зная, че сте застрахователен секретар. Но както чувам, вие подавате ръка на всички хора по десет пъти на ден. Тук това прави само областният директор, който посещава острова ни веднъж годишно. Затова хората ви наричат Областния директор. Много хубаво име.

За щастие пастор Расмусен нямал грог в устата си, така че можел да се смее без всякаква опасност за покривката на масата. Господин Зингер обаче казал:

— Не е лошо!

Понеже прякорът Областен директор му харесал. Сега му било почти приятно да придружава пастора по-нататък из острова.

В подножието на фара те срещнали Антие Хаудуюду. Тя била женена за един англичанин, който продавал кърпи на Хелголанд.

Антие никога не казвала „Как сте?“, а вместо това питала винаги „Хау ду ю ду?“. На английски това означавало същото. Затова я наричали Антие Хаудуюду.

В полумрака Антие Хаудуюду познала пастора само по гласа. А господин Зингер тя изобщо не могла да разпознае. Затова попитала:

— С кого се разхождате, господин пасторе?

— С господин Зингер, застрахователния секретар, Антие.

— А с Гумения Николаус! Хау ду ю ду?

— Как, моля? — извикал, целият извън себе си, господин Зингер.
— Гумения Николаус ли?

— О, не се сърдете — казала Антие Хаудуюду. — Не исках да ви обидя. Чух го от другите хора.

— Но как им е дошло наум това пък за Гумения Николаус? — запитал пастор Расмусен.

— Лесно е да се обясни, господин пастор. Това е заради подписа.

— Как така? — попитал Йохан Якоб Зингер.

— Ами под всяко от вашите писма пише: „Секретар на застрахователното дружество за вдовици на ловци на раци“ — казала Антие Хаудуюду. — Това е един разтегнат като гума подпис.

— Но защо пък Николаус? — попитал господин Зингер смутен.

— Понеже при нас всички застрахователни секретари се наричат Николаус.

— Аха — промърморил обезкуражено застрахователят. — Затова значи уличният чистач ме нарече Николаус Лимонения крак.

Пастор Расмусен избухнал в силен хохот и задъхан извикал, като още се кискал:

— Пада ви се, господин Зингер, дето ви наричат Гумения Николаус. Как сте могли да си измислите такава невероятна фирма. Как беше там, Антие?

— Секретар на застрахователното дружество за вдовици на ловци на раци, господин пасторе.

— Ще се пукна от смях! — извикал пасторът.

Господин Зингер обаче промълвил:

— Колко неприятно!

На връщане към къщи господин Зингер трябвало да признае, че най-безславено е загубил облога. Вместо един прякор сега имал четири. Бил толкова потиснат от това, че пасторът направо го съжалил.

— Знаете ли — казал пастор Расмусен, — ще се погрижа занапред да ви наричат само Областен директор. Този прякор май най-много ви допада?

Секретарят кимнал.

— Добре, а кога смятате да обиколите три пъти острова с гребане, господин Зингер?

— В неделя, може би — прошепнал бедният човечец.

— Съгласен съм, господин Зингер. В неделя в девет часа сутринта край мостика ще бъде приготвена лодка за вас. Нали няма да имате нищо против, ако използвам случая и дойда да се повозя малко с вас?

Секретарят кимнал. После съкрушено казал „Лека нощ“ и веднага след това изчезнал в къщата на вдовицата Бродерс.

На следващата неделя хелголандчани били не малко изненадани, когато видели Грьмотевичния пастор и новия застрахователен секретар да се качват в една гребна лодка и тънкият като чироз господин Зингер да започва да гребе напрегнато и несръчно на юг. Тяхното удивление нараснало, когато от ръба на скалата видели как миниатюрната лодка преминала покрай всичките островни скали.

Обаче всички окончателно се смаяли, когато след тричасово гребане лодката не спряла на мостика, а за втори път завила на юг край скалите. Тогава хората се изсипали от къщите си навън и навсякъде по

ръба на скалата се натрупали зяпачи, които наблюдавали миниатюрната лодка във водата.

Умният пастор бил избрал за обиколката гребната лодка, която принадлежала на правителството и носела името „Областен директор“. Това бил хитър номер. Когато Хари Джина от гостилницата „Насладите на Северно море“ зърнал лодката от скалата, той извикал:

— Ей, я гледайте: Областния директор обикаля около острова с „Областния директор“!

Тази шега полетяла от уста на уста и отведнъж Йохан Якоб Зингер се сдобил с прякора, който му харесвал най-много. Когато той за втори път отминал мостика, без да спре, всички вече викали:

— Ей, Областни директоре, да не искаш да поставиш рекорд по гребане на дълго разстояние?

Йохан Якоб Зингер кимнал и бил радостен по две причини: първо, понеже го били нарекли Областен директор, и второ, понеже по този случай се бил научил да гребе. Той движел греблата почти толкова добре, както птицата движи крилата си, съвсем леко и в такт, като при това изобщо не мислел за самото гребане.

Когато през късния следобед най-сетне свършил и третата обиколка и акостирал край мостика, той бил обявен на място за почетен член на гребното дружество „Хей-руп“ и заедно с пастора бил поканен в гостилницата „Насладите на Северно море“.

Следващите дни вдовицата Бродерс не могла да се начуди на господин Зингер. Той вече не носел жълтите гамаши, наричал застраховките си Дружество Николаус, често и с удоволствие похапвал риба, а даже и морски охлюви, вече не подавал ръка на хората по десет пъти на ден, когато срещал познати, само подвиквал „Здрасти!“ или „Привет!“, а един ден даже отишъл в бюрото си със син рибарски пуловер.

— Знаете ли, Областни директоре — казала вдовицата по време на един неделен обяд. — Човек не може вече да ви различи от истинските хелголандчани.

— Вярно е! — казал господин Зингер. После той отместил свинския шницел, който му била поднесла вдовицата, и си взел малко прясно пушено шкембе от акула.

Прадядо ми замълча и аз попитах озадачен:

— Това ли е краят?

— Да, Бой, историята свърши. Ти естествено искаш да знаеш защо Областния директор днес вече не е застрахователен секретар, а търговец на раци, нали така?

— Да, прадядо.

— Ами ще ти кажа: защото той се ожени за дъщерята на един търговец на раци и след неговата смърт пое дюкяна му.

— Защо не включваш и това в историята, прадядо?

— Понеже, както е казала една мъдра султанска жена, дори и една скромна, глупава приказка също си има своите закони, Бой. Историята за прякорите на господин Зингер е историята на един облог. Тя започва с това, че двама мъже се обзалагат, и свършва с това, че единият печели облога, а другият го губи. Точка. Всичко друго няма място в тази история. Понеже една история, Бой, трябва да бъде като змия, която е захапала опашката си. Тя трябва да бъде кръгла и заета напълно със самата себе си. Както змията, когато захапва опашката си с уста, няма нито начало, нито край, така краят на една история трябва да се пхне в началото.

— Това ли е поуката от историята, прадядо?

— И това е поука, Бой. Но такава, която важи за всяка история. А нашата, за прякорите на господин Зингер, би трябвало да ти покаже и нещо друго, а именно, че хората, така да се каже, опипват новите неща чрез говора си, преди да им дадат име. За Хелголанд господин Зингер е бил нова фигура. Затова са опитали върху му и едно, и друго име. Но онова, което най-много подходило на достойното му поведение, му било и прикачено — името Областен директор.

— Затова моя приятел Хенинг сега го наричат Директора Хенинг, а приятелката на чичо Хари се казва Хелга Директорката — казах аз.

— Точно така, Бой.

Изведнъж прадядо ми извади от джоба на жилетката си малкия си златен часовник и каза:

— Горна баба ме чака. Трябва да обсъдя нещо с нея. Ти вземи междувременно да напишеш някое хубаво стихотворение.

— Но, прадядо, не съм в настроение, а и нищо не ми хрумва.

— Тогава ще ти предложи нещо друго, Бой: опитай се да преведеш нещо.

— Че какво ще превеждам? — засмях се аз. — Та аз не зная нито един чужд език.

— Но знаеш двата местни езика: немски и фризийски. — Прадядо ми имаше право. Фризийски говорехме у дома, а на немски разговарях в училище и с курортистите от континента. Следователно трябваше да мога да превеждам от единия език на другия. И така аз си взех една борова дъска и един дърводелски молив и седнах с тях в стругарската работилница, докато прадядо ми пресече улицата и отиде в къщата. Реших да превода стихотворението „Смешният старик“, понеже беше просто и късо. Първо го написах от едната страна на боровата дъска и известно време го гледах. После казах: „Така, а сега бързо да го превода, като спазя ритъма, с хубави рими и всичко както си му е редът“.

Ала превеждането се оказа нещо много по-трудно, отколкото си мислех. Ако на фризийски някоя дума беше едносрична, то немската дума съдържаеше най-малко две срички. Ако нещо се римуваше на фризийски, на немски то съвсем определено не се римуваше. С една дума, напъвах се цял час, без да успея да превода повече от два реда.

Тогава реших да превода стихотворението, но така, че да направя от него нещо ново, а по-точно стихотворение, което да се римува на немски. Вече не се опитвах да римувам числото пет с думата гълъб (понеже това беше невъзможно), а просто направих от гълъба кос и го римувах с „белокос“. Когато прадядо ми се върна в бараката, двете страни на боровата дъска бяха изписани и немският превод беше готов.

— Е, Бой — запиташе той. — Какво измайстори?

— Преведох „Смешният старик“, прадядо.

— Стана ли както трябва?

— Надявам се, прадядо.

— Добре тогава, Бой, чети. Много съм любопитен какво си направил.

Тогава аз взех боровата дъска и първо прочетох стихотворението на фризийски.

После обърнах боровата дъска и прочетох немския превод:

СМЕШНИЯТ СТАРИК

*Живее в малък, тих градец
сам старец белокопос.
— Едно е сова, две — врабец,
три — гарван, десет — кос —
броял без отдиш чак до здрач
той всяка птичка твар:
кадънка, бухал, дрозд, кълвач,
фламинго, бял рибар.
След птиците той преброил
и рибите в морето,
а после в цифри изразил
май мишките в полето.
Какво ли утре ще брой
тоз смешен мъж — не зная.
Но ще ни израстат бради,
докато стигне края.*

— Хм — промърмори працядо ми замислен. После взе от ръката ми боровата дъска, поогледа страната, на която беше фризийското стихотворение, обърна дъската, прочете малко от немския превод и за втори път измънка: „Хм“.

— Не ти ли харесва преводът ми, працядо?

— Напротив, Бой, харесва ми. Но на фризийски, честно казано, стихотворението си е по-хубавичко.

— Че моето стихотворение все пак е само превод, працядо.

— Разбира се, Бой, разбира се. Но прекалено си му търсил леснината.

— Защо, працядо?

— Виж, Бой, на фризийски се казва: имало едно време на острова един човек и този човек по цял ден броял, и хората се чудели, че той винаги стои на дългата улица и брой безспир. А ти просто казваш: той броял без отдиш, броял птици и риби, винаги броял. Това не е нито толкова хубаво, нито толкова образно, както на фризийски. Да превеждаш, Бой, ще рече именно да преведеш нещо от единия език в другия, като че ли минаваш със сал от едната до другата страна, но

при това трябва да изгубиш възможно най-малко от товара, който пренасяш оттатък. А ти си изгубил някои работи по пътя.

— Та това все пак е първият превод в живота ми, пралядо!

— Вярно, Бой, това те извинява до известна степен.

Докато си говорехме, долу вратата на бараката изскърца и чухме как чичо Яспер извика:

— Идвайте за ядене!

— Боже мой! — каза пралядо ми. — Бях дошъл да те викам за обед. Съвсем забравих.

Долу вратата отново изскърца и после се затръшна с трясък. Личеше си, че чичо Яспер ни е ядосан. За него всъщност нямаше нищо по-важно на света от яденето. Той не можеше да разбере, че съществува нещо, което би могло да бъде по-интересно от солените херинги, пържените калкани или тестените кнедли със сироп.

Като пресичахме улицата с шапки и шалове, пралядо ми каза, че нашата Горна баба днес го попитала за някаква рима.

— Дали тя наистина съчинява стихове, Бой?

— Кой знае, пралядо. От жените всичко може да се очаква.

— Имаш право, Бой — съгласи се той и после влязохме в къщата.

Яденето си беше отново както всеки друг ден и нямаше нищо особено. Имаше зеле със сланина.

След обяда пралядо ми легна да поспи, а нашите моряци отново отидоха на пристанището, за да продължат да разтоварват катера.

Исках да отида с тях на пристанището, но Горна баба каза, че трябвало да остана у дома и да ѝ помогна при подготовката за рождения ден.

— Че кой пък има рожден ден, Горна бабо?

— Пралядо ти, Бой. Утре той става на осемдесет и пет години. Впрочем ти би трябвало да знаеш това.

— Но той не ми е казал нито дума, Горна бабо.

— Не се учудвам, Бой. Той не взема на сериозно рождения си дни. Винаги всичко се струпва на моя гръб. Чудно е даже дето днес сутринта намина, за да обсъдим поне най-необходимото.

„Значи затова отиде днес сутринта в къщата“ — помислих си аз.

— Иди до пекаря Люрс, Бой, и попитай кога ще бъдат готови тортите. И по пътя мини да ми вземеш от Пой Сливата бакпулвер,

захар, стафиди, освен това яйца, а още също и...

Поръчките на Горна баба нямаха край. Отидох при пекаря Люрс, за да попитам за тортите, донесох продуктите от Пой Сливата, а накрая поканих гостите за рождения ден.

Първо бях у Областния директор, господин Зингер, и поканих него самия, дъщеря му Хелга и моя приятел Хенинг. После отидох до нашата къща и извиках през прозореца на Анекен и Йоханекен, че родителите ни трябва да дойдат утре у Горна баба. На сестрите си обещах, че като свърши рожденият ден, ще им занеса сладкиши и от тортата. След това се разходих и до долната част на града, за да покана Долна баба.

Когато свърших всичко това, отидох за малко на пристанището, където срещнах Джони Свирчото. Той стоеше на кея до нашия катер и аз му разреших да се качи заедно с мен на кораба. Взехме си сухари от параходната кухня; потъркаляхме се из койките и накрая седнахме в спасителната лодка, която сега беше поправена и прясно боядисана.

— Я виж — каза ми Джони, — на дъските на спасителната лодка е написано нещо.

— Къде? — попитах аз учуден.

— Там, отпред.

Наистина на предната дъска на лодката някой беше написал нещо с молив. Трудно се разчиташе, понеже дъските бяха намазани с карболинеум. Но изведнъж за мое удивление разчетох думите: „... на чичо Хайн и леля...“.

Та това беше редче от нашето стихотворение за мишлето Каролина. Джони и аз трескаво затърсихме други изписани дъски и последователно открихме редове от почти всички наши стихотворения. Сега те бяха замазани с карболинеум, само отделни откъси можеха да се разчетат все още.

— Пирати такива! — викнах гневно аз. Изкатерих се във спасителната лодка и се затичах към чичо Хари, който стоеше до мотора на крана.

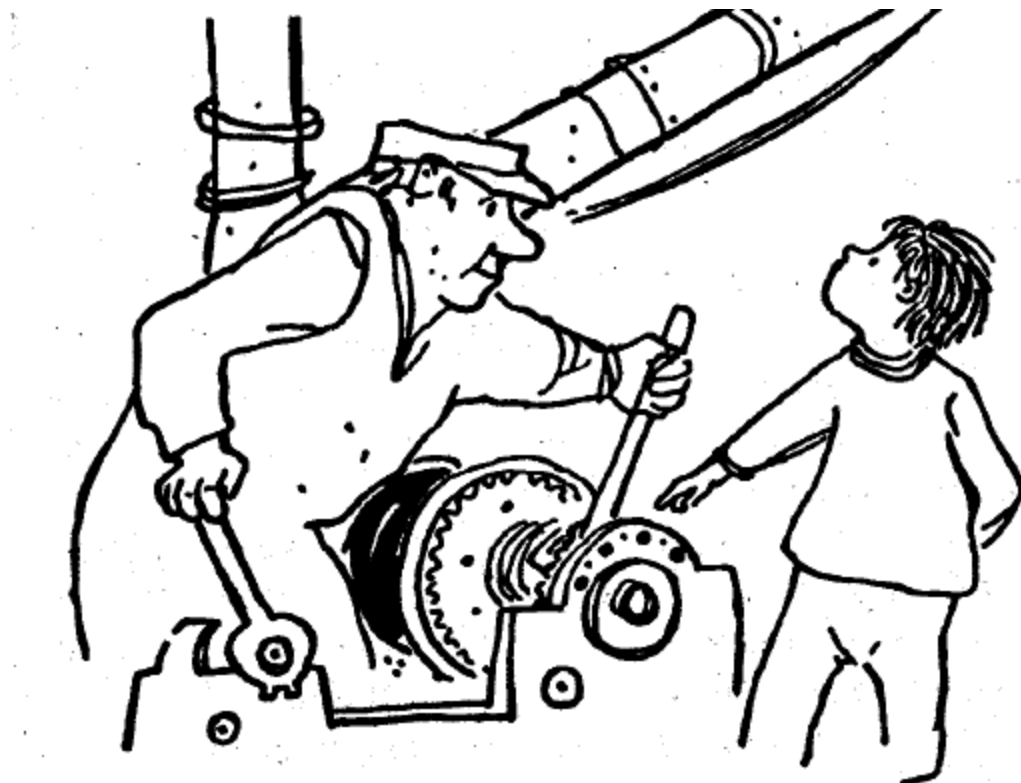
— Направили сте спасителна лодка от нашите стихотворения! — извиках аз. — Вие сте мошеници! Веднага ще кажа на прадядо!

— Я недей да важничиш — засмя се чичо Хари. — Горна баба ни разреши.

— Това е нечувано от нейна страна! — извиках аз още поразгневен.

Чичо Хари продължи да се смее и като пусна мотора да бумти, вдигна с макаратата два чувала брашно. После извика:

— Впрочем тя каза, че е преписала всички стихотворения!

Моторът отново забумтя, а аз се засрамах, че се бях изсилил толкова. Изкатерих се смутен обратно на кея и казах на Джони Свирчото, че вече нямам време да играя с него.

Изтичах при Долна баба, която ме поглези с малко кафе и сладкиши, а аз ѝ разказах историята за спасителната лодка и стихотворенията.

Долна баба ме попита що за стихотворения са били това и запитала да не би горе в таванската стая също да сме съчинявали стихчета.

Аз ѝ признах, че сме написали две стихотворения на дъските на разглобеното легло, обаче от вътрешната страна.

За щастие тя се разсмя и не се разсърди. Това ме успокои и скоро след това си тръгнах към планинската част, като си подсвирквах.

Горна баба седеше в кухнята и връзваше с червени панделки купчинка изписани листове. Но като ме видя, тя хвърли отгоре една кърпа за ръце и каза:

— Не шпионирай из кухнята. Иди при пралядо си в бараката. Той каза да те изпратя там. Хайде, какво още се мотаеш тука?

— Отивам де — казах аз и се престорих на сърдит. Но всъщност бях доста развеселен. Понеже сега вече имах доказателство, че Горна баба се интересува от нашите стихотворения, даже ги събира и връзва с червени панделки. Радостно изскочих през улицата към бараката отсреща.

Пралядо ми седеше горе в стругарската работилница до Кожената Лизбет и лицето му беше натъжено.

— Бой — каза той, — моряците са превърнали нашите стихотворения в лодка. Знаеш ли ги наизуст?

— Мисля, че повечето не ги зная, пралядо.

— Аз също не ги зная, Бой. Тъкмо тази вечер смятах да ги препиша, защото ти ще ни напускаш утре вечерта. А сега откривам, че тук е само днешният превод.

— Да, да, моряците са ограничени хора — казах аз лицемерно. Не му разкрих, че Горна баба беше запазила стихотворенията. Понеже това щеше май да бъде изненада за рождения ден.

— Много съм тъжен и кипя от яд — каза пралядо ми. — Сега веднага трябва да напиша стихотворение. Иначе ще се пръсна. Подай насам някоя празна дъска. Надявам се, че все някоя е останала.

— Има неизписани още само две, пралядо.

— Добре, Бой. Тогава всеки от нас може да съчини по едно стихотворение.

Донесох на пралядо си една дъска и дърводелски молив, а аз клекнах с втората борова дъска до дърводелския тезгях.

После цял час мълчахме и съчинявахме стихове.

— Така, Бой — каза най-сетне пралядо ми. — Сега си излях яда към моряците в стихове и отново мога да дишам спокойно. А ти готов ли си?

— Не, пралядо. Аз ще си довърша стихотворението утре. Днес вече не ми върви.

— Както искаш, Бой. Надявам се, че главата ти е още достатъчно свежа, за да изслушаш моето стихотворение?

— Разбира се, прадыдо.
— Е, добре тогава, слушай!
Той отдръпна малко дъската от себе си и ми прочете:

БРЪМБАРЪТ ПОЕТ МАТЕУС

*Матеус брѐмбар беше,
по цял ден все лежеше
във безметежен блян.
С тревата се завива,
крилца невинно свива,
цял от лъчи облян.*

*А брѐмбарите други
във своите задруги
по цял ден го корят.
Упрекват го във мързел,
проливат злобни сълзи,
не щат да му простят.*

*Защото според тях
изглежда страшен грях,
че този брѐмбар клет
вместо да гони мравки,
да хрупа забравки,
се прави на поет.*

*Сред пъстрата полянка,
на шарената сянка
Матеус си седи.
В небето поглед впил,
звездите изброил,
той римите реди.*

Защото крие тайна

*омайна и незнайна
тук всеки нов куплет.
Макар и неизвестен,
макар и само местен,
той все пак е поет!*

— По дяволите, пралядо — извиках аз. — Върна им го на нашите моряци!

— Ала те съвсем няма да забележат това, Бой — засмя се пралядо ми. — Но нищо. Главното е, че аз се чувствам по-добре. Това е важното. Впрочем гладен съм. Колко е часът?

— Време за вечеря, пралядо.

— Идвай тогава, да вървим.

Взехме подмишница боровите си дъски, пренесохме ги през улицата и ги оставихме в кухнята. Пралядо ми май повярва, че искам да завърша стихотворението си у дома. Но всъщност то вече отдавна беше готово. Това бе едно азбучно стихотворение за неговия рожден ден и аз се надявах, че Горна баба ще го препише и ще го прочете, когато празнуваме рождения му ден.

Вечеряхме само тримата, понеже моряците явно имаха още работа на пристанището. При това Горна баба беше удивително мълчалива. Тя дори често присвиваше очи без видима причина и неведнъж ми се счу, че си мърмори тихо някакви рими.

Пралядо ми си легна рано и преди да ми пожелае „лека нощ“, ми каза, че на следващия ден ще ми разкаже последната история.

— Как се казва тя, пралядо?

— „Павилионът от порцелан“. Лека нощ, Бой.

— Лека нощ, пралядо.

Сега вече в гостната бяхме насаме с Горна баба. Очаквах, че тя ще ми покаже подготвената за рождения ден на пралядо ми изненада. Но тя и дума не пророни за това, ами ме попита за рима на „ленив“.

— „Неуслужлив“, Горна бабо.

— Хм, неуслужлив става. Какво ме гледаш така, Бой? Не може ли и аз веднъж да попитам за някоя рима. Да не би да си мислиш, че съчинявам стихчета. Ако е така, жестоко се лъжеш. Имам да върша къде-къде по-сериозни неща, особено сега, когато моторният катер е

тук. По-лошо е, отколкото да се грижиш за седемдесет и седем корабни таласъма.

Щом Горна баба заговори за корабните таласъми, аз побързах да се оттегля, извиках зад вратата „лека нощ“ и затрополих с новите моряшки календари под мишница нагоре по стълбата към спалнята, където заспах още преди чичо Хари да си дойде.

СЕДМИ ДЕН

Последният ден, който щях да прекарам в къщата на Горна баба, беше почти без вятър, слънчев и безоблачен. Време като по поръчка за рожден ден.

Когато се събудих, чичо Хари вече отново беше долу на пристанището с двамината други моряци. Но в съседната стая чух прадядо ми да трополи. Тогава бързо си облякох хавлията, измъкнах се в коридора, бутнах със замах вратата към стаята на прадядо ми и извиках:

— Желая ти здраве, щастие и благополучие, и дълъг живот!

Прадядо ми, който тъкмо си беше насапунисал лицето и щеше да се бръсне, се стресна, после обаче избърса сапунената пяна от устата си и каза:

— Всичко това вече съм го имал, Бой: и здраве, и щастие, и благополучие, и дълъг живот. Въпреки това ти благодаря за добрите пожелания.

— Откога пак се бръснеш? — попитах смаян. — Да не би да смяташ да си махаш брадата?

— Не, Бой, искам само да я направя малко по-шик. Това върша веднъж в годината — на рождения си ден. Но сега се измий и се облечи, за да можем да слезем заедно за закуска.

Десет минути по-късно ние слязохме много спретнати и тържествени, а също и безупречно сресани при Горна баба, която днес беше наредила за закуска в гостната. Тя също пожела на пралядо ми щастие, здраве, благополучие и дълъг живот и му обеща една голяма изненада за празника следобед.

— На осемдесет и пет години едва ли нещо може да ме изненада вече, Маргарета — каза пралядо ми.

— Ще видим — подсмихна се Горна баба.

После закусихме.

Когато този ден минавахме през улицата, ми беше малко тъжно. Защото днес щях да чуя последната история.

Влязох натъжен в бараката. Пралядо ми, който вървеше пред мене, тръгна да се катери по стълбата към стругарската работилница. Но аз извиках:

— Стой, пралядо. Трябва да останем долу. Горе е само за съчиняване на стихове!

— Така е — каза пралядо ми от средата на стълбата. — Горе е за съчиняване на стихове. Тъкмо затова се качвам там. Защото в моята история се разправя всъщност за поети и за стихове.

— А, така ли — извиках аз. — Тогава горе ни е мястото!

Сега вече и аз се изкатерих горе стъпало по стъпало.

В стругарската работилница пралядо ми съблече празничния си черен сюртук за рождения ден, окачи го на раменете на Кожената Лизбет, после се настани до нея върху стърготините, присви очи, издаде долната си устна напред и с дясната си ръка мълчаливо ми посочи дърводелския тезгях. Тогава аз подскочих, седнах на него и зачаках последната история на пралядо ми.

Не се наложи дълго да чакам. Изведнъж той вдигна глава, прибра си устната и попита:

— Седна ли удобно, Бой?

— Да, пралядо — казах аз.

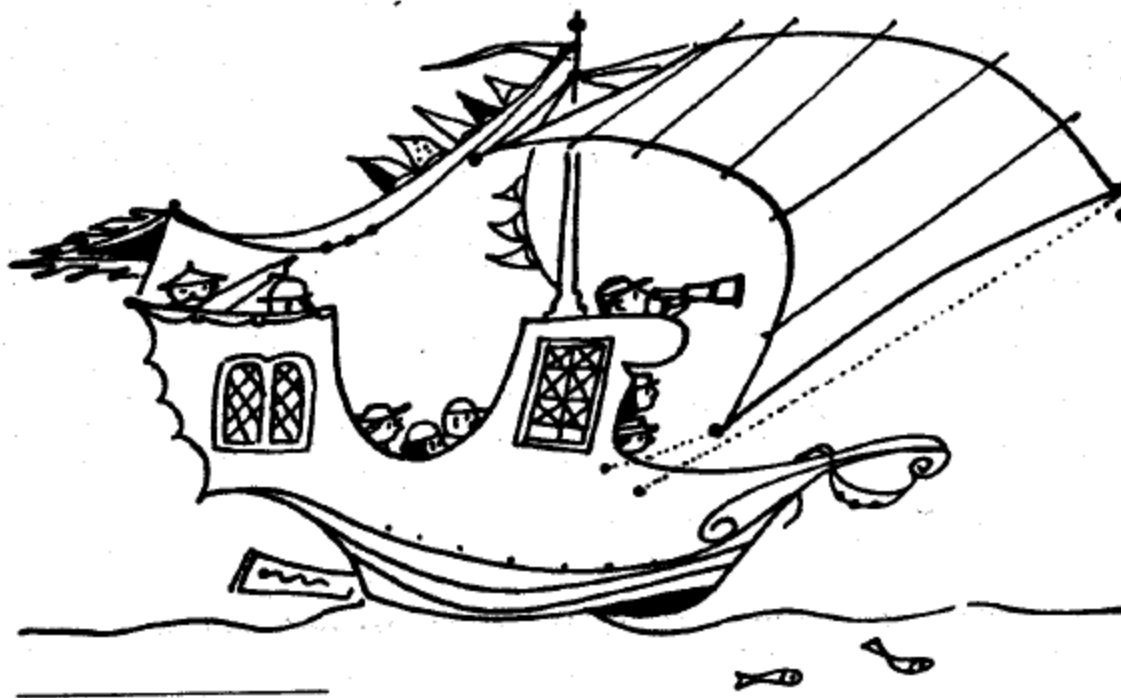
Тогава той ми разказа историята за:

ПАВИЛИОНЪТ ОТ ПОРЦЕЛАН^[1]

Както измежду триста или четиристотин детелини може да се намери една-единствена четирилистна детелина, която носи щастие, така сред триста шестдесет и петте дни на годината има само един ден на късмета и това е дваисет и четвърти юни.

Онзи, който е роден на този ден, е дете с късмет, комуто, както се казва, се изпълняват всички желания в живота (стига те да са добри и разумни). Понякога се случва двадесет и четвърти юни да ошастливи множество хора, стига сред тях да се намират поне три деца с късмет.

Преди години малка група туристи потеглила с една китайска джонка на излет из Жълто море. Понеже било тъкмо двадесет и четвърти юни и понеже трима от пътниците имали на този ден рожден ден, китаецът Ли, капитанът на джонката, предложил да направят пътешествието без определена цел и да предоставят управлението на платнохода на щастливия случай.

Пътниците — макар и да не били особено доволни — се съгласили с авантюристичното предложение. Те предоставили самите себе си и джонката във властта на вятъра, вълните и щастието.

Скоро забелязали, че нямат основание да се съмняват в късмета си. Макар че появявало едва-едва, джонката летяла през морето с изпънати платна, както лети буреносен облак по небето. И въпреки че никой не стоял на кормилото, тя толкова лесно заобикаляла носовете на островите, плитчините и рифовете, като че ли я управлявал най-сръчен кормчия.

За един час джонката оставила китайския бряг и разположените пред него острови толкова далече зад себе си, че техните контури потънали в омарата на хоризонта. Сега наоколо било само море, а право напред в далечината се виждала единствено някаква миниатюрна тъмна точка. Тази точка бързо се увеличавала. Отначало била голяма колкото грахово зърно, после колкото слива, после колкото ябълка, най-сетне като тиква и пътниците един след друг разпознали един шарен и пъстроцветен остров, който сякаш плувал срещу джонката.

Фреди, млад американец, вдигнал пред очите си далекогледа и казал:

— Островът е обитаем. Виждам една къща сред цъфналите храсталаци.

— Извинете, може ли и аз да погледна за малко през далекогледа? — попитал доктор Мюние, парижки лекар.

— Моля, заповядайте — отговорил Фреди и подал на лекаря далекогледа.

Този кратък диалог смаял пътниците. Но за това си имало причина. Всички те идвали от различни страни, говорили на различни езици и до този момент можели да общуват помежду си единствено чрез преводачи. Фреди говорел само английски, а доктор Мюние изключително френски. Но тук, на малкия кораб, посред Жълто море, те изведнъж заговорили на китайски помежду си. Това удивително явление било първото от ред необичайни събития.

Мис Джулия Умбрела, позастаряла мома от Лондон, сега също поискала да се опита да говори на китайски и това ѝ се удало превъзходно. Тя извикала:

— Вече и с просто око разпознавам къщата!

И възторжено размахала чадъра си.

— Наистина — казала госпожа Щеенграхт, белокоса жителка на Хамбург. — И аз различавам къщата. Прилича на вила с полегат покрив.

В този момент долетял един корморан, една от най-големите птици по китайското крайбрежие, кацнал на покрива на джонката и попитал вежливо:

— Може ли да ви придружа, господа? Името ми е Фортунат.

— Да не би да сте роден на дваисет и четвърти юни? — попитал птицата Ли, китайският водач на джонката.

Корморанът кимнал.

— Оттук и името — отбелязал доктор Мюние от Париж. — Фортунат означава нещо подобно на „Щастливец“, господа.

Говорещата птица с черен клюн, черни птичи крака, гола шия и морскозелени очи почти не изненадала пътниците. Когато необикновените събития се трупат, не е трудно да се свикне с тях.

— Кажете, господин Фортунат, познавате ли този остров? — попитал птицата на китайски господин Де Вилдер, амстердамски търговец.

— Преди дваайсет години на един дваайсет и четвърти юни го видях да изниква от водата — отвърнала птицата със замечтани морскозелени очи. — Но той отново потъна, преди да успее да кацна на него.

— Да се надяваме, че не е мираж — казал доктор Мюние.

— Тогава бързо да го снимам — извикал Фреди, американецът.

Той бързо отметнал надолу кожения капак на фотоапарата си, нагласил го, погледнал за кратко през визьора и щракнал.

В същия миг островът изчезнал.

— Туй то — въздъхнала мис Джулия Умбрела. — Островът е бил само въздушен образ! — И тъжно разлюляла чадъра си насам-натам.

— Но я вижте! — извикал Петар, млад матрос от Монтенегро. — Във въздуха се мержелеят някакви цветове!

— Наистина — потвърдила белокосата госпожа Щеенграхт. — Над водата трепти някаква картина.

— Ала тя изобщо не трепти! Стои си на едно място! — поел си дъх развълнувано господин Де Вилдер от Амстердам.

— Това не е картина. Това е предишният остров! — радостно се развикал корморанът Фортунат.

— Да — кимнал Ли, капитанът на джонката, — той пак е тук. Но е много близко. Това не може да бъде мираж. Това трябва да е...

Ли не могъл да продължи, понеже изведнъж се почувствал тласък и с издути платна джонката изскриптяла по чакълестата крайбрежна ивица на острова, и после спряла.

Корморанът веднага скокнал от покрива на брега, като пляскал диво с криле, заклатушкал се по чакъла наоколо и извикал:

— Островът не е въображаем. Усещам го под ноктите си!

Тогава на палубата повече нямало спиране. Всеки се заизмъквал от лодката кой как свари, Ли, капитанът, бутнал котвата дълбоко навътре в чакъла, мис Умбрела радостно завъртяла чадъра си, а младият матрос от Монтенегро скочил на един камък и извикал:

— Дами и господа, там, зад евкалиптовите дървета, виждате вила *Непозната* на острова *Никъде*. Който не се бои от чудеса, нека ме последва, за да поднесем своите почитания на господин Едикойси.

След тези думи малкото общество събрало кураж и със смях и бърборене последвало матроса Петар, който тръгнал направо към постройката сред евкалиптовите дървета. Тя приличала на манастир с

бели каменни стени, които ограждали огромен четириъгълен вътрешен двор. За съжаление в зида не се виждали нито врати, нито прозорци. Компанията обиколила цялата къща, но никъде не намерила вход. Клатейки глава, те обиколили къщата втори път. Но не открили дори и най-малък отвор. Едва когато пътниците обходили за трети път зида, те изведнъж видели една голяма врата, пред която висяла завеса от перлени шнуrowe.

Хората се изненадали, защото били уверени, че преди тази врата не била там. Същевременно те се зарадвали, че са намерили някакъв вход, а Фреди, американецът, поискал направо да влезе през вратата в къщата. Но едва докоснал се до перлената завеса, той бързо се дръпнал назад, като че ли го бил ударил ток.

— К... к... какво означава това? — извикал той уплашено.

— Това означава, че си прекалено прибързан — изгъргорил някакъв глас над главите на пътниците.

Погледнали нагоре и видели на покрива да седи един прастар бухал, който важно отворил и затворил очи, тромаво се спуснал надолу, настанил се на едното рамо на матроса Петар, огледал изпитателно пътниците по реда им с големите си совешки очи и после измърморил:

— Който иска да влезе в тази къща, господа, трябва да си изпее влизането!

— Да се изсмее! — поправил птицата доктор Мюние.

— Не, да си го изпее — повторил бухалът, който противно на всякакви природни закони като че ли виждал отлично и през най-светлото време на деня. — Трябва да съчините четири стихотворения, господа — казала птицата с приглушен глас. — Застанете, моля, до сандъка с пясъка.

Изведнъж пътниците съзрели отдясно на входа до белия зид един сандък с пясък, който никой от тях не бил забелязал по-рано. Отчасти любопитни, отчасти със свито сърце, те се наредили около сандъка. Бухалът подхвъркнал от рамото на матроса към дървената ограда на сандъка и извикал три пъти с гърлен глас: „буу“ и три пъти „хуу“.

Тогава в бялата стена се разтворил един капак и навън се търкулнало руло от миниатюрни железопътни релси. Те се развили, изящно криволичейки из кутията, и образували спирала от релси в пясъка. После от стената изпуктяло едно миниатюрно локомотивче,

което влачело след себе си пет или шест товарни вагончета. То минало с леко потракване по релсовата спирала, като при това вратичките на малките вагончета се разтворили от само себе си. Навън изпаднали дръвчета и миниатюрни храсти, доматеночервени дървени пейчици и шарени птички, които се търкаляли сред дъжд от цветя в пясъка.

Когато влакчето играчка достигнало до средата на спиралата, локомотивчето надуло свирката, изправило се на челото си и се забило вертикално надолу в пясъчната основа. Изглеждало, като че ли в пясъка се заравя червей. Хоп — и последното товарно вагонче изчезнало в земята. Тряс — капакът в бялата стена се затворил. И — тип-тап-туп — в пясъка се наредили дървета, цветя, храсти и пейки. Релсите в пясъка обраснали с гъста трева, птиците запърхали из клоните на дърветата, а пъпките се разпукали и изкарали цветове и малки листенца.

За един миг в пясъчната кутия разцъфтял най-прекрасен пролетен пейзаж. Даже малки поточета заромолили сред зеленината.

— Това е първата тема за стихотворение — казал бухалът.

— Не е необходимо да се прави стихотворение — отбелязал господин Де Вилдер от Амстердам. — Самият този пейзаж е стихотворение.

— Наистина! — извикала възторжено белокосата госпожа Щеенграхт. — Това е малко чудо! Погледнете само миниатюрната поляна с цветя, сладките пейчици и прелестните птички. Кой ли върши чудесата с тези прелестни цветя?

Бухалът започнал да затваря и отваря очи, като че ли щял да отговори. Но не успял, понеже големият корморан развълнувано запляскал с криле, посочил с черния си клюн към госпожа Щеенграхт и извикал:

— Моля, моля, милостива госпожо, повторете въпроса си!

— Попитам кой прави такива чудеса с цветята — казала стъписана дамата от Хамбург.

— Не, не, вие трябва да повторите буквално въпроса си — извикал развълнувано корморанът.

Госпожа Щеенграхт, която съвсем не разбираше какво означава това, попитала за втори път:

*Кой ли върши чудеса
с тези прелестни цветя?*

Тогава корморанът отговорил:

*Той е млад като зората,
той е стар като света.*

Сега малката компания забелязала, че въпросът и отговорът, така да се каже, неволно образували стихотворение и някой повторил под носа си:

*Кой ли върши чудесата
с тези прелестни цветя?
Той е млад като зората,
той е стар като света.*

— О кей! — извикал Фреди с доволно изражение. — Съчинихме първия куплет!

— Но дали е хубав, ще покаже пясъчният сандък — изгъргорил бухалът.

— О, та той вече го показва, вече го показва — извикала, махайки с чадъра си, мис Умбрела. — Погледнете, розите в онзи храст разцъфват. А от дърветата се сипят цветове. В сандъка настъпва лято!

Мис Умбрела имала право. Пролетният пейзаж се превърнал във ведра лятна местност с истински малки сенки под ябълковите дръвчета. Сега всички напрегнали сили да съчинят хубаво стихотворение за лятото.

Фреди изтръбил:

*Дойде лято, дойде лято,
то е топло, то е злато!*

Господин Де Вилдер изгракал:

*И градински зеленчук
никне днес отново тук!*

Ала при тези стихчета пейзажът в пясъчния сандък не се променил ни най-малко. Само пъпките по ябълковите дръвчета се закръглили постепенно в малки зелени топчици. Тогава на матроса Петар му хрумнаха две стихчета. Той казал:

*Годината полека зрее
и се налива като плод...*

После се запънал. Но мис Умбрела продължила, като гордо люлеела чадъра си насам и натам:

*Над нея топъл дъжд се лее
от кичестия небосвод.*

За съжаление тези стихчета нямали никакво въздействие.

Доктор Мюние от Париж казал:

— И двете стихчета на господин Петар са хубави. Колко жалко, че съчиненото от мис Умбрела не е също тъй хубаво.

Английската мис изпуктяла презрително с нос по повод на тази забележка и стиснала чадъра си, като че ли е меч.

Тогава изведнъж младият матрос се засмял и извикал: „Измислих!“ После казал:

*Годината полека зрее
и се налива като плод,
на клоните си я люлее
вълшебното дърво Живот.*

След тези четири стиха старият бухал навел неуверено глава. Все пак те имали успех, макар бавен и колеблив: листенцата на дърветата започнали да променят цвета си, малките топчици на ябълковите клони поруменели, а в бълбукащите поточета закапали тук и там продълговати върбови листа и се понесли надолу като малки канута.

Фреди, който още никога през живота си не бил прекарвал есен на село, запитал слисан:

— Сега пък какво става?

— Ех! — отвърнала белокосата госпожа Щеенграхт и вдигнала пръст като леличка от рисувана книжка. — Есен е дошла, дете, ябълките зреят.

— О, милостива госпожо — извикал доктор Мюние извън себе си от радост. — Та вие пак започнахте едно стихотворение. Моля, повторете това още веднъж!

Госпожа Щеенграхт повторила, ала сега без показалеца си:

*Есен е дошла, дете,
ябълките зреят.*

— Зреят... — прошепнал доктор Мюние със затворени очи. —
Зреят. — После тихо повторил:

*Есен е дошла, дете,
ябълките зреят.*

Той направил пауза, отворил очи и продължил:

*Но ще разбереш, че те
често киселят.*

Този стих пътешествениците похвалили най-много. Само Ли, водачът на джонката, не казал нищо. Понеже в Китай стиховете се съчиняват по друг начин.

Четири стихчета накарали ябълките да почнат да падат от дръвчетата, поточетата да се покрият с носещите се върбови листенца, тревата да пожълтее, а пясъчната кутия изведнъж да се обвие с такава гъста снежна виелица, че от пейзажа вече нищо не можело да се види.

Но скоро последните снежинки покрили земята като падащ бял воал и сега малкият пейзаж бил бял, бял, бял. Върху светлата снежна покривка се различавали само тъмните силуети на голите дръвчета и черните релси на железопътната линия, около които отляво и отдясно се били натрупали малки снежни насипи. И влакчето било на линията. Ала този път към локомотива били прикачени не товарни, а пътнически вагончета.

Фреди извикал, без много да му мисли:

*Хей-ура и хоп-ла-ла,
релси чакат ни в снега!*

Но стихчетата били слаби и старият бухал поклатил сърдито глава.

Сега вече всички усърдно заримували „сняг“ с „бряг“ и „лед“ с „мед“. Но пясъчният сандък останал да лежи непокътнат в своята зимна красота.

След като пътниците изпосъчинили безуспешно цял куп стихчета, те се натъжили много. Само кръглото като луна лице на водача на джонката било усмихнато както винаги. Господин Ли дори коленичил и започнал да си играе с малкото влакче. Той бутал влакчето насам-натам, при това потракването на колелата звучало така приглушено, че човек можел да помисли, че се движи по кадифе.

Най-сетне водачът на джонката се надигнал и казал полугласно:

*Приглушен е шумът на влака,
по траверсите пада сняг.
Черни релси се лутат
из побелелия свят.
Къде ли е Сун, сестра ми
от летните топли дни?
По нейната бяла шия
се виеха черни коси.*

След тези стихове всички замълчали смаяни и удивени. Най-сетне Фреди казал:

— Това стихотворение ли беше?

Ли се засмял и вместо да отговори, посочил към пясъчния сандък. Тогава всички ококорили така очи, както надали се е случвало някому.

Долу в пясъчния сандък стояла една малка компания и тропала с крака в снега, тази компания и тяхната група си приличали като две капки вода. Тук горе бил доктор Мюние с лявата ръка в джоба на панталона си, и там долу той бил още веднъж — малък като оловен войник. И пак с ръка в джоба на панталона.

Тук горе корморанът кръжал около тях, там долу той пак обикалял над влака — малък като пчела.

Изведнъж Фреди извикал:

— Ами аз къде съм?

Пътниците се вгледали по-внимателно и наистина не могли да открият измежду своите малки копия никакъв Фреди. А долу тъкмо вече се качвали във вагончетата. Петар, матросът, скочил в кабината на машиниста. Ли се качил във вагон-ресторанта, господин Де Вилдер помагал на госпожа Щеенграхт и на мис Умбрела да се качат в едно купе от първа класа, корморанът скочил на покрива на локомотива, а доктор Мюние преминал през целия влак до последния вагон, но от Фреди нямало и следа.

— Къде съм, къде съм се изгубил? — викал той развълнуван.

— Успокойте се, вече ви намерих — казал Ли.

— Ама къде? Къде? Стой! Не тръгвайте! — викал Фреди.

Но по всичко изглеждало, че железничката ще отпътува и без него. Тогава изведнъж и другите пътници открили американеца, по-скоро зърнали главата му, която стърчала синьо-червена и измръзнала изпод един вагон. Фреди се бил скрил под първия вагон като пътник без билет.

Тогава избухнал такъв смях, че от сътресението малкият влак в пясъчния сандък се заклатил леко.

Фреди казал смутен:

— Никога още не съм пътувал гратис. Винаги си плащам билетите.

Другите искрено го съжалили. Но когато доктор Мюние им напомнил, че Фреди се бил докоснал до перлената завеса и се бил опитал да снима острова, на всички им се сторило, че разбират защо той е скрит под вагона в пясъчния сандък.

Междувременно железничката приближавала стената на къщата, без да намалява скоростта си. Тя била вече съвсем близо, до стената, но капакът все още не се отварял.

— Стой! Спри! Ще стане катастрофа! — извикал Фреди, който все още бил много възбуден.

Но влакът продължил да бумти нататък, право срещу стената и — тряс! — тогава... Да, тогава някой казал: „Щастлив ден, господа“. И макар че този глас бил мек, поздравът дошъл толкова неочаквано, че пътниците изплашено вдигнали глави.

Пред перлената завеса стоял усмихнат китаец, който се поклонил и вежливо поканил малката компания да влезе в къщата.

Когато хората озадачени погледнали надолу, пясъчният сандък бил изчезнал. От него нямало и следа, нито песъчинка даже. Като че ли всичко било насън. И сега, потънали в мечти и размисъл, пътниците влезли през тихо подрънкващата перлена завеса в къщата.

Там, около една голяма градина се простирала четириъгълна колонада, а в средата на градината имало езеро, посред което се намирал павилион. Под колоните стояли плетени кресла и люлеещи се столове, по пода били разхвърляни разкошни меки рогозки, а тук-таме се виждали гравирани месингови плочи на три крачета, върху които били поставени сервизи за чай. На открито в градината между евкалиптови дървета, палми и тамарикси били опънати плетени люлки. Много мъже и няколко жени в необичайни старинни одежди лежели върху рогозките, седели в креслата, люлеели се в плетените люлки и пиели чай.

— Все прочути поети — прошепнал доктор Мюние на госпожа Щеенграхт. — Познавам ги от стари портрети.

Вежливият китаец повел своите гости към мраморния басейн на езерцето, а оттам по един мост от нефрит към павилиона от бял и зелен порцелан. Тук се разположили върху меки рогозки около една особено богато украсена месингова масичка, върху която в полукръг било гравирано изречение. То гласяло:

ДАЛИ е ТАЙна мойта ПЕсен?

Буквите, които са изписани главни (каквито обаче не се срещат в китайското писмо, а само могат да бъдат чути при четене на глас), образували името на домакина. Той се наричал Ли Тай Пе. И той сам поднесъл на гостите си чая.

— Ли Тай Пе — прошепнал доктор Мюние на госпожа Щеенграхт. — Китайски поет, роден през 702 година след Христа.

Поетът, който явно бил разбрал прошепнатото, кимнал усмихнато и налял чай в чашата на френския лекар.

Докато пиели и бърбурели, върху блестящата повърхност на езерцето се отразявал обърнатият огледален образ на павилиона с всичките му багри. Ли, водачът на джонката, бил като омагьосан от гледката. Не след дълго той се надигнал и попитал:

— Велики Ли Тай Пе, разрешаваш ли да изпълня едно твое стихотворение?

— Да видим — отвърнал усмихнато домакинът.
Тогава Ли изрецитирал следното стихотворение:

*Посред езерото сякаш
като птица е поспрял
павилионът, изграден
от порцелан зелен и бял.*

*А към павилиона весел
води мост, така извит,
сякаш гръб на скачащ тигър
е изваян от нефрит.*

*Там приятели безгрижни
в порцелановия дом
разговарят, рецитират,
съчиняват шепнешком.*

*Тихо кимат, подчертават
ритъма на всеки стих
и копринени ръкави
веят на ветреца тих.*

*А спокойна е водата
с огледална яснота
и обърната, чудата
гледка отразява тя:*

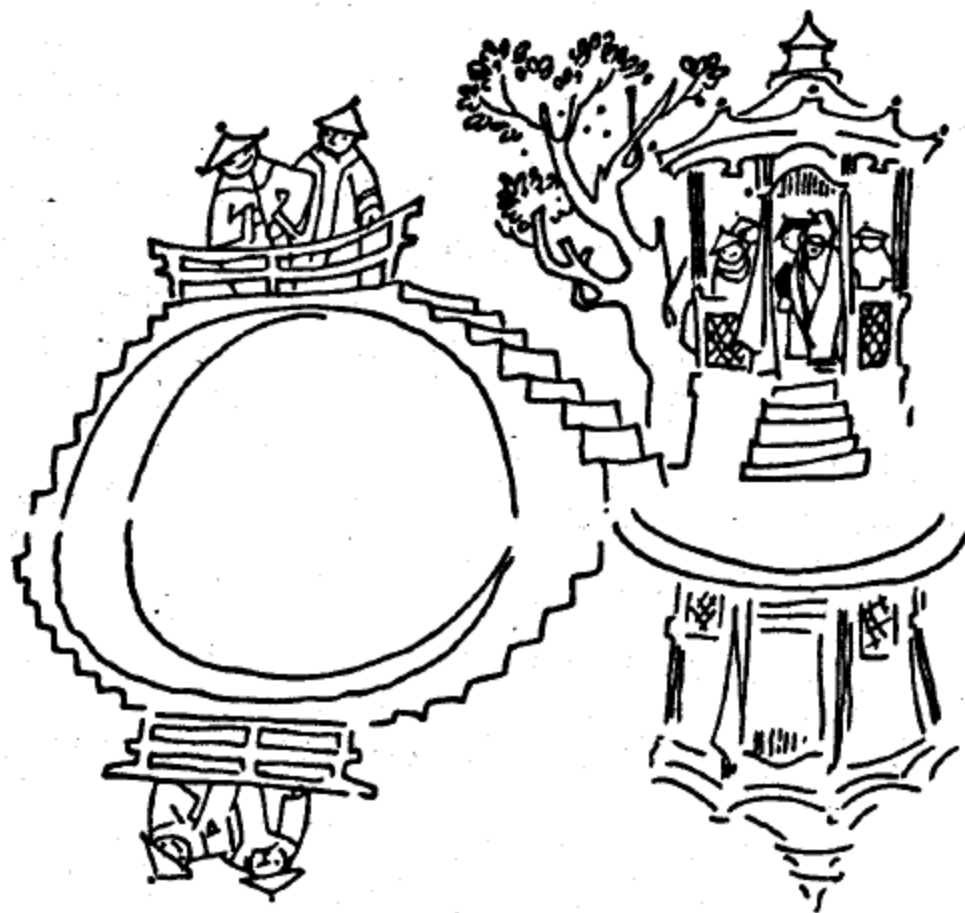
*Мостът е извит надолу
като новата луна,
преобърнато е всичко
в огледалната страна.*

И надолу със главата

*кой поет не е седял
в павилиона, изграден от
порцелан зелен и бял!*

— Стихотворението вероятно е създадено тук, в този павилион — каза мис Умбрела.

— Не — отвърнал Ли Тай Пе. — Самият павилион е създаден от стихотворението. Понеже това е островът, където красотата се превръща в действителност. — След тези думи той й подал чаша пресен чай.

Това, което пътниците преживели през следващите часове в павилиона от бял и зелен порцелан, било — както после те единодушно разказвали — прекрасно и в същото време удивително. Но никой от тях не могъл да си спомни точно какво е било. Със сигурност могли да разкажат само, че малкото влакче от пясъчната

кутия се носело стремително, с весел звън по месинговата плоча и ръсело пръчици джинджифил. Те си спомняли също, че Ли Тай Пе отрязал със сребърен лунен сърп шийките на три порцеланови бутилки, че налял от тях в чаени чашки орхидеев ром, който сладко замаял пътниците.

Освен това мис Умбрела си припомнила, че един стар мъж с бяла брада, като буреносен вятър, започнал да пее. А госпожа Щеенграхт успяла да разкаже със сигурност, че една бяла мишка се реела над павилиона с привързан о земята шарен балон, докато нейното отражение весело кръжало из езерцето.

Всички пътници единодушно твърдели, че след като вкусили от орхидеевия ром, им станало изключително леко на душата. Езерните цветя като че ли се превърнали в птици, а райските птици с дълги опашки, които седели по дърветата, им се видели като тропически цветя. Понякога в колонадата се надигала песен и мъжете и жените в странните одежди започвали да танцуват. Тогава птиците политвали нагоре, цветята се заизвивали насам-натам и всичко бавно се завъртало пред очите на пътниците, като че ли седели в плавно въртяща се въртележка. После Ли Тай Пе станал, отишъл на върха на сводестия нефритов мост и с двете си ръце издигнал във висините стъклено кълбо. На часа цветната суматоха се насъбрала във вид на спокойна картина в стъкленото кълбо, песента спряла, танцът секнал и всички паднали изтощени върху меките рогозки, като че ли били участвали във всичко това с неохота.

Чак когато захладняло, Ли Тай Пе съпроводил гостите си през леко подрънкващата перлена завеса отново на открито, завел ги до корабчето и им пожелал много щастливи години.

После джонката политнала пак по тъмнеещото море към китайския бряг.

Сега светът бил удивително променен: на запад слънцето се въртяло като огнено колело, което хвърляло пламъци около себе си, вятърът носел отнякъде звуци на мандолина, островите и далечният китайски бряг се издигали и спускали като гърбове на китове или делфини, а морските вълни си подхвърляли една на друга малки пъстри въздушни мехурчета, така че един воал от цветни топчета витаел над водата.

— Въображение ли е това, или действителност? — запитал Фреди, американецът, на когото това му се сторило тягостно.

— И двете — отговорил Ли, водачът на джонката.

Това за Фреди бил отговор, който не му говорел почти нищо. Но той го разбрал донякъде, когато забелязал, че колкото повече джонката се доближавала до китайското крайбрежие, толкова по-редки ставали странните явления. Това радвало много всички пътници, понеже за хора, които се намират върху клатещи се над водата дъски, поне островите и континентите трябва да бъдат устойчиви, иначе накрая няма да има вече нищо сигурно.

Господин Де Вилдер изпитвал съжаление към бедните поети от вилата, понеже бил уверен, че за тях светът винаги изглежда такъв, какъвто се бил разкрил пред пътниците: с блестящи, кръжащи слънчеви топки, мандолинени звуци и люлеещи се брегове.

Петар матросът отбелязал по този повод, че светът се намира във вечно движение. Поетите обаче били единствените, които знаели това.

— Добре че притежават пясъчни сандъци и стъклени кълба — отбелязал доктор Мюние от Париж.

След този разговор белокосата госпожа Щеенграхт погледнала с крайчеца на очите си над гърбовете им към слънцето. Но то си стояло спокойно и червено на хоризонта и тъкмо се канело да се спусне надолу в морето. Тогава тя облекчено въздъхнала и когато веднага след това джонката изскърцала по брега, тя уверено скочила на сушата.

Пътуването завършило, както завършва сън. Не се знаело дали то е било фантазия, или действителност. Освен това на сушата те вече не се разбирали така лесно помежду си, както на палубата на джонката. Когато господин Ли понечил да каже нещо на госпожа Щеенграхт, това се превърнало в цял ритуал.

Ли казал на корморана: „Нган“. Корморанът го превел на френски и казал на доктор Мюние: „Льо монд е де нуво транкил“. Лекарят от Париж превел това за господин Де Вилдер на нидерландски: „Дъоверелд ис ведер рустих“. Холандският търговец го превел за мис Умбрела на английски: „Дъ уърлд ис калм агейн“. Англичанката с чадъра превела това за матроса Петар на сръбски: „Свет е опет миран“. И най-сетне матросът от Монтенегро го превел на немски на госпожа Щеенграхт: „Светът е спокоен отново, милостива госпожо“.

— Да — отговорила госпожа Щеенграхт, като при това кимнала приятелски на Ли. — Тъкмо това исках да кажа и аз.

Тогава Петар се засмял и превел тези думи на мис Умбрела. Англичанката също така се засмяла и ги превела на господин Де Вилдер. Холандецът също се засмял и смехът преминал от един на друг, докато стигнал до Ли, който го превърнал в кротка усмивка.

После слънцето залязло на хоризонта, пътниците се разделили и си пожелали един другиму на шест езика сбогом и лека нощ. Единствен корморанът останал на брега, а после и той се издигнал и полетял, размахвайки крила над Жълто море, към един далечен остров.

Като свърши разказа си, прадядо ми стана мълчаливо от стърготините, взе сюртука си от раменете на Кожената Лизбет, облече го тържествено, закопча грижливо всички копчета, каза „благодаря“ на Кожената Лизбет, после се поклони и се обърна към мен по следния начин:

— С това, господине, с вас се сбогува разказвачът на весели и полезни истории. Той ви желае здраве, щастие, благополучие и дълъг живот, и ви моли да се чукнете с него в павилиона му от дърво за красотата, истината и доброто човешко сърце.

Прадядо ми извади от джоба на сюртука си бутилчица ром, отвъртя месинговата капачка чашчица, изтегли корковата тапа, напълни малката чашка и ми я подаде.

Тогава аз скочих от тезгяха, поклоних се и казах следното:

— Велики маестро на разказваческото изкуство, благодаря за многото хубави истории и ви обещавам по-късно, когато порасна, да запиша всички истории в прослава на красотата, истината и доброто човешко сърце!

На един дъх изпразних чашчицата ром, прадядо ми отново я напълни и също така я пресуши на един дъх.

— Една-единствена глътка стига и за трите — каза той. — Понеже красотата, истината и добротата са едно и също нещо.

После той отново завинти бутилчицата и тя изчезна в дълбокия джоб на сюртука му.

Малко ми се завъртя главата, понеже десетгодишните момчета не са свикнали на силен ром. Струваше ми се, че стените на стругарската работилница се люлеят, и като че ли чувах как червеите дълбаят в дървото. Също и Кожената Лизбет се усмихваше някак странно като китайска императрица, а прадядо ми, който беше опрял едната си ръка на рамото ѝ, изглеждаше точно като китайския император.

— А това сега въображение ли е, или действителност? — промълвих аз на себе си.

— И двете — отвърна един глас, за който не бях сигурен дали идва от Кожената Лизбет, или от праядо ми.

За щастие праядо ми носеше зърна кафе в джоба си. Той ми предложи шепичка от тях и аз ги дъвках дотогава, докато стените спряха да се клатят, а дървесните червеи престанаха да почукват. Тогава иронично свитите устни на Кожената Лизбет се изпънаха в сериозна тясна резка, а императорът на Китай се превърна пак в обичния ми стар праядо, който ме преведе през улицата за обед.

Имаше пържен морски език с картофена салата и ние оказахме на Горна баба честта да се храним мълчаливо и съсредоточено.

След ядене праядо ми си легна, а аз помогнах на Горна баба в приготовленията за рождения ден. Домъкнах в гостната всички възможни столове, подредих с нейна помощ трите маси под формата на буквата „П“, разпределих цветята по покривките от дамска, украсих стола на праядо ми с листа от аспержи, нарисувах шарени картончета, които показваха кой къде да седне, и ги разпределих по масите според указанията на Горна баба.

Когато към два часа моряците се върнаха от пристанището, те бяха нахранени в кухнята и после изпратени горе по стайте си, за да се преоблекат. Моят Горен дядо особено пъшкаше, понеже не обичаше да се разделя с дебелото си зелено яке. Но никой не можеше да се противи на заповедите на Горна баба.

Точно в четири часа всички гости бяха пред вратата. На нашия остров такава точност е нещо обикновено, понеже разстоянията са къси и траят най-много десет минути.

Горна баба раздели гостите за рождения ден на две групи: с тайнствен шепот жените бяха отведени в кухнята, а на нас, мъжете, ни бе позволено, образувайки празнична процесия, да се отправим към гостната.

Всички бяхме с тъмносини костюми от дебел английски плат. Също и ние с Хенинг трябваше да носим неудобни дълги панталони. Никой от нас, мъжете, не се чувстваше добре в дебелото си празнично облекло и едва вратата на гостната се затвори зад гърба ни, ние съблякохме саката си и ги увесихме надлъж и нашир по облегалките на столовете.

Когато най-сетне влязоха с тортите и сладкишите, жените избухнаха в ядовити крясъци.

— На какво прилича само стаята! — извика майка ми и се хвана за главата от удивление.

— Същински цирк! — каза Долна баба.

Горна баба измърмори: „Содом и Гомор!“. После рязко ни заповяда да се облечем отново и всички мъже бързо-бързо изпълниха заповедите ѝ с въздишка.

Сега жените държаха положението. Всички седнахме чинно по местата си. Сладкишите, тортите и чашите бяха разпределени и едва тогава се появи и прадядо, който зае почетното място между Горна баба и Хелга Директорката. Той трябваше да разопакова подаръците, което стори с много римувани забележки. Той казваше:

*Тая шапка е прекрасна!
Пази тая козирка
и от дъждове опасни,
и от вятъра така!*

Или:

*Благодаря за този шал,
за неговия блясък бял.
Дори във много хладен ден,
ще бъда с него защитен.*

Баща ми беше силно поразен от лекотата, с която прадядо ми римуваше.

— Че то туй било почти полезен занаят — каза той, а от неговите уста това беше голяма похвала, понеже той поставяше полезните сръчности на ръцете по-високо от всякакви други дарования.

След разтварянето на подаръците последва най-важната част от рождения ден, изяждането на тортите и сладкишите. При това приятелят ми Хенинг и аз постигнахме забележителни резултати:

всеки от нас изяде по две парчета маслена торта, по два резена ягодова торта, по три къса маслен сладкиш и по едно парче плодова пита. Това беше рекорд по натъпкване на рожден ден.

За щастие пралядо ми не забеляза нашите геройства в яденето на сладкиши. Иначе сигурно щеше да съчини някое хапливо стихче за разликата между човека и вълка.

Голямото пиршествo продължи точно два часа. Много се яде, много се бърбори и се изпи много кафе. Но през цялото време Горна баба не пророни нито дума относно очакваната изненада по случай рождения ден. Многократно й правих скришни знаци. Но тя се правеше, че нищо не забелязва.

Едва когато навън се стъмни и вътре запалихме лампите, тя поднесе своята изненада.

Тя извика:

— Скъпи дами, можете да започвате!

Тогава пет дамски чанти се отвориха, петдесет пъргави женски пръсти извадиха ослепително бели хартиени рулца, завързани с червени панделки, и за изумление на мъжете сега започна една литературна вечер с нашите стихотворения, които Горна баба беше събрала и преписала на чисто. Майка ми прочете много забавно моето А-Б-В за жени. Госпожа Зингер, която навсякъде наричаха Софи Директорката, изрецитира с ужасно грешни ударения стихотворението за умната госпожа Януцис. Моята Долна баба каза две стихотворения, които бяхме надраскали на дъските на разглобеното легло в таванската стая у тях. Но най-голяма изненада предизвикаха двете стихотворения, които Горна баба беше съчинила сама.

Нашите моряци останаха направо гръмнати от учудване, когато установиха, че нашата сериозна, работлива, почтена Горна баба съчинява и стихове. Пралядо ми слушаше със зяпнали уста, а после даже забрави да си я затвори, така силно го удивиха двете стихотворения.

Първото беше едно истинско А-Б-В-стихотворение. То гласеше:

ПОУЧИТЕЛНОТО А-Б-В

А Б В Г Д,
какъв е тук реда?
Вечер рано си легни,
съмне ли се — пръв стани,
А Б В Г Д,
такъв е тук реда.

Е Ж З И Й-кратко,
какво ти казва татко?
Който си урока знае,
с чиста съвест ще играе,
Е Ж З И Й-кратко,
така ти казва татко.

К Л М Н О,
кое не е добро?
Да си глупав и ленив,
груб или неуслужлив.
К Л М Н О, това не е добро.

П Р С Т У,
кой урока чу?
Който мирно в час седи
и учителя следи.
П Р С Т У,
той урока чу.

Ф Х Ц Ч Ш,
кога ли ще сгреша?
Ако пудинг цял ти дам,
за да го излапаш сам.
Ф Х Ц Ч Ш,
тогава ще сгреша.

Щ Ъ-голям,
кой играе сам?
Който с другите се бие

*и играчките си крие.
Щ Ъ-голям,
той играе сам.*

*Ъ-малък, Ю Я,
чухте ли сега, деца?
Щастieto на земята
е в труда и в добротата
Ъ-малък Ю Я,
така е то, деца!*

— О, божичко, Маргарета! — каза Долна баба на Горна баба. —
Та ти си имала скрити таланти!

— Хм — направи прадядо ми, затвори си устата и каза: —
Невероятно, Маргарета! Та това е едно истинско хубаво А-Б-В-
стихотворение!

Горна баба се порадва на хвалбите и на изненадата, която беше
предизвикала у околните, а после каза:

— Моля за тишина, съчинила съм още едно стихотворение!

— А-Б-В-стихотворение ли? — попитах аз.

— Тъй вярно, А-Б-В-стихотворение. — И действително тя
прочете още едно, второ, написано от самата нея стихотворение. При
това даже го каза много изразително. То беше:

А-Б-В В ЗООПАРКА

*А Б Враните живеят
почти до сто години.*

*Г Д Ежовете пеят
с гласове небесносини.*

*Ж З Игуани може
да се видят на Цейлон.*

*К Л Мравояд заможен
кърпи блузка от силон.*

*Н О Пуяк кръвожаден
перчи се из двора наш.*

*Р С Тигър тревожен
се подхранва с алабаш.*

*У Ф Хиена гладна
дебне в мрака скрита пак.*

*Ц Ч Шимпанзе в прохладна
клетка е подвило крак.*

*Щ и Ъ-голям очакват
своя животински час.*

*Малък Ъ и Ю пропяват
с тънък Яребичи глас.*

*Зоопаркът тук приключва,
колко жалко е това!*

*В седем вече е заключен.
Утре, Бой, ти пак ела!*

— Какви въз-хи-ти-тел-ни хрумвания, Маргарета! — извика прадядо ми. — Кой би могъл да подозира това?

— Аз подозирах! — извиках аз. — Че аз вече от дни насам ти обяснявам, че Горна баба тайно съчинява стихове.

— Да, Бой, вярно е — извика прадядо.

А гостите захванаха силно да се смеят, което ми се видя съвсем неподходящо, понеже забелязах, че не приемат думите ми особено сериозно.

За щастие Горна баба ми протегна през масата един хартиен свитък, на който беше написано моето А-Б-В-стихотворение за рождения ден на пралядо ми. Така най-сетне успях да докажа, че и аз имам какво да кажа относно стихотворенията. Почуках с лъжичка по чашата си, казах: „Тишина!“, и после ентусиазирано прочетох А-Б-В-стихотворението:

ПРАЛЯДОВОТО А-Б-В

*Артистичен чародей,
Бодър от зори до здрач,*

*Вечно бликащ от идеи,
Гениален разказвач,*

*Добродушно закачлив,
Еlegantен и вежлив.*

*Жизнен, пълен със любов,
За шеги и смях готов,*

*Истината уважаващ,
Йезуитства не признаващ*

*Корк ли дяла, стих ли вае —
Лъчезарно той сияе.*

*Мъдрост щедро ни раздава,
Никого не огорчава.*

*Очарова млад и стар
Поетичният му дар.*

*Рицарски открит и честен,
Сладкодумец всеизвестен.*

*Той, макар че е брадат,
Уж е стар, ама е млад!*

*Философе наш чудесен!
Хип-хип-хип-Ура! Със песен*

*Целият ти род събран,
Чества своя капитан!*

*Шумно всеки пожелава
Щастие, живот и здраве.*

*Юбиларят слуша тих:
Явно, съчинява стих!*

Гостите заръкопляскаха. Приятелят ми Хенинг прошепна:

— Ти си бил страшен!

Госпожа Зингер извика:

— Прекрасно! Точно както в живота!

За моето стихотворение получих и много други похвали.

Само прадядо ми поклати глава:

— Правиш ми прекалено голяма чест, Бой — каза той. — Но понеже имам рожден ден, от мен да мине! Иначе, трябва да добавя, стихотворението е много хубаво!

Гостите отново се засмяха по необясними причини. После бяха прочетени и останалите стихотворения. Нашите моряци очевидно си отдъхнаха, понеже стихотворенията съвсем не бяха по вкуса им. Те ги похвалиха само от вежливост и показаха истински интерес само при едно, а по-точно при стихотворението за „Щуравата яхта“. Сега те се поразведриха от усиленото слушане със солени херинги и димящ грог, като даже съблякоха саката си, понеже в стаята беше станало много топло.

Към девет часа изпратиха приятеля ми Хенинг и мен да си вървим. Ние се нацупихме и заговорихме за несправедливост и

неразбиране. Но това нищо не промени. Горна баба лично се зае с контрола по оттеглянето ни.

И така, аз взех моряшкия сак, в който бяха наблъскани нещата ми, сложих си шапката, облякох зимното яке и напуснах с всичките си партакеша къщата на Горна баба и Горен дядо.

Прадядо ми дойде до вратата, за да ми каже довиждане. Тогава аз вдигнах дясната си ръка до шапката и казах:

— Оттеглям се най-покорно по ваша заповед, господин капитан!

— Жалко — каза прадядо ми. — Жалко, че се налага да се уволняваш. Но вероятно все някой път ще ме посетиш, Бой.

— Разбира се, прадядо. Та аз често се чудя какво да правя без теб.

— Учи и играй, Бой. Животът е кратък.

Прадядо ми вдигна ръка до шапката си за поздрав, смигна ми с едно око, обърна се и влезе в къщата.

А аз поех с моряшката си торба през нощните улици към къщата на родителите си.

[1] Стихотворенията в „Павилионът от порцелан“ са превод на Боряна Александрова. — Б.ред. ↑

Издание:

Джеймс Крюс

Моят працядо и аз

Превод на стиховете: Боряна Александрова

Редактор: Теодора Станкова

Илюстрации: Йохан Барч

ИК „Пан ’96“, София, 2003

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.